

EVALUATIE VAN DE REMIGRATIEWET

Evaluatie van de Remigratiewet

Een kwantitatieve evaluatie

Mary van den Wijngaart
Harry van den tillaart

November 2005

ITS Nijmegen

De particuliere prijs van deze uitgave € 10,-.
Deze uitgave is te bestellen bij het ITS, 024 – 365 35 00.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Wijngaart, Mary van den.

Evaluatie van de Remigratiewet. / Mary van den Wijngaart & Harry van den Tillaart –
Nijmegen: ITS

ISBN 90 – 5554 – 288 – 1

NUR 747

Projectnummer: 2005425

© 2005 ITS, Radboud Universiteit Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

Veel mensen die oorspronkelijk niet uit Nederland komen, spelen wel eens met de gedachte om definitief terug te keren naar het land van herkomst. Vooral bij oudere migranten komt deze wens steeds vaker en nadrukkelijker op de voorgrond te staan. Maar ook jongeren denken er over zich voorgoed te vestigen in het land waar zij (of een van de ouders) vandaan komen.

Een aantal mensen zet daadwerkelijk de stap en keert terug naar het land van herkomst. Anderen zouden heel graag de stap willen zetten, maar kunnen dat niet omdat het hen ontbreekt aan de (financiële) middelen hiertoe. De Remigratiewet heeft de intentie om voor een deel van deze mensen uitkomst te bieden. Deze wet biedt namelijk – voor bepaalde doelgroepen – voorzieningen om de wens tot terugkeer toch te kunnen realiseren. In dit onderzoek, dat het ITS in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie heeft verricht, staat de vraag centraal in hoeverre de Remigratiewet in kwantitatieve zin doeltreffend is.

Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie. Deze bestond uit prof. dr. J.M.M. van Amersfoort (IMES; voorzitter), dr. F.W. Beijaard (WODC), drs. G. Fredriks (ministerie van Justitie), dr. E.J.A.M. Spaan (NIDI) en drs. H. van Zuthem (LOM-samenwerkingsverbanden). Wij willen hen bedanken voor hun constructieve en stimulerende bijdrage aan de evaluatie.

De begeleidingscommissie en de onderzoekers willen op deze plaats benadrukken dat de opdrachtverlening voor een kwantitatieve evaluatie zijn beperkingen kent. We zijn in staat geweest een kwantitatief beeld te geven van het beroep op en gebruik van de remigratievoorzieningen. Vragen over het waarom van bepaalde trends en/of bevindingen blijven echter veelal onbeantwoord. Hiervoor is namelijk een meer kwalitatieve benadering van de evaluatie nodig.

Daarnaast wil het ITS het Nederlands Migratie Instituut, de Sociale Verzekeringsbank, het Ministerie van Buitenlandse zaken en de Immigratie- en Naturalisatie Dienst bedanken voor hun medewerking. Alle informatie is van deze organisaties afkomstig. We realiseren ons dat we – vooral van het NMI en de SVB – heel veel gegevens hebben gevraagd. Dit heeft veel gepuzzel en werk met zich meegebracht, waarvoor nogmaals onze dank.

dr. Erik de Gier
Directeur

Inhoud

Voorwoord	i
1 Achtergronden en opzet evaluatie Remigratiewet	1
1.1 Achtergronden bij het onderzoek	1
1.2 Vraagstelling evaluatie	2
1.3 Onderzoeksaanpak	5
1.4 Leeswijzer	7
2 Voorlichting en begeleiding	9
2.1 Informatie remigratievoorzieningen 1997–2004	9
2.1.1 Cliëntcontacten 1997–2004	9
2.1.2 Groepsvoorlichting 1997–2004	11
2.2 Voorlichting en begeleiding 2001-2004	12
2.2.1 Eenmalige contacten korter dan 25 minuten	12
2.2.2 Trajectcontacten	15
2.2.3 Invullen aanvraagformulier	19
2.3 Contacten met personen die geremigreerd zijn	21
3 Beroep op en gebruik Remigratiewet	25
3.1 Behandelde aanvragen Remigratiewet	25
3.2 Vertrokken remigranten	27
3.3 Vertrokken remigranten met basisvoorziening	30
3.4 Vertrokken remigranten met remigratie-uitkering	32
3.4.1 Remigranten met remigratie-uitkering (inclusief nihil)	32
3.4.2 Remigranten met nihil-uitkering	34
3.4.3 Remigranten met ziektekostenvergoeding	35
3.5 Wijzigen van de Nederlandse nationaliteit	36
3.6 Meerjarenvisum voor bezoek aan Nederland	37

4	Gerechtigden Remigratiewet	39
4.1	Gerechtigden ultimo 1997–2004	39
4.1.1	Omvang gerechtigden ultimo 1997–2004	39
4.1.2	Kenmerken gerechtigden ultimo 1997–2004	41
4.1.3	Meeremigrerende partner en kind(eren) ultimo 1997–2004	43
4.2	Gerechtigden medio 2005	44
4.2.1	Omvang gerechtigden voor en na de Remigratiewet	44
4.2.2	Kenmerken gerechtigden voor en na de Remigratiewet	45
4.2.3	Meeremigrerende partners en kinderen voor en na de Remigratiewet	47
4.3	Ontwikkelingen in bestand gerechtigden	48
4.3.1	Wijzigingen nihil-gerechtigden	48
4.3.2	Individualisering remigratie-uitkering	49
4.3.3	Overlijden gerechtigde	49
4.3.4	Schorsingen en terugvorderingen	50
4.3.5	Aantal spijtoptanten	52
5	Doeltreffendheid Remigratiewet	55
5.1	Ontwikkelingen in de tijd	55
5.2	Invloed van autonome ontwikkelingen?	58
5.3	Gevolgen verbeteringen Remigratiewet	61
5.4	Verhouding prognoses en realisatie	63
5.5	Uitkeringslasten remigratievoorzieningen	64
5.6	Slotconclusie	66
	Bijlagen	69

1 Achtergronden en opzet evaluatie Remigratiewet

Het ITS heeft – in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) – een evaluatie uitgevoerd naar de Remigratiewet. Voordat we ingaan op de resultaten van de evaluatie worden in dit hoofdstuk eerst de achtergronden, vraagstelling en de opzet van de evaluatie beschreven.

1.1 Achtergronden bij het onderzoek

Sinds 1 april 2000 is de Remigratiewet van kracht. Daarmee kregen de bestaande remigratievoorzieningen een wettelijk kader én zijn er enkele verbeteringen doorgevoerd. De Remigratiewet biedt personen die tot de doelgroep behoren en die over onvoldoende middelen beschikken om zelfstandig te remigreren naar hun land van herkomst, faciliteiten om deze wens tot terugkeer te kunnen realiseren. Tot de doelgroep behoren personen die zelf (of één van de ouders) afkomstig zijn uit Turkije, Marokko, Suriname, Tunesië, Kaapverdië, voormalig Joegoslavië, de Molukken, Griekenland, Italië, Spanje en Portugal. Daarnaast omvat de doelgroep erkende vluchtelingen en asielgerechtigden. Voor hen komt ook migratie naar een ander land dan het land van herkomst (doormigratie) in aanmerking.

De Remigratiewet kent twee soorten voorzieningen:

1. *Basisvoorziening voor meerderjarige aanvragers* (en hun partner en kinderen) bestaande uit:
  - een éénmalige vergoeding voor de reis- en verhuiskosten naar en in het bestemmingsland;
  - een tegemoetkoming in de kosten van (her)vestiging voor de eerste twee maanden na terugkeer (mits geen recht bestaat op de remigratievoorziening).
2. *Remigratie-uitkering voor migranten van 45 jaar of ouder* (en hun partner en kinderen) die langer dan zes maanden werkeloos zijn, een bijstands-, arbeidsongeschiktheidsuitkering of AOW ontvangen, bestaande uit:
  - een eenmalige vergoeding van de reis- en verhuiskosten naar en in het land van bestemming;
  - een maandelijkse remigratie-uitkering waarvan de hoogte afhankelijk is van de gezinssamenstelling en het levenspeil van het bestemmingsland;
  - verzekering in het ziekenfonds of een tegemoetkoming in de kosten voor het zelf afsluiten van een ziektekostenverzekering.

Wanneer de remigrant nog een andere exporteerbare uitkering ontvangt in het bestemmingsland dan wordt deze in mindering gebracht op de remigratie-uitkering. De remigratie-uitkering is nihil als de exporteerbare uitkering hoger is dan de remigratie-uitkering.

De verbeteringen door de Remigratiewet van april 2000 zijn:

- uitbreiding van de doelgroep met Grieken, Italianen, Molukkers, Portugezen en Spanjaarden;
- verlaging van de leeftijdsgrens van de remigratievoorziening van 50 naar 45 jaar;
- jaarlijkse indexering van de maandelijkse remigratie-uitkering;
- de mogelijkheid om binnen één jaar na remigratie terug te keren naar Nederland (Terugkeeroptie);
- een meerjarenavisum van maximaal 5 jaar voor (familie)bezoek aan Nederland;
- introductie van een ziektekostenvoorziening;
- individualisering van de rechten van aanvrager en echtgeno(o)te. Na verbreking van de relatie hebben beide partners recht op een individuele uitkering;
- introductie van een voorziening voor minderjarige nabestaande kinderen;
- openstelling voor aanvragers uit de doelgroepen met alleen de Nederlandse nationaliteit onder de voorwaarde dat zij afstand doen van de Nederlandse nationaliteit en de nationaliteit van het bestemmingsland verwerven (uitgezonderd de partner).

Bovendien wil de Remigratiewet meer zekerheid bieden aan migranten die met een remigratievoorziening (willen) terugkeren naar het land van herkomst. Deze zekerheid wordt geboden door het wettelijk kader van de remigratiefaciliteiten.

1.2 Vraagstelling evaluatie

De aanleiding voor het huidige onderzoek is de (wettelijke) toezegging van de toenmalige Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid om binnen vier jaar na inwerkingtreding van de Remigratiewet aan de Staten-Generaal een verslag te sturen over de doeltreffendheid en de effecten van de wet. Doel is een evaluatie te maken van de Remigratiewet die in werking trad op 1 april 2000. Hiermee wil de huidige Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie voorzien in de evaluatie zoals in de Remigratiewet is toegezegd en de Tweede Kamer informeren over de doeltreffendheid van de wet.

De centrale vraagstelling luidt als volgt:

Wat zijn de resultaten van de Remigratiewet in de praktijk en wat is de doeltreffendheid van deze wet?

Oorspronkelijk – zie Memorie van Toelichting bij de Remigratiewet (TK 1997-98, 25741, nr 3, p.3) – werd vooral gedacht aan een kwalitatieve benadering of insteek bij de beoordeling van de doeltreffendheid van de Remigratiewet. Inmiddels is door de Minister echter besloten tot een beknopte *kwantitatieve evaluatie*. Daarbij is niet gevraagd naar:

- mogelijke leereffecten en het formuleren van aanbevelingen;
- een vergelijking van de situatie voor en na inwerkingtreding van de Remigratiewet;
- de ‘inverdieneffecten’ van de wet voor het Rijk omdat dit al onderwerp van studie is geweest (zie: Regioplan 2004);
- een kwalitatieve beoordeling van de doeltreffendheid van de Remigratiewet.

Deze verandering klinkt door in de geformuleerde onderzoeksvragen. Deze zijn:

1. Wat was in de afgelopen jaren de vraag naar voorlichting en informatie over de inhoud van de Remigratiewet?
2. Wat was in de afgelopen jaren de omvang van het beroep op en van het gebruik van de verschillende voorzieningen/onderdelen van de Remigratiewet?
3. Hoe vaak keerden remigranten die gebruik maken van een remigratievoorziening weer terug naar Nederland al dan niet met de terugkeeroptie?
4. Hoe vaak werden de remigratievoorzieningen geschorst en/of teruggevorderd en om welke redenen?
5. Wat was de uitsplitsing bij de vragen 1 tot en met 4 naar leeftijd, land van herkomst/nationaliteit, etnische minderheid, bestemmingsland, jaar van aanvraag en andere relevante kenmerken?
6. In hoeverre waren de resultaten van de Remigratiewet in kwantitatieve zin doeltreffend?

De eerste vijf onderzoeksvragen betreffen de kwantitatieve resultaten van de wet in de praktijk. Hoeveel mensen maken van welke faciliteiten gebruik en hoe kunnen zij worden getypeerd? Hierbij maken we onderscheid in personen die zich (terdege) informeren over de mogelijkheden van de Remigratiewet (informatiezoekers), zij die een aanvraag indienen voor een voorziening (aanvragers) en mensen die daadwerkelijk vertrekken met een remigratievoorziening (remigranten).

De laatste onderzoeksvraag over de doeltreffendheid van de Remigratiewet omvat de beoordeling of de wet dat heeft gerealiseerd wat de wetgever heeft beoogd. De Remigratiewet dient een tweeledig doel. Op de eerste plaats beoogt de wet een bijdrage te leveren aan een adequaat besluitvormingsproces van (potentiële) remigranten die over onvoldoende middelen beschikken om de terugkeer zelf te kunnen realiseren en hiervoor een beroep doen op een remigratiefaciliteit. Maken mensen nu wel of niet een overwogen afweging om al dan niet te remigreren met behulp van de Remigratiewet? Dit vraagt vooral een kwalitatieve benadering. Aangezien de Minister hier niet om

vraagt, wordt dit in de huidige evaluatie niet meegenomen. Daarnaast tracht de wet de feitelijke remigratie te faciliteren voor personen die over onvoldoende financiële middelen beschikken om de terugkeer op eigen kracht te realiseren. Op deze tweede doelstelling richt het onderzoek zich primair en dit wordt op basis van diverse criteria in kaart gebracht.

Beoordelingscriteria doeltreffendheid Remigratiewet

- Hoe ontwikkelt zich het beroep op en gebruik van de verschillende onderdelen van de remigratieregeling (1997-2000) respectievelijk de Remigratiewet (2000-2004)? Hoewel de periode vóór invoering van de Remigratiewet strikt genomen geen onderdeel vormt van de evaluatie, is in overleg tussen de onderzoekers en de begeleidingscommissie besloten om ook deze periode in dit onderzoek te betrekken. Dit wordt nodig geacht om de onderzoeksvragen goed te kunnen beantwoorden.
- Hoe hebben de doelgroepen van de Remigratiewet zich in de afgelopen jaren ontwikkeld? In welke mate komt het aantal remigranten dat vertrekt met een remigratiefaciliteit overeen met de getalsmatige ontwikkelingen in de doelgroepen van de wet? En wat is het aandeel remigranten dat vertrekt met een remigratiefaciliteit ten opzichte van het totaal aantal remigranten in de loop van de tijd? Bij deze vragen wordt het gebruik van de Remigratiewet dus afgezet tegen autonome ontwikkelingen binnen de doelgroepen.
- In welke mate hebben de verbeteringen van de Remigratiewet hun weerslag in het beroep op en gebruik van de remigratievoorzieningen? De wet beoogt een aantal belangrijke verbeteringen te realiseren waaronder de verlaging van de uitkeringsgerechtigde leeftijd van 50 naar 45 jaar. Vraag is dan of na de inwerkingtreding van de Remigratiewet meer mensen in de leeftijd vanaf 45 jaar terugkeren dan daarvoor? We achten het zinvol om aan dit specifieke aspect en de andere verbeteringen aandacht te besteden en – indien mogelijk – een vergelijking te maken tussen de situatie voor en na de Remigratiewet.
- In hoeverre komen de in 2000 gemaakte berekeningen over het aantal jaarlijks te verwachten personen dat een aanvraag indient in het kader van de Remigratiewet overeen met het feitelijke aantal aanvragers vanaf 2000? De bedoelde prognoses zijn gemaakt in de nulmeting van het ITS¹.
- Komen de geprognoseerde uitkeringslasten overeen met de werkelijke uitkeringslasten? Dit geeft een indicatie of het gebruik van de remigratiefaciliteiten overeenkomt met de verwachtingen die men op voorhand heeft.

---

1 Tillaart, H. van den, Miedema, F., Dijkman, T. & Olde Monikhof, M. (2000). Oriëntatie op de Remigratiewet. Bosniërs, Marokkanen, Surinamers, Turken en Zuid-Europeanen over remigratie naar het herkomstland en de mogelijke rol daarbij van de Remigratiewet. Nijmegen: ITS.

1.3 Onderzoeksaanpak

De onderzoeksvragen zijn vooral beantwoord aan de hand van een analyse van gegevens van het NMI en de SVB. Beide organisaties beschikken over veel gegevens die van belang zijn voor een kwantitatieve evaluatie van de Remigratiewet. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode augustus tot en met november 2005.

Nederlands Migratie Instituut (NMI)

Het NMI verzorgt de voorlichting aan en begeleiding van potentiële remigranten; van een algemene informatievraag tot aan het invullen van het aanvraagformulier. De dienstverlening houdt niet in alle gevallen op bij vertrek uit Nederland. Ook biedt het instituut ondersteuning aan remigranten die gebruik willen maken van de terugkeeroptie en onderhoudt het contacten met remigranten tot een jaar na vertrek uit Nederland. Het instituut heeft dan ook veel gegevens aan het onderzoek ter beschikking gesteld, vooral over de informatiezoekers en in mindere mate over aanvragers en contacten met teruggekeerde migranten.

Vanaf medio 2000 registreert het NMI de aard en omvang van de voorlichting- en begeleidingstaken digitaal. Dit heeft tot gevolg dat de cijfers van 1997 t/m 2000 niet in het geautomatiseerde registratiesysteem zitten. Voor die periode hebben we moeten volstaan met de cijfers uit de jaarverslagen. De cijfers over 2001 t/m 2004 komen wel uit het digitale registratiesysteem. Het gaat om gegevens van personen die een eenmalig contact of een begeleidingstraject met het NMI hebben gehad. Van deze personen worden diverse achtergrondkenmerken geregistreerd waaronder land van herkomst, leeftijd en geslacht. Ook worden enkele inhoudelijke zaken vastgelegd zoals onderwerp/thema van het contact en reden afsluiting cliënttraject.

Het ITS heeft niet de beschikking gehad over geanonimiseerde databestanden van het registratiesysteem. Het NMI heeft zelf de benodigde gegevens geselecteerd en schriftelijk aan de onderzoekers ter beschikking gesteld. Zij hebben dit gedaan op basis van een notitie waarin concreet vermeld was welke gegevens van belang waren voor de evaluatie. Deze notitie is in overleg met de begeleidingscommissie tot stand gekomen. Het NMI bleek vrijwel steeds in staat om de gewenste informatie te leveren. Alleen bleek het niet mogelijk de informatie uit te splitsen naar alle gevraagde achtergrondkenmerken. Dit verschilt per tabel, maar een uitsplitsing naar opleiding en naar beroep was in ieder geval niet mogelijk omdat deze niet worden geregistreerd door het NMI. Daarnaast is niet van iedereen alle kenmerken bekend of gespecificeerd. Dit komt doordat de contacten regelmatig via derden of schriftelijk verlopen. Een advocaat of het maatschappelijk werk bijvoorbeeld stelt dan een vraag namens een potentiële remigrant. Of iemand stelt via de e-mail een algemene vraag over de Remigratiewet en geeft daarbij geen specificatie van zijn/haar persoonsgegevens.

Verder heeft een groepsgesprek plaatsgevonden met medewerkers van het NMI: vijf consultants, een beleidsmedewerker en de directeur. Doel was meer achtergrondinformatie te krijgen over de (potentiële) remigranten en hun redenen om al dan niet terug te keren naar land van herkomst met een voorziening vanuit de Remigratiewet. Met deze informatie kunnen we ontwikkelingen en trends in de cijfers nader duiden. Hiervoor hebben we ook gebruik gemaakt van de jaarverslagen van het NMI.

Sociale Verzekeringsbank

Om de vragen naar het beroep op en het gebruik van de Remigratiewet te beantwoorden is contact opgenomen met de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De SVB is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet. Zij kennen de voorzieningen toe, keren de voorzieningen uit, beoordelen de naleving van de spelregels door remigranten en beëindigen – indien nodig – de voorzieningen. Ook bij de SVB konden de onderzoekers niet beschikken over geanonimiseerde databestanden. De SVB heeft zelf de selecties gemaakt op basis van een notitie met de benodigde evaluatiegegevens. Deze notitie is eveneens in overleg met de begeleidingscommissie tot stand gekomen. De SVB heeft – voor zover aanwezig – de benodigde informatie aangeleverd.

De SVB registreert gegevens over het aantal aanvragen dat in de diverse jaren is ingediend, het aantal toekenningen, hoeveel er daadwerkelijk vertrokken zijn met een remigratievoorziening, hoeveel gerechtigden er op een bepaald moment in totaal zijn, alsmede het aantal spijtoptanten, schorsingen en terugvorderingen. Ook registreert de SVB meerdere achtergrondkenmerken van hun cliënten. Hierbij doen zich wel verschillen voor. Wat betreft de vertrokken remigranten en het aantal gerechtigden zijn gegevens bekend van 1997 t/m 2004. Van hen zijn ook de meeste achtergrondkenmerken ter beschikking gesteld. Over de aanvragen, terugvorderingen, spijtoptanten et cetera is alleen informatie verkregen over de periode ná de implementatie van de Remigratiewet; de jaren 2000 t/m 2004. Bovendien zijn niet alle achtergrondkenmerken beschikbaar. Dit verschilt per tabel, maar er zijn in ieder geval geen gegevens over het opleidings- en beroepsniveau van de cliënten.

Daarnaast beschikt de SVB over informatie omtrent de bedragen die gemoeid zijn met het uitkeren van de remigratie-uitkeringen. Dit omvat zowel de geprognoseerde als de werkelijke uitkeringslasten. De geprognoseerde uitkeringslasten zijn de bedragen die de SVB op voorhand nodig denkt te hebben voor het uitkeren van de remigratie-uitkering. De werkelijke uitkeringslasten zijn de bedragen die de SVB daadwerkelijk heeft uitgekeerd. Ook zijn er gegevens ter beschikking gesteld over de omvang van de voorzieningen in gemiddelde bedragen per gerechtigde.

IND en Buitenlandse Zaken

Verder zijn gegevens verkregen over de visaregelingen voor en na remigratie. Wanneer iemand de Nederlandse nationaliteit heeft, dient deze persoon hiervan afstand te

doen vóór vertrek uit Nederland. Om de situatie te voorkomen dat hij/zij vervolgens illegaal in Nederland verblijft, moet een visum voor tijdelijk verblijf worden aangevraagd. Voor informatie over het aantal visa voor tijdelijk verblijf dat is afgegeven in het kader van de Remigratiewet, is een beroep gedaan op de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND).

Daarnaast geldt een versoepelde visumregeling voor gerechtigden van de Remigratiewet die voor (familie) bezoek naar Nederland willen komen. Zij komen in aanmerking voor een meerjarenvisum voor zolang het paspoort geldig is, maar met een maximum van 5 jaar. Om meer zicht te krijgen op het aantal meerjarenvisa dat is afgegeven, hebben we een beroep gedaan op het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden achtereenvolgens de resultaten van de Remigratiewet in de praktijk gepresenteerd. Hoofdstuk 2 gaat in op die mensen die zich (terdege) informeren over de mogelijkheden van de Remigratiewet. In hoofdstuk 3 komen het beroep op (aanvragen) en gebruik van (remigranten) de remigratiefaciliteiten aan de orde. Ook wordt hier aandacht besteed aan de nationaliteitswijzigingen en de visaregelingen. Hoofdstuk 4 behandelt vervolgens het aantal gerechtigden en de ontwikkelingen hierin. Ten slotte, gaat het laatste hoofdstuk in op de doeltreffendheid van de Remigratiewet aan de hand van de vastgestelde beoordelingscriteria.

In de rapportage wordt veelvuldig gesproken over (potentiële) remigranten. We verstaan hieronder die personen die (mogelijk) onder de werkingssfeer van de oude remigratieregeling dan wel de Remigratiewet vallen en vertrokken zijn met gebruikmaking van een remigratiefaciliteit. We realiseren ons dat deze term niet geheel correct is omdat er bijvoorbeeld ook remigranten zijn die terugkeren naar hun land van herkomst zonder een beroep te doen op een remigratiefaciliteit. Daarnaast is niet iedereen die gebruik maakt van een remigratievoorziening een remigrant in die zin dat hij/zij terugkeert naar het land van herkomst. Dit geldt voor vluchtelingen en asielzoekers omdat bij hen sprake kan zijn van doormigratie en voor kinderen van migranten die in Nederland zijn geboren. Voor de leesbaarheid wordt echter toch de term (potentiële) remigranten gebruikt. Nogmaals benadrukken we hier dat het dan gaat om personen die gebruik (willen) maken van een remigratiefaciliteit; niet om – tenzij expliciet vermeld – remigranten in het algemeen.

Daarnaast geldt dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden in de wijze waarop mensen uit het voormalig Joegoslavië zijn geregistreerd. In de eerste jaren werden zij geregistreerd onder de noemer Joegoslavië; later werd dat de Federale Republiek Joegoslavië. Laatste tijd zijn de afzonderlijke staten in opkomst en recent is de staat

Servië-Montenegro daar bijgekomen. Om de vergelijkbaarheid over de jaren heen te waarborgen, hebben we de cijfers samengevoegd tot één categorie: voormalig Joegoslavië.

Verder wordt in het rapport de term Zuid-Europa of Zuid-Europeanen gehanteerd voor (personen uit) Griekenland, Spanje, Italië en Portugal. Hoewel het voormalig Joegoslavië zich ook bevindt in het zuiden van Europa, vallen zij hier toch niet onder. Het voormalig Joegoslavië vormt – naast Zuid-Europa - een categorie op zich.

Ook willen we benadrukken dat de cijfers in de tabellen alleen betrekking hebben op die persoon die informatie zoekt, een aanvraag indient of een remigratievoorziening krijgt toegekend. Er wordt hierbij – tenzij anders vermeld – geen rekening gehouden met de leefeenheid van desbetreffende persoon. Dit is niet geheel correct omdat een remigrant vaak niet alleen terugkeert, maar samen met zijn/haar partner en eventuele kinderen. In werkelijkheid valt dan ook het aantal teruggekeerde mensen hoger uit dan de genoemde aantallen vertrokken remigranten c.q. gerechtigden.

Overigens tellen de cijfers in de tabellen in de afzonderlijke hoofdstukken regelmatig hoger of lager op dan 100 procent. Dit is een gevolg van het afronden van de resultaten. Verder is ten behoeve van de overzichtelijkheid en leesbaarheid van de rapportage besloten enkele achtergrondkenmerken op te nemen in de bijlagen. Dit zijn onder meer gegevens omtrent het geboorteland van de remigrant en persoonskenmerken van partners en eventuele kinderen.

2 Voorlichting en begeleiding

Hoe vaak wordt om informatie en advies gevraagd omtrent de Remigratiewet en door wie? Deze vraag staat centraal in dit hoofdstuk en wordt beantwoord op basis van gegevens van het NMI. Immers, de kerntaken van het NMI omvatten het geven van informatie en voorlichting over de remigratievoorzieningen én het begeleiden van cliënten bij het maken van een weloverwogen keuze om al dan niet te remigreren.

In de eerste paragraaf maken we een vergelijking over de jaren 1997 tot 2004 wat betreft de cliëntcontacten en groepsvoorlichting. Paragraaf twee behandelt de voorlichting en begeleiding van potentiële remigranten in de periode 2001-2004. Dit onderscheid is een gevolg van het feit dat het huidige geautomatiseerde registratiesysteem geen gegevens heeft over de jaren 1997 t/m 2000. Voor deze jaren moeten we een beroep doen op de jaarverslagen. Vanaf 2001 is het wel mogelijk gegevens te selecteren uit het registratiebestand. Dan kan er ook een onderscheid worden gemaakt in eenmalige en trajectcontacten én zijn meer kenmerken bekend van de mensen die informatie en advies vragen. Een deel van de cliënten wordt door het NMI overigens ook ondersteund bij het invullen van het aanvraagformulier. Hier wordt in paragraaf 3 aandacht aan besteed. Ten slotte beschrijft paragraaf 4 de contacten met remigranten die zijn vertrokken onder het regime van de Remigratiewet.

2.1 Informatie remigratievoorzieningen 1997–2004

2.1.1 Cliëntcontacten 1997–2004

Tabel 2.1 beschrijft het totaal aantal contacten dat er is geweest over de remigratiefaciliteiten. Dit omvat personen waarmee eenmalig contact is geweest, contacten met cliënten die begeleiding krijgen en remigranten die in het buitenland verblijven. We signaleren een golfbeweging in het aantal contacten over de periode 1997-2004. In 1997 en 1998 bedraagt het aantal contacten ruim 14.000. Het aantal contacten neemt in 1999 af tot ruim 10.000. De reden voor deze afname is zeer waarschijnlijk dat veel mensen eerst de nieuwe Remigratiewet willen afwachten. Na de implementatie van de wet in 2000 zien we weer een stijging tot 14.000 contacten, het niveau van vóór de invoering van de Remigratiewet. Waarschijnlijk is dit laatste cijfer bovendien een onderschatting. De informatie uit het jaarverslag van 2000 is namelijk niet geheel betrouwbaar. In dat jaar is het nieuwe registratiesysteem geïmplementeerd en dit

bracht de nodige problemen met zich mee. In ieder geval tekent het NMI in het verslag over 2000 aan dat de gegevens een onderschatting vormen van de werkelijkheid. In 2001 en 2002 ligt het aantal contacten rond de 13.000 om in 2003 en 2004 weer te stijgen tot respectievelijk 15.000 en 17.500 contacten. Een deel van deze laatste toename valt ongetwijfeld toe te schrijven aan de plannen om de Remigratiewet af te schaffen. Dit voornemen werd in 2003 bekend gemaakt, maar heeft geen doorgang gevonden.

Tabel 2.1 – Cliëntcontacten (potentiële) remigranten, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Cliëntcontacten</i>	14.264	14.200	10.301	14.000	13.343	12.826	15.137	17.606
<i>Etnische achtergrond</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	27	27	28	25	24	23	26	33
- Marokko	24	23	21	19	14	13	13	12
- Suriname	17	17	15	19	19	21	16	13
- voormalig Joegoslavië	4	5	5	12	10	16	17	13
- Nederland	3	2	3	-	3	1	1	1
- Zuid-Europeanen	-	-	-	-	11	13	12	11
- vluchteling / asielzoeker*	12	15	17	7	9	10	14	15
- anders **	12	12	11	17	10	3	1	2

* Vanaf 2000 is de registratie van vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië gewijzigd. Zij worden vanaf dan niet meer geregistreerd onder vluchtelingen, maar bij voormalig Joegoslaven.

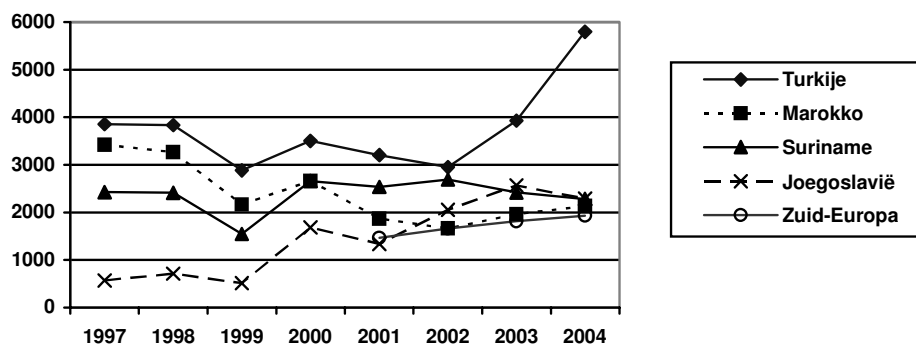
** Onder anders vallen o.a. Kaapverdianen, Tunesiërs, Nederlanders (in 2000) en Zuid-Europeanen (1997-2000)

Kijken we naar de etnische afkomst van de cliënten dan valt op dat het aandeel Turken vrij hoog en redelijk stabiel is over de jaren 1997-2004. Hun aandeel omvat steeds circa een kwart tot eenderde van alle contacten. Het aantal Surinamers is geringer en ook wat minder stabiel. Dit varieert van 13 tot 21 procent. Het aandeel Marokkanen daalt in de periode 1997-2004 van 24 procent naar 12 procent. Verder neemt het aandeel vluchtelingen en voormalig Joegoslaven duidelijk toe in de loop der jaren. Vanaf april 2000 kunnen ook de Zuid-Europeanen, in deze Spanjaarden, Italianen, Portugezen en Grieken, een beroep doen op de Remigratiewet. Hun aandeel ligt in 2001-2004 op ruim 10 procent

Onderstaande grafiek geeft de absolute aantallen per etnische herkomst aan. Dan zien we dat Marokkanen vaker informatie zochten voor de invoering van de Remigratiewet dan daarna. Het aantal Turken dat contact zocht met het NMI stijgt exponentieel in 2004. Bij de mensen uit het voormalig Joegoslavië is sprake van een stijgende lijn.

Hierbij moet wel worden opgemerkt dat zij voor 2000 niet als zodanig geregistreerd werden. Zij werden tot die tijd veelal geregistreerd als vluchteling. De cijfers voor 2000 vormen dan ook een onderschatting. De omvang van de Surinamers blijft redelijk stabiel over de jaren.

Grafiek 2.1 - Etnische herkomst cliëntcontacten, in absolute aantallen

2.1.2 Groepsvoorlichting 1997–2004

Naast contacten met individuen verzorgt het NMI ook voorlichtingsbijeenkomsten voor groepen. Dit gebeurt veelal op verzoek van instanties. In 1997 en 1998 zijn er jaarlijks 60–65 groepen geweest met 3.500–4.000 geïnteresseerden (tabel 2.2). In 1999 is het NMI terughoudend geweest met groepsbijeenkomsten vanwege de invoering van de Remigratiewet. Daar staat tegenover dat er in 2000 sprake is van een hausse aan voorlichtingsbijeenkomsten: 185 groepen met in totaal 8.700 bezoekers. Hierna neemt het aantal bijeenkomsten af tot 80 à 75 per jaar. Begin 2004 worden de voorlichtingsgroepen wederom afgehouden in verband met de onzekerheid omtrent de afschaffing van de Remigratiewet. Eind 2004 zijn deze weer op gang gekomen.

De voorlichtingsbijeenkomsten zijn veelal gericht op een specifieke doelgroep. Dit zijn met name Turken, Marokkanen en Surinamers. Uit deze groepen melden zich ook de meeste personen wat betreft de individuele voorlichting en begeleiding. Door de jaren heen zijn – weliswaar in mindere mate – ook bijeenkomsten georganiseerd voor voormalig Joegoslaven en vluchtelingen.

Sinds de invoering van de Remigratiewet vormen Spanjaarden, Grieken, Italianen en Portugezen (Zuid-Europeanen) doelgroepen van de wet. Vanaf 2000 worden dan ook speciaal voor deze landen bijeenkomsten gehouden. Het gaat dan met name om Spanjaarden en Italianen. Alleen in 2000 zijn er groepsbijeenkomsten geweest specifiek voor Portugezen en Grieken.

Tabel 2.2 – Groepsvoorlichting potentiële remigranten, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal groepsvoorlichting</i>								
- aantal bijeenkomsten	59	67	25	185	81	71	74	45
- aantal bezoekers	4.000	3.400	775	8.700	3.540	2.858	3.219	2.528
<i>Bijeenkomsten naar herkomstland</i>								
	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	61	39	40	39	33	46	36	33
- Marokko	24	10	16	28	26	15	16	22
- Suriname	7	27	24	10	14	25	21	20
- Zuid-Europeanen	0	0	0	10	4	4	3	4
- voormalig Joegoslavië*	3	12	12	3	4	3	4	2
- vluchtelingen	5	9	8	3	2	1	6	11
- gemengd / overige	0	3	0	8	17	6	14	8

* Het betreft vooral groepsvoorlichting aan mensen uit Bosnië-Herzegovina. In 2000 is er een groep georganiseerd voor Macedoniërs en in 2001 en 2002 voor Kosovaren .

2.2 Voorlichting en begeleiding 2001-2004

Met de invoering van de Remigratiewet is ook de registratie van de contacten door het NMI gewijzigd. Er wordt vanaf dan systematisch onderscheid gemaakt in voorlichting en begeleiding. Bij voorlichting gaat het om personen die eenmalig contact hebben gehad met het NMI dat korter duurde dan 25 minuten. Als een persoon langer advies vraagt of meerdere keren dan dient er een dossier aangelegd te worden. Er is dan sprake van begeleiding en dit worden ook wel trajectcontacten genoemd. De eenmalige en trajectcontacten die in deze paragraaf worden beschreven, hebben alleen betrekking op personen die ten tijde van het contact in Nederland verblijven.

2.2.1 Eenmalige contacten korter dan 25 minuten

Het aantal eenmalige contacten met een duur van maximaal 24 minuten, is in 2001 het hoogst met 7.285 personen die om voorlichting vragen (tabel 2.3). Waarschijnlijk is deze hoge belangstelling nog te wijten aan de implementatie van de Remigratiewet in april 2000. In 2002 dalen de eenmalige contacten tot circa 4.750 om daarna weer toe te nemen tot 5.500 in 2004.

In het algemeen heeft ruim 70 procent van de eenmalige contacten betrekking op een persoon afkomstig uit een van de landen die met naam zijn genoemd in de Remigratiewet. Een minderheid omvat contacten met vluchtelingen of asielgerechtigden, maar dit neemt wel toe van 6 procent tot 11 procent.

Tabel 2.3 – Eenmalige contacten, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal eenmalige contacten</i>	7.285	4.741	5.366	5.502
<i>Doelgroep van persoon met eenmalig contact</i>	%	%	%	%
- land genoemd in de wet	79	76	72	67
- vluchtelingen / asielgerechtigden	6	6	10	11
- illegalen / asielzoekers	5	3	2	1
- derden / niet gespecificeerd	10	15	16	21
<i>Nationaliteit van persoon met eenmalig contact</i>	%	%	%	%
- land van herkomst	49	43	37	32
- Nederlandse nationaliteit	30	31	32	29
- dubbele nationaliteit	12	12	16	17
- anders / niet gespecificeerd	9	14	15	22
<i>Herkomstland van persoon met eenmalig contact</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd	2.0	12.0	12.1	17.0
- Afghanistan	0.3	0.5	0.4	0.4
- Chili	0.5	0.3	0.3	0.3
- Egypte	0.6	0.3	0.7	0.8
- Spanje	6.5	6.2	6.3	5.4
- Ethiopië	0.2	0.1	0.2	0.2
- Griekenland	0.9	0.5	0.7	0.6
- Indonesië	0.7	0.9	0.8	0.6
- Iran	1.1	0.7	1.0	1.0
- Irak	1.9	1.2	3.9	4.1
- Italië	1.6	1.7	1.6	1.5
- Kaapverdië	0.3	0.7	0.3	0.5
- voormalig Joegoslavië	10.6	9.0	14.4	9.3
- Marokko	12.7	8.4	8.6	10.1
- Nederland	6.1	1.1	2.2	1.4
- Portugal	1.6	1.1	1.1	1.4
- Somalië	0.5	0.1	0.2	0.4
- Suriname	21.9	27.3	20.8	19.2
- Syrië	0.2	0.2	0.0	0.0
- Tunesië	1.2	0.9	0.6	0.5
- Turkije	19.2	20.6	18.1	20.2
- Vietnam	0.3	0.2	0.2	0.3
- overige van 118 landen	9.2	5.4	4.9	4.1
<i>Geslacht van persoon met eenmalig contact</i>	%	%	%	%
- man	70	71	69	60
- vrouw	29	26	29	24
- niet gespecificeerd	1	4	2	16

Het merendeel van de personen met een eenmalig contact heeft de nationaliteit van het land van herkomst. Dit daalt echter van bijna de helft in 2001 tot eenderde in

2004. Het aantal contacten met personen die de Nederlandse nationaliteit hebben ligt alle jaren rond de 30 procent. Het percentage waarvan de nationaliteit niet geregistreerd is door het NMI, is in de periode 2001-2004 duidelijk gestegen.

Wat betreft het land van herkomst is sprake van een grote diversiteit (zie ook bijlage 1). Er zijn contacten geweest met personen die afkomstig zijn uit ruim 140 landen. De meeste contacten zijn echter met Surinamers en Turken (ieder circa 20 procent). Daarnaast zijn er ook vrij veel contacten met personen uit Marokko, het voormalig Joegoslavië en Spanje. In 2003 en 2004 vragen relatief veel Irakezen om informatie. Bij de eenmalige contacten is de leeftijd van de desbetreffende personen vrijwel nooit gespecificeerd. Wel het geslacht en daaruit blijkt dat vooral mannen zich eenmalig informeren over de Remigratiewet. Zij informeren zich overigens wel namens de leefeenheid waarvan zij deel uitmaken.

Onderwerpen eenmalige contacten

Verder is bekend welke onderwerpen worden besproken gedurende een eenmalig voorlichtingscontact (tabel 2.4). Per gesprek kunnen meerdere onderwerpen aan bod komen. Hierdoor valt het totaal aantal onderwerpen dan ook hoger uit dan het aantal eenmalige contacten op zich. Gemiddeld komen 1 à 2 onderwerpen per keer aan bod.

Tabel 2.4 – Onderwerpen eenmalige contacten, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal onderwerpen eenmalige contacten</i>	9.048	7.464	7.144	7.850
<i>Onderwerpen eenmalig contact</i>	%	%	%	%
- basisvoorziening	11.2	12.8	11.9	11.7
- remigratie-uitkering	51.6	47.1	48.4	43.3
- AOW	3.7	3.8	3.2	3.5
- ANW	0.4	0.6	0.6	0.5
- WAO	4.5	2.9	2.7	3.7
- VUT	0.3	0.3	0.2	0.1
- bedrijfspensioen	1.2	0.6	0.4	0.5
- sociale zekerheid	0.7	0.9	0.8	0.4
- terugkeeroptie	1.4	0.9	0.6	0.4
- doormigratie	2.9	1.8	1.2	0.8
- nationaliteit	2.0	3.6	2.5	3.3
- ziekenfonds / -kosten	1.8	1.8	0.6	0.7
- visum	1.5	1.3	0.6	0.5
- groepsvoorlichting / schriftelijk materiaal	8.2	14.8	13.1	17.4
- afschaffing Remigratiewet	0	0	5.6	8.0
- anders	6.7	4.9	5.4	4.0
- niet gespecificeerd	1.8	1.3	1.9	1.1

Inhoudelijk hebben de contacten vooral betrekking op de remigratievoorzieningen zelf: remigratie-uitkering in 45-50 procent van de gevallen en de basisvoorziening in circa 12 procent van de contacten. Daarnaast wil men regelmatig schriftelijk informatiemateriaal aanvragen of betreft het informatie omtrent een groepsbijeenkomst. Een ander belangrijk onderwerp vormen de exporteerbare uitkeringen zoals de AOW en WAO. Twee tot drie procent van de contacten gaat over nationaliteit. In 2003 en 2004 betreft een deel van de contacten de eventuele afschaffing van de Remigratiewet.

Meestal is niet gespecificeerd waarom een gesprek beperkt blijft tot een eenmalig contact (75-80 procent). Dit heeft vooral te maken met het eenmalige en algemene karakter van de contacten en met het feit dat de contacten regelmatig schriftelijk dan wel via derden verlopen. Ook bij andere achtergrondkenmerken zoals leeftijd zien we dit overigens terug. Voor zover wél informatie is vastgelegd over het afsluiten van de voorlichting blijkt dat contacten vooral een eenmalig karakter hebben omdat de desbetreffende personen niet in aanmerking komen voor een remigratievoorziening of omdat zij nog teveel twijfelen en daardoor (voorlopig) afzien van remigratie.

2.2.2 Trajectcontacten

Begeleiding omvat het in kaart brengen van de gevolgen van remigratie voor mensen die willen terugkeren met een remigratiefaciliteit en het afhandelen van de noodzakelijke procedures om deze terugkeer te realiseren. Het NMI spreekt van begeleiding als een cliënt langer dan 25 minuten of vaker dan eenmaal inlichtingen inwint of advies vraagt. De trajectcontacten omvatten *alle* contacten met cliënten die begeleid worden door het NMI. De registratie van de begeleiding van cliënten die in Nederland verblijven, vindt niet plaats op persoonsniveau, maar op contactniveau.

Tabel 2.5 laat zien dat er een duidelijke stijging is in het aantal trajectcontacten. Het aantal van 11.044 trajectcontacten in 2004 vormt zelfs een verdubbeling van het aantal trajectcontacten in 2001 (5.471).

Er doen zich enkele verschillen voor ten aanzien van de kenmerken van de personen die eenmalig contact zoeken en zij die een traject doorlopen met NMI, maar in het algemeen komen beide groepen wat betreft achtergrondkenmerken overeen. Net als bij de eenmalige contacten zien we bij de trajectcontacten dat zij meestal betrekking hebben op een land dat met naam wordt genoemd in de Remigratiewet. Ook hier is een stijging merkbaar in het aantal vluchtelingen en asielgerechtigden. Wel ligt hun aandeel bij de trajecten hoger dan bij de eenmalige contacten en bovendien neemt dit sterker toe in de periode 2001-2004 dan bij de eenmalige contacten.

Tabel 2.5 – Trajectcontacten, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal trajectcontacten</i>	5.471	7.388	8.749	11.044
<i>Doelgroep van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- land genoemd in de wet	91	85	79	82
- vluchtelingen / asielgerechtigde	7	13	19	17
- illegalen / asielzoekers	0.6	0.4	0.4	0.2
- derden / niet gespecificeerd	1	1	1	1
<i>Nationaliteit van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- land van herkomst	64	60	55	52
- Nederlandse nationaliteit	21	23	21	17
- dubbele nationaliteit	14	16	23	29
- anders / niet gespecificeerd	1	1	1	2
<i>Herkomstland van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd	0.2	0.4	0.4	0.5
- Afghanistan	0.3	0.3	0.4	0.3
- Chili	0.2	0.2	0.0	0.5
- Spanje	8.3	11.5	10.4	7.9
- Ethiopië	0.0	0.1	0.2	0.3
- Griekenland	0.7	0.3	0.6	0.6
- Indonesië	0.1	0.4	0.4	0.3
- Iran	0.9	0.7	0.6	0.7
- Irak	0.9	1.2	3.1	3.8
- Italië	2.7	2.2	1.6	1.4
- Kaapverdië	0.2	0.2	0.2	0.1
- voormalig Joegoslavië	20.3	20.2	18.9	14.9
- Marokko	16.2	17.1	15.5	15.1
- Nederland	0.0	0.1	0.3	0.2
- Portugal	1.1	1.1	1.1	1.7
- Suriname	18.0	19.2	14.9	11.5
- Tunesië	1.1	0.8	1.3	0.7
- Turkije	26.5	21.7	28.0	38.2
- Vietnam	0.1	0.2	0.1	0.2
- overige van 74 landen	1.5	1.8	1.4	0.7
<i>Leeftijd van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- jonger dan 35 jaar	4	6	4	3
- 35 tot 45 jaar	5	9	9	10
- 45 tot 55 jaar	39	36	40	41
- 55 tot 65 jaar	24	21	22	24
- 65 jaar tot 75 jaar	12	12	10	9
- 75 jaar of ouder	3	3	2	2
- niet gespecificeerd	13	12	13	11
<i>Geslacht van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- man	76	74	76	79
- vrouw	22	25	23	20
- niet gespecificeerd	2	1	1	1

Wat betreft het herkomstland is de diversiteit aan etnische achtergrond bij de trajectcontacten minder groot dan bij de eenmalige contacten. In de trajecten gaat het vrijwel uitsluitend om personen die vallen onder de werkingssfeer van de Remigratiewet. Dit is vrij logisch omdat de contacten met de mensen die niet tot de doelgroep behoren – zoals illegalen, asielzoekers en derden – veelal beperkt blijven tot een eenmalig contact of een contact dat minder dan 25 minuten duurt. Het NMI weet deze personen kenbaar te maken dat zij niet in aanmerking komen voor een remigratievoorziening. Ook hier zien we weer de belangrijkste groepen terugkomen: Turken, Surinamers, Marokkanen, voormalig Joegoslaven en – in mindere mate – Spanjaarden (zie ook bijlage 2). Vergelijking van tabel 2.3 en 2.5 laat zien dat het aandeel van de belangrijkste groepen bij de trajectcontacten hoger is dan bij de eenmalige contacten. Dit wordt veroorzaakt door de afgenomen diversiteit aan herkomstlanden. Uitzondering hierop vormen Surinamers. Bij de eenmalige contacten lag het aandeel Surinamers tussen de 20-25 procent; bij de trajectcontacten is dat aandeel 12-19 procent. Wellicht heeft dit te maken met de uitvoering van de Remigratiewet. Men moet de Nederlandse nationaliteit opgeven en bovendien wordt de remigratie-uitkering in Suriname relatief fors belast waardoor deze netto lager uitvalt. Mogelijk dat deze zaken verklaren dat Surinamers het nogal eens bij een eenmalig contact laten.

De meeste trajectcontacten betreffen potentiële remigranten tussen de 45 en 55 jaar. Helaas was een specifieke indeling naar 45-50 jaar niet mogelijk. Anders hadden we kunnen nagaan wat de belangstelling is onder de ‘nieuwe leeftijdsgroep’. Immers, de leeftijdsgrens voor de remigratie-uitkering is in april 2000 verlaagd van 50 naar 45 jaar. Een klein deel, 2 à 3 procent, is 75 jaar of ouder. Dat de belangstelling voor deze groep niet hoger is kan samenhangen met de gezondheidssituatie en zorgbehoefte van oudere personen. In het herkomstland zijn de gezondheidsvoorzieningen en ziektekostenverzekeringen meestal van een minder niveau dan in Nederland.

Achtergrondkenmerken leefeenheid trajectcontacten

De kenmerken van de trajectcontacten hebben betrekking op degenen die begeleid worden door het NMI. Deze personen zijn veelal niet alleen en hebben een partner en/of gezin. In bijlage 3 staan enkele kenmerken van de leefeenheid waar de personen met trajectcontacten deel vanuit maken. Daaruit blijkt dat een meerderheid inderdaad een partner heeft. We zien dat circa 60 procent gehuwd is of samenwoont, een kwart is alleenstaand en 7 tot 10 procent is gescheiden of woont duurzaam gescheiden.

Wanneer een potentiële remigrant een partner heeft wordt deze door het NMI structureel betrokken in de begeleiding. De ondersteuning vindt altijd plaats in de aanwezigheid van de partner en een persoonlijke verklaring van de partner dat zij/hij instemt met de remigratie is vereist. De partners zijn veelal vrouwen. Hoewel zij structureel worden betrokken bij de begeleiding zijn van de meeste partners de nationaliteit en verblijfplaats niet gespecificeerd. Dit is voor de ondersteuning en begeleiding op zich

ook niet noodzakelijk omdat de aanspraak op een remigratievoorziening vooral gebaseerd is op de gegevens van de ‘hoofdaanvrager’. Wanneer de nationaliteit van de partner wel bekend is, blijken zij meestal niet de Nederlandse nationaliteit te hebben.

Verder is van het merendeel (70–75 procent) van de trajectcontacten niet gespecificeerd of er kinderen zijn. Voor zoverre dat wél het geval is gaat het meestal (circa 20 procent) om 1 à 2 kinderen.

Onderwerpen trajectcontacten

Ook van de trajectcontacten is bekend welke onderwerpen aan de orde komen (tabel 2.6). Per contact worden meestal 1 of 2 onderwerpen behandeld. In ongeveer de helft van de contacten gaat het (ook) over de remigratie-uitkering. In 7–11 procent van de gevallen wordt de basisvoorziening behandeld. Ook nu betreft een aanzienlijk deel van de contacten de exporteerbare uitkeringen. Verder zien we een kleine verschuiving in de onderwerpen. Bij de trajectcontacten komen iets vaker onderwerpen aan de orde die te maken hebben met de gevolgen van een daadwerkelijke remigratie onder regime van de Remigratiewet zoals bedrijfspensioen, visum, sociale zekerheid, en ziektekosten.

Tabel 2.6 – Kenmerken trajectcontacten, in percentages en aantallen

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal onderwerpen trajectcontacten</i>	7.361	11.458	12.974	16.516
<i>Onderwerpen trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd	5.1	3.7	4.4	3.6
- basisvoorziening	6.9	10.7	9.0	7.1
- remigratie-uitkering	57.1	48.3	52.2	51.2
- belastingen	0.9	0.6	0.5	0.8
- kinderbijslag	0.5	0.3	0.3	0.2
- AOW	4.7	4.6	3.7	4.1
- ANW	0.6	0.5	0.3	0.5
- WAO	7.8	6.8	6.4	7.9
- VUT	0.1	0.3	0.3	0.1
- bedrijfspensioen	2.9	3.7	2.3	1.9
- sociale zekerheid	0.4	1.1	1.3	1.2
- terugkeeroptie	0.9	1.5	0.9	0.8
- doormigratie	0.7	0.5	0.4	0.2
- nationaliteit	1.4	3.9	3.0	4.1
- ziekenfonds / -kosten	1.1	3.4	2.2	1.8
- visum	0.9	2.1	2.1	1.4
- groepsvoorlichting / schriftelijke informatie	0.1	0.5	2.0	1.8
- vertrekkaart	0.5	1.0	0.5	0.8
- afschaffing remigratiewet	0	0	2.2	3.0
- anders	7.3	7.2	6.4	6.9

Vervolg tabel 2.6 – Kenmerken trajectcontacten, in percentages en aantallen

	2001	2002	2003	2004
<i>Komt in aanmerking voor regeling</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd / anders	2	2	2	2
- remigratie-uitkering	57	50	55	56
- remigratie-uitkering + exporteerbare uitkering	31	33	30	31
- basisvoorziening	7	10	8	6
- basisvoorziening + exporteerbare uitkering	3	5	5	5
<i>Reden afsluiten cliëntmap</i>	%	%	%	%
- cliënt is vertrokken	53	47	43	42
- aanvraag is afgewezen	2	2	2	2
- twijfel, gaat voorlopig niet door	3	2	2	2
- gezondheidsredenen	1	1	1	1
- komt niet in aanmerking	1	1	2	1
- partner wil niet mee	1	1	1	1
- wil Ndl. Nationaliteit niet opgeven	1	1	2	2
- voldoet niet aan leeftijdseis	0	0.0	0.1	0.2
- langer dan 6 maanden geen contact	10	21	31	25
- anders	17	18	10	5
- onbekend, contact niet langer dan half jaar geleden	11	6	6	19

Het merendeel komt, volgens het NMI, in aanmerking voor de remigratie-uitkering al dan niet samen met een exporteerbare uitkering. Dit komt overeen met de leeftijdsopbouw van de contacten. Een mogelijke aanspraak op een basisvoorziening – eventueel gecombineerd met een exporteerbare uitkering – komt in 10 tot 15 procent van de gevallen voor.

De begeleiding wordt meestal beëindigd omdat de desbetreffende persoon is vertrokken of langer dan zes maanden geen contact meer met het NMI heeft gezocht. Andere redenen omvatten het feit dat de aanvraag voor een voorziening is afgewezen of dat iemand nog twijfelt om de stap echt te zetten. Daarnaast spelen zaken een rol zoals gezondheid, het niet willen opgeven van de Nederlandse nationaliteit en het gegeven dat de partner niet mee wilt.

2.2.3 Invullen aanvraagformulier

Een deel van de mensen die contact zoekt met het NMI, vraagt om ondersteuning bij het invullen van het aanvraagformulier voor een remigratiefaciliteit. Het gaat hierbij concreet om 342 aanvragen in 2001; dit verdubbelt zich in 2002 tot 618 aanvragen en

ook in 2003 is er wederom sprake van een verdubbeling tot 1.292 aanvragen (tabel 2.7). Dit aantal stabiliseert zich in 2004 met 1.189 aanvragen.

Deze trend is ongetwijfeld het gevolg van de beleidsontwikkelingen rondom de Remigratiewet. In april 2000 is deze wet geïmplementeerd. Voordat mensen zich terdege hebben geïnformeerd over de consequenties van remigratie met gebruikmaking van de Remigratiewet en een wel overwogen keuze hebben gemaakt om terug te keren zitten we al snel in 2002. Daarna waren er plannen om de Remigratiewet af te schaffen. Dit heeft geleid tot een verhoogde belangstelling. Men heeft 'voordat-het-te-laat-zou-kunnen-zijn' een aanvraag ingediend.

Tabel 2.7 – Aantal personen waarbij NMI ondersteund heeft bij invullen van aanvraag en persoonskenmerken desbetreffende aanvragers, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal door NMI ondersteunde aanvragen</i>	342	618	1.292	1.189
<i>Doelgroep ondersteunde aanvrager</i>	%	%	%	%
- land genoemd in de wet	94	90	82	86
- vluchtelingen / asielgerechtigden	5	8	16	13
- illegalen / asielzoekers	0	0.2	0.2	0.3
- derden / niet gespecificeerd	1	1	2	1
<i>Nationaliteit ondersteunde aanvrager</i>	%	%	%	%
- land van herkomst	65	67	58	54
- Nederlandse nationaliteit	24	20	18	22
- dubbele nationaliteit	10	12	23	23
- anders / niet gespecificeerd	1	1	1	1
<i>Herkomstland ondersteunde aanvrager</i>	%	%	%	%
- Turkije	19.6	17.5	24.2	27.5
- Marokko	15.5	13.6	14.1	11.3
- Suriname	22.8	16.2	12.5	15.3
- voormalig Joegoslavië	6.1	7.4	17.7	11.4
- Spanje	21.9	30.4	17.7	17.7
- Griekenland	1.2	0.6	1.1	1.2
- Italië	3.5	4.5	2.9	2.7
- Portugal	2.9	1.9	2.0	3.1
- Tunesië	1.2	1.0	1.5	1.2
- Chili	0.6	0.8	0.2	0.7
- Ethiopië	0	0.1	0.3	0.2
- Iran	0	1.0	0.7	0.7
- Irak	1.5	1.5	2.6	2.8
- Vietnam	0	0.8	0.1	0.2
- overige van 23 landen	2.7	2.4	3.2	3.9
- niet gespecificeerd	0.3	0.1	0.1	0.2

Het merendeel van de personen die ondersteuning krijgen bij het invullen van het aanvraagformulier, valt onder één van de met naam genoemde doelgroepen in de Remigratiewet. Daarnaast is een klein deel vluchteling of asielgerechtigde, maar dit aantal stijgt wel van 5 procent in 2001 tot 13 procent in 2004.

Ruim de helft tot 65 procent van de personen aan wie hulp is geboden met het aanvraagformulier heeft de nationaliteit van het herkomstland. Circa 20 procent heeft de Nederlandse nationaliteit. In 2001 en 2002 heeft één op de 10 aanvragers een dubbele nationaliteit; in de jaren daarna gaat het om bijna één op de vier aanvragers. De meeste aanvragen zijn afkomstig van mensen uit Turkije, Marokko, Suriname, Spanje en – zeker in 2003 en 2004 – het voormalig Joegoslavië (zie ook bijlage 4). Het aantal Irakezen dat ondersteund is bij de aanvraag, is bijna verdubbeld in 2003/2004 ten opzichte van eerdere jaren. Het bestemmingsland is niet geregistreerd, maar naar alle waarschijnlijkheid vormt dit het land van herkomst. Alleen vluchtelingen en asielgerechtigden hebben de mogelijkheid tot doormigratie.

De mensen die ondersteund zijn bij de aanvraag vallen veelal in de leeftijdscategorie van 45 tot 55 jaar, en ruim 70 procent is man (bijlage 4). We willen hierbij wel benadrukken dat de kenmerken in tabel 2.7 betrekking hebben op de hoofdaanvrager. Dit zijn veelal mannen. De partners worden echter wel structureel betrokken bij de aanvraag. Zij dienen ook de aanvraag mede te ondertekenen.

2.3 Contacten met personen die geremigreerd zijn

Naast de contacten met mensen die overwegen terug te keren met gebruikmaking van een remigratievoorziening, heeft het NMI ook contacten met mensen die feitelijk zijn teruggekeerd; dit tot een jaar na vertrekdatum. Tabel 2.8 laat zien dat het aantal contacten stijgt van 587 contacten in 2001 tot 1.060 contacten in 2004. Dit is bijna een verdubbeling in vier jaar tijd.

Ook hier vormen de belangrijkste groepen weer de Turken, Marokkanen, Surinamers voormalig Joegoslaven en Spanjaarden (zie ook bijlage 5). Wel valt op dat het aandeel Turken relatief hoog is: 55 tot 65 procent van alle contacten met personen die geremigreerd zijn, is met Turken. Daarnaast zien we dat het aantal Marokkanen dat na remigratie nog contact zoekt, afneemt van 18 procent in 2001 tot 9 procent in 2004. Bij de voormalig Joegoslaven varieert de omvang van de contacten sterk over de jaren.

Een kwart tot eenderde van de contacten betreft remigranten die 45-55 jaar oud zijn en eveneens een kwart is 55-65 jaar oud. Dit laatste is naar rato van het aandeel van deze categorie in de trajectbegeleiding, terwijl het aandeel 45-55 jarigen in de ‘contacten achteraf’ lager is dan bij de trajectbegeleiding. Wat betreft de 65-plussers ligt

het aandeel hier juist hoger ligt dan bij de trajecten. Ongeveer 70 procent is man; net als bij de trajectbegeleiding.

Tabel 2.8 – Contacten met remigranten, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal contacten remigranten</i>	587	697	1.022	1.060
<i>Herkomstland remigrant</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd	7.3	0.6	1.0	0.3
- Spanje	2.3	4.0	4.1	4.0
- Griekenland	0.2	0.1	0	0
- voormalig Joegoslavië	4.9	14.2	7.2	10.0
- Italië	1.0	0.3	1.3	0.6
- Marokko	18.0	10.0	14.8	8.9
- Iran	0.2	0.6	1.4	1.0
- Irak	0	0.4	1.0	0.3
- Nederland	1.2	0.3	0.5	0.3
- Portugal	0	1.4	0.5	0.6
- Suriname	4.7	4.0	5.1	3.8
- Tunesië	1.9	0.4	1.0	1.2
- Turkije	55.0	61.5	57.0	63.4
- overige van 28 landen	3.4	1.5	4.6	5.3
<i>Leeftijd remigrant</i>	%	%	%	%
- jonger dan 35 jaar	0.3	2	2	2
- 35 tot 45 jaar	0.2	3	7	5
- 45 tot 55 jaar	4	26	34	33
- 55 tot 65 jaar	5	23	25	25
- 65 jaar en ouder	4	13	15	17
- niet gespecificeerd	86	33	17	17
<i>Geslacht remigrant</i>	%	%	%	%
- man	68	67	71	71
- vrouw	31	31	27	28
- niet gespecificeerd	1	2	2	1

Onderwerpen contacten teruggekeerde migranten

De contacten met degenen die zijn geremigreerd onder het regime van de Remigratiewet, betreffen vooral de specifieke remigratievoorzieningen en de exporteerbare uitkeringen en met name dan de WAO en AOW (tabel 2.9). Toch komen nu ook andere onderwerpen aan de orde dan bij potentiële remigranten. Of onderwerpen worden vaker behandeld. Dit zijn zaken zoals belastingen, individualisering van de uitkering, ziektekosten en visum. Daarnaast zien we dat in 2002 en 2003 relatief veel

contacten gaan over problemen met uitbetalen. De terugkeeroptie is in 2001 en 2002 relatief vaker aan de orde geweest dan in 2003 en 2004.

Tabel 2.9 – Onderwerpen contacten remigranten, in percentages

	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal onderwerpen remigranten</i>	1.030	1.114	1.020	1.150
<i>Onderwerp contact remigrant</i>	%	%	%	%
- niet gespecificeerd	5.3	4.5	3.0	2.1
- basisvoorziening	3.3	6.7	6.9	4.0
- migratie-uitkering	28.8	36.2	35.3	38.5
- problemen met uitbetalen	1.0	2.0	2.1	0.5
- belastingen	2.7	3.2	3.0	2.1
- AOW	8.2	8.9	10.3	9.5
- ANW	1.7	0.7	0.5	1.2
- WAO	10.2	7.9	9.5	12.8
- bedrijfspensioen	4.0	4.0	3.6	6.5
- sociale zekerheid	3.1	3.0	2.2	0.5
- terugkeeroptie	12.7	8.4	3.8	5.1
- individualisering uitkering	0.9	0.9	0.2	0.2
- nationaliteit	0.5	1.3	1.7	1.1
- ziekenfonds/-kosten	3.9	3.5	3.9	3.0
- visum	5.0	3.8	1.6	2.5
- afschaffing Remigratiewet	0	0	1.7	1.3
- anders	8.6	8.3	10.5	9.0

3 Beroep op en gebruik Remigratiewet

In dit hoofdstuk staat het beroep op en gebruik van de remigratiefaciliteiten centraal. De gegevens zijn afkomstig van de SVB. In de eerste paragraaf beschrijven we het aantal aanvragen dat is behandeld door de SVB. Paragraaf 2 behandelt vervolgens het aantal remigranten dat terugkeert met gebruikmaking van een remigratievoorziening en hun achtergrondkenmerken. Daarna wordt een onderscheid gemaakt naar remigranten die teruggekeerd zijn met behulp van een basisvoorziening (paragraaf 3) en met een remigratie-uitkering (paragraaf 4). In paragraaf 5 komen de cijfers betreffende de nationaliteitswijziging aan de orde en paragraaf 6 behandelt het afgeven van meerjarenvisa voor kort verblijf in Nederland.

3.1 Behandelde aanvragen Remigratiewet

Het beroep op de remigratiefaciliteiten omvat het aantal aanvragen dat in behandeling is genomen. Tabel 3.1 laat zien dat het aantal aanvragen dat is behandeld door de SVB in de loop van de tijd toeneemt van ongeveer 750 tot 2.000 aanvragen. Er is sprake van een verdubbeling van de aanvragen in 2003 en 2004 ten opzichte van 2001. Deze trend vertoont gelijkenissen met die van de NMI-gegevens. De verdubbeling in het aantal aanvragen is zeer waarschijnlijk voor een belangrijk deel een gevolg van het voornemen om de Remigratiewet af te schaffen. Het merendeel van de aanvragen heeft betrekking op de remigratie-uitkering. Er is sprake van een lichte daling in het aandeel remigratie-uitkering op het totaal; dit percentage varieert van 85 procent in 2000 tot 75 procent in 2004.

Een deel van de aanvragen krijgt een negatieve beschikking ofwel de aanvraag wordt afgewezen. Dit varieert van 124 (1997) tot 760 (2004) aanvragen. Procentueel gaat het om circa 15 procent; uitzonderingen vormen 2002 met 10 procent en 2004 met bijna 40 procent. We hebben gevraagd naar de reden van afwijzing. Dit wordt echter niet geregistreerd.

De rest van de aanvragen heeft een positieve beschikking gehad. Aan hen is dus een remigratievoorziening toegekend. Mensen hebben dan de gelegenheid om binnen zes maanden na toekenning daadwerkelijk terug te keren; al dan niet met partner en/of gezin.

Tabel 3.1 – Aantal behandelde aanvragen door de SVB en persoonskenmerken van desbetreffende aanvragers, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal behandelde aanvragen</i>	745	861	1.422	1.977	1.929
- aanvragen basisvoorziening	110	178	355	406	490
- aanvragen remigratie-uitkering	635	683	1.067	1.571	1.439
<i>Negatieve beschikkingen</i>	124	154	144	324	760
<i>Nationaliteit aanvrager</i>	%	%	%	%	%
- Turkije	29.5	18.8	11.4	17.0	18.1
- Marokko	17.7	15.8	13.0	11.4	10.8
- voormalig Joegoslavië	16.6	14.4	12.9	21.7	13.2
- Griekenland	1.4	2.2	0.9	0.9	1.4
- Italië	1.2	5.1	3.0	2.4	2.1
- Portugal	3.1	1.8	2.2	1.9	2.6
- Spanje	13.6	20.9	20.3	14.9	13.5
- Suriname	0.8	0.3	5.1	0.4	0.4
- Tunesië	1.2	0.8	0.8	1.2	1.0
- Afghanistan	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1
- Argentinië	0	0	0.2	0.2	0.2
- Chili	0.2	0.3	0.7	0.4	0.6
- Irak	0	0	0.2	0.8	1.1
- Iran	0.4	0.2	0.4	0.5	0.8
- Nederland	12.2	14.6	18.3	22.2	25.0
- Vietnam	0.2	0	0.3	0.2	0.2
- overige van 38 landen	1.4	1.5	1.0	1.0	1.3
- niet gespecificeerd	0.5	2.3	8.6	3.3	5.1
<i>Leeftijd aanvrager</i>		%	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	-	12	18	16	16
- 45 tot 50 jaar	-	15	16	20	22
- 50 tot 65 jaar	-	51	39	44	42
- 65 jaar en ouder	-	22	27	20	20
<i>Geslacht aanvrager</i>		%	%	%	%
- man	-	77	62	63	60
- vrouw	-	23	38	37	40

De meeste aanvragers hebben de nationaliteit van een van de landen die genoemd worden in de Remigratiewet. Het merendeel van de potentiële remigranten waarvan de aanvraag is behandeld door de SVB heeft de Turkse, Marokkaanse, Spaanse of Nederlandse nationaliteit. Het valt op dat steeds meer aanvragers de Nederlandse nationaliteit hebben. In 2000 had nog maar circa een op de acht aanvragers de Nederlandse nationaliteit; in 2004 is dat gestegen naar een op de vier aanvragers.

In de loop van de tijd zijn er verschuivingen opgetreden. Het aandeel Nederlanders dat een aanvraag heeft ingediend is toegenomen, terwijl het aandeel Turken en Marokkanen afneemt. Dit zou erop kunnen wijzen dat de belangstelling voor remigratie onder Surinamers met de Nederlandse nationaliteit en/of onder de 2^e generatie een stijgende lijn vertoont. Hoewel het aantal Turken en Marokkanen relatief gezien daalt in de loop van de tijd, nemen absoluut gezien hun aantallen nog wel toe (zie bijlage 6). Verder is opmerkelijk dat 21,7 procent van de aanvragers in 2003 de nationaliteit heeft van een van de staten van het voormalig Joegoslavië. Dit percentage is vergeleken met de andere jaren fors.

In het algemeen zijn de potentiële remigranten waarvan de aanvraag is behandeld, zo'n 50 tot 65 jaar oud en man. Maar uit de cijfers komt eveneens naar voren dat de belangstelling onder de 'nieuwe' leeftijdscategorie (45-50 jaar) toeneemt. Het aandeel vrouwen dat een aanvraag indient neemt in de loop van de tijd toe. In feite 'springt' het aantal vrouwen dat een remigratievoorziening aanvraagt in 2001 van 23 procent naar 38 procent in 2002.

3.2 Vertrokken remigranten

Het aantal mensen dat terugkeert naar land van herkomst met een remigratievoorziening vertoont een golfbeweging vanaf 1997 t/m 2004 (tabel 3.2). Vlak voor de invoering van de Remigratiewet in april 2000 daalt het aantal remigranten van 400 in 1997 tot zo'n 300 in 1999². In deze periode heeft zeer waarschijnlijk menigeen gewacht op de implementatie van de nieuwe wet. Men stelde het besluit om te remigreren uit vanwege de verbeteringen die met de Remigratiewet gerealiseerd zouden worden. In 2001 stijgt het aantal remigranten, dat met gebruik van remigratiefaciliteiten terugkeert, fors tot 660. Dit aantal blijft vervolgens redelijk stabiel om in 2004 weer sterk te stijgen tot een totaal van 1.331 remigranten. Deze laatste stijging is ongetwijfeld mede te danken aan de hausse van aanvragen dat is ingediend naar aanleiding van de plannen om de Remigratiewet af te schaffen.

Hierbij willen we benadrukken dat de cijfers van toepassing zijn op het aantal remigratievoorzieningen dat in feite is toegekend. Er is geen rekening gehouden met de leefbaarheid van de remigrant. Vaak keert deze persoon terug met partner en/of kinderen. Het daadwerkelijk aantal mensen dat vertrekt met behulp van een remigratiefaciliteit valt dan ook hoger uit.

---

2 Dit is exclusief de nihil-uitkeringen vanwege technische beperkingen van het huidige geautomatiseerde registratiebestand van de SVB. Deze is veranderd na de invoering van de Remigratiewet.

Tabel 3.2 – **Totaal** vertrokken remigranten met gebruikmaking van remigratiefaciliteit*, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Vertrokken remigranten</i>	400	319	312	275	660	728	717	1.331
<i>Omvang verhuiskostenvergoeding</i>								
- gemiddelde, in €	2.076	1.947	1.601	2.904	2.355	2.013	2.117	2.243
<i>Nationaliteit remigrant</i>				%	%	%	%	%
- Ndl. Nationaliteit	-	-	-	0	3	5	6	9
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	-	-	-	92	84	81	81	87
- niet gespecificeerd	-	-	-	8	13	14	13	4
<i>Leeftijd remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- jonger dan 30 jaar	1	4	1	5	4	5	7	5
- 30-45 jaar	6	5	2	9	9	13	12	9
- 45-50 jaar	6	3	7	16	15	13	16	18
- 50-65 jaar	78	75	67	50	51	43	38	48
- 65 jaar en ouder	9	13	23	20	21	26	27	20
<i>Geslacht remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- man	75	63	57	73	79	73	72	73
- vrouw	25	37	43	27	21	27	28	27
<i>Soort uitkering remigrant</i>				%	%	%	%	%
- gehuwd / samenwonend	-	-	-	42	43	42	39	41
- alleenstaand	-	-	-	48	46	45	42	45
- alleenstaand met gezin	-	-	-	10	11	13	19	14
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	39.8	35.0	28.5	28.0	19.7	11.8	12.7	18.5
- Marokko	39.0	35.4	27.2	17.1	15.5	13.9	11.4	13.3
- Griekenland	0	0	0	1.8	2.3	2.1	1.7	1.6
- Italië	0	0	0	1.8	4.4	5.1	4.0	3.2
- Portugal	0.2	0	0.3	4.0	3.0	3.0	2.9	2.5
- Spanje	1.2	0	0.9	17.4	23.9	28.7	32.2	23.2
- voormalig Joegoslavië	14.5	22.2	39.0	25.9	18.3	15.4	19.2	21.8
- Kaapverdië	0	0.6	0.3	0	0	0	0	0.2
- Suriname	1.5	0.9	0.6	1.1	9.8	17.4	12.8	11.4
- Tunesië	0.7	2.5	1.3	1.5	1.5	0.8	0.6	0.9
- Chili	1.2	1.9	0.6	0.4	0.3	0.4	0.5	0.8
- Irak	0	0	0	0	0	0.1	0.5	0.9
- Iran	0	0	0.3	0.4	0.6	0	0.1	0.4
- overige van 22 landen	4.7	1.2	0.6	0.7	0.9	0.9	0.5	0.9

* De cijfers van 1997 t/m 1999 zijn exclusief de nihil-gerechtigde; vanaf 2000 inclusief.

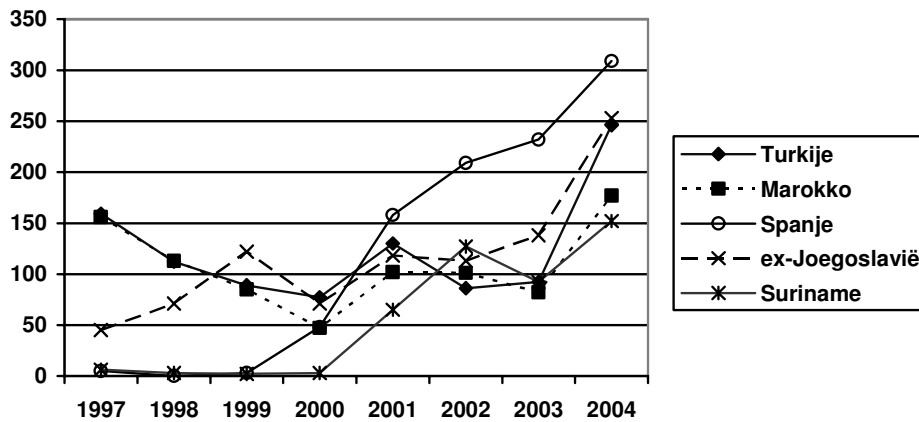
Alle remigranten die terugkeren met gebruikmaking van een remigratieregeling maken aanspraak op een vergoeding van de verhuiskosten naar en in het bestemmingsland. De gemiddelde verhuiskostenvergoeding in de periode 1997-2000 varieert van € 1.600 tot € 2.900. Vanaf 2001, bij uitsluitend remigranten die vallen onder de werkingssfeer van de Remigratiewet, zijn de gemiddelde verhuiskosten vrij stabiel en bedragen elk jaar gemiddeld ruim 2.000 euro.

De vertrokken remigranten ten tijde van de Remigratiewet hebben veelal de nationaliteit van het herkomstland of een dubbele nationaliteit. Het aantal personen met alleen de Nederlandse nationaliteit vormt een minderheid, maar neemt wel toe van 3 procent in 2001 tot 9 procent in 2004.

Voor de invoering van de Remigratiewet lag de leeftijdsgrens van een remigratieuitkering bij 50 jaar en ouder; nu is dat 45 jaar. Het percentage 45-50 jarigen is vanaf 2000 dan ook aanzienlijk toegenomen. Ook de leeftijdsklasse 30-45 jaar vertoont een stijgende lijn. Het merendeel is man. Het percentage vrouwen dat vertrekt met een remigratievoorziening ligt in de periode 2000-2004 steeds rond de 27 procent, met uitzondering van 2001 (21 procent). Opmerkelijk is het grote aandeel vrouwen onder de remigranten van 1998 en 1999. De vertrokken remigranten die gebruik maken van een remigratievoorziening zijn iets vaker alleenstaand dan gehuwd of samenwonend.

Vóór 2001 vormden Turkije en Marokko overduidelijk de belangrijkste bestemmingslanden; het voormalige Joegoslavië was sterk in opkomst. In 1999 is 30 procent van de remigranten naar Bosnië-Herzegovina vertrokken. De laatste jaren zijn Spanje en het voormalige Joegoslavië de belangrijkste bestemmingslanden. Ook Suriname blijkt sinds de invoering van de Remigratiewet vaker de bestemming te zijn. Sinds de doelgroepen met de nieuwe wet zijn uitgebreid, is het aandeel Turkije en Marokko afgenomen. Grafiek 3.1 laat echter zien dat absoluut gezien het aantal mensen dat vertrekt met een remigratiefaciliteit duidelijk een stijgende lijn vertoont (zie ook bijlage 7). Alleen bij het bestemmingsland Marokko is in de periode 2001-2003 sprake geweest van een (beperkte) daling van het absoluut aantal mensen dat terugkeert naar dit land. Na 2003 treedt er overigens weer een duidelijke stijging op van het aantal personen dat met een remigratievoorziening terugkeert naar Marokko.

Grafiek 3.1 - Vertrokken remigranten met remigratiefaciliteit

3.3 Vertrokken remigranten met basisvoorziening

De zogeheten basisvoorziening omvat – naast de verhuiskostenvergoeding – een vergoeding van de overbruggingskosten voor de eerste 2 maanden na terugkeer. Er zijn minimaal 15 remigranten (1999) tot maximaal 330 remigranten (2004) vertrokken met gebruikmaking van de basisvoorziening c.q. overbruggingskosten (tabel 3.3). Het percentage remigranten dat vertrekt met een basisvoorziening bedraagt 5 tot 33 procent van het totaal aantal remigranten dat is teruggekeerd met een remigratiefaciliteit. Vooral de laatste jaren wint de basisvoorziening aan populariteit.

De gemiddelde overbruggingskosten bedragen onder de Remigratiewet 850 à 900 euro. Bij de oude remigratieregeling varieerden de gemiddelde bedragen aanzienlijk: € 828 in 1997, € 458 in 1998 en € 637 in 1999. Waarom deze bedragen zo verschillen, is ons niet exact bekend. Wellicht dat een deel van de variatie samenhangt met veranderingen in de soort uitkering. Het percentage uitkeringen voor gehuwden of samenwonenden is in 1997 aanzienlijk hoger dan in 1998 en 1999.

Remigranten die zijn teruggekeerd met de basisvoorziening c.q. de overbruggingskosten vertonen duidelijke verschillen wat betreft hun achtergrondkenmerken met de totale populatie vertrokken remigranten die gebruik maken van een remigratiefaciliteit. Remigranten met een basisvoorziening zijn relatief jong; hoewel toch nog een kwart 65 jaar of ouder is. Ook zijn zij vaker vrouw en is er een duidelijke verschuiving te zien in de burgerlijke staat van de remigranten die voor en die na de invoering van de Remigratiewet zijn vertrokken. Voor de Remigratiewet waren veel remigranten met de basisvoorziening alleenstaand en ging het maar weinig om eenoudergezin-

nen. Vanaf 2000 vormen echter de eenoudergezinnen een zeer substantieel deel onder de remigranten dat vertrokken is met een basisvoorziening.

Tabel 3.3 – Vertrokken remigranten met de **basisvoorziening** (overbruggingskosten), in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Remigranten met basisvoorziening</i>	64	38	15	55	144	219	235	330
<i>Omvang overbruggingskosten</i>								
- gemiddelde, in €	828	458	637	864	898	899	877	904
<i>Nationaliteit remigrant</i>				%	%	%	%	%
- Ndl. Nationaliteit	-	-	-	0	1	1	0	2
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	-	-	-	100	96	94	95	96
- niet gespecificeerd	-	-	-	0	3	5	5	2
<i>Leeftijd remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- jonger dan 30 jaar	9	31	20	23	19	16	22	20
- 30-45 jaar	39	39	46	47	41	42	38	36
- 45-50 jaar	18	4	20	36	5	5	3	6
- 50-65 jaar	12	10	7	11	14	12	12	11
- 65 jaar en ouder	22	16	7	14	21	25	25	27
<i>Geslacht remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- man	61	60	60	54	65	67	65	67
- vrouw	39	40	40	46	35	33	35	33
<i>Soort uitkering remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- gehuwd / samenwonend	58	34	40	45	54	53	43	45
- alleenstaand	41	50	53	7	3	6	2	4
- alleenstaand met gezin	1	16	7	48	43	41	55	51
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	21.9	31.6	26.7	10.9	2.1	5.5	4.7	8.2
- Marokko	9.4	10.5	0	0	1.4	1.8	0.8	0.6
- Griekenland	0	0	0	5.4	5.5	4.1	2.5	3.9
- Italië	0	0	0	1.8	12.4	10.9	5.9	8.8
- Portugal	0	0	0	9.1	4.8	5.9	4.7	4.8
- Spanje	0	0	0	56.4	66.9	67.6	75.3	68.8
- voormalig Joegoslavië	54.7	47.3	46.7	10.8	3.5	1.4	1.6	0.9
- Suriname	3.1	5.3	6.7	3.6	2.8	1.8	3.0	2.4
- Chili	3.1	2.6	13.3	0	0	0	0	0.9
- overige van 8 landen	7.8	2.7	6.6	2.0	0.6	1.0	1.5	0.7

Vóór de Remigratiewet waren het voormalig Joegoslavië c.q. Bosnië-Herzegovina en Turkije de belangrijkste bestemmingen bij de remigranten met een basisvoorziening (zie ook bijlage 8). Opvallend is dat in 1999 nog 13 procent is vertrokken met bestemming Chili. Nu vormt overduidelijk Spanje de belangrijkste bestemming van de remigranten die gebruik maken van de eenmalige overbruggingskosten. Vanaf 2000 gaat in feite 70 tot 90 procent van de remigranten met de basisvoorziening naar een van de volgende Zuid-Europese landen: Griekenland, Spanje, Italië en Portugal.

3.4 Vertrokken remigranten met remigratie-uitkering

3.4.1 Remigranten met remigratie-uitkering (inclusief nihil)

De remigratie-uitkering bestaat uit een maandelijkse uitkering. Eerst moest men 50 jaar of ouder zijn om hiervoor in aanmerking te komen; met de Remigratiewet is deze leeftijdsgrens verlaagd naar 45 jaar. Het merendeel van de remigranten die zijn vertrokken met een remigratiefaciliteit, maken gebruik van de remigratie-uitkering. Het aantal vertoont een golfbeweging over de jaren (tabel 3.4). In 1997 t/m 2000 loopt het aantal remigranten met een remigratie-uitkering terug van 336 tot 220 per jaar. Vanaf 2001 neemt het sterk toe tot zo'n 500 personen. In 2004 is sprake van een forse stijging naar 1.001 remigranten die zijn teruggekeerd met een remigratie-uitkering.

Zoals al eerder opgemerkt hebben de gegevens in het algemeen betrekking op de persoon aan wie de voorziening is toegekend ofwel de 'hoofdaanvrager'. Hierbij zijn niet de partners en kinderen meegenomen die mee remigreren. Over de jaren 2000 t/m 2004 is wel bekend hoeveel partners en kinderen mee zijn gegaan met behulp van een remigratie-uitkering. Wanneer we ook de partners en minderjarige kinderen meerekenen, dan neemt het aantal mensen dat geremigreerd is met een remigratie-uitkering onder het regime van de Remigratiewet toe van 474 in 2000 tot 1.532 in 2004. Partners en kinderen maken zo'n 35 procent uit van het totaal aantal vertrokken mensen; in 2000 was dat 29 procent en in 2001 40 procent.

De maandelijkse uitkering varieert in de loop van de jaren van gemiddeld 354 euro in 1997 tot gemiddeld 481 euro in 2004.

Iemand die vertrokken is met een remigratie-uitkering – in deze de hoofdaanvrager – heeft vrijwel altijd de nationaliteit van het land van herkomst of een dubbele nationaliteit, is meestal een man en woont alleen of is samenwonend/gehuwd. In vergelijking met de basisvoorziening, is hier het aandeel alleenstaanden vele malen groter. Meer dan de helft is 50 tot 65 jaar oud. In de leeftijd is een verschuiving opgetreden voor en na de implementatie van de Remigratiewet. Vanaf 2000 is sprake van een forse stijging in de leeftijdscategorie 45 tot 50 jaar. Dit is ongetwijfeld een gevolg van de verlaging van de leeftijdsgrens van 50 naar 45 jaar.

Tabel 3.4 – Vertrokken remigranten met **remigratie-uitkering***, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Remigranten met remigratie-uitkering</i>	336	281	297	220	515	509	482	1.001
- meeremigrerende partners	-	-	-	106	227	197	211	464
- meeremigrerende kinderen	-	-	-	34	116	46	52	67
- totaal aantal	-	-	-	474	858	752	745	1.532
<i>Omvang remigratie-uitkering</i>								
- gemiddelde, in € per maand	354	354	347	443	443	431	482	481
<i>Nationaliteit remigrant</i>				%	%	%	%	%
- Ndl. Nationaliteit	-	-	-	0	11	23	17	15
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	-	-	-	90	82	68	74	84
- vluchteling	-	-	-	0	6	8	8	1
- niet gespecificeerd	-	-	-	10	1	1	1	0.1
<i>Leeftijd remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- 45-50 jaar	3	3	6	19	18	17	23	22
- 50-65 jaar	90	83	70	60	61	56	52	61
- 65 jaar en ouder	7	14	24	21	21	27	25	17
<i>Geslacht remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- man	78	63	57	78	83	75	75	75
- vrouw	22	37	43	22	17	25	25	25
<i>Soort uitkering remigrant</i>				%	%	%	%	%
- gehuwd / samenwonend	-	-	-	41	40	37	38	40
- alleenstaand	-	-	-	58	58	62	62	59
- alleenstaand met gezin	-	-	-	1	2	1	0	1
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	43.1	35.6	28.6	32.3	24.7	14.5	16.6	21.9
- Marokko	44.6	38.8	28.6	21.4	19.4	19.1	16.6	17.5
- Griekenland	0	0	0	0.9	1.4	1.2	1.2	0.8
- Italië	0	0	0	1.8	2.1	2.5	3.1	1.4
- Portugal	0.3	0	0.3	2.7	2.5	1.8	2.1	1.7
- Spanje	1.5	0	1.0	7.7	11.8	12.0	11.4	8.2
- voormalig Joegoslavië	6.9	18.9	38.8	29.6	22.2	21.6	27.6	28.9
- Kaapverdië	0	0.7	0.3	0	0	0	0	0.3
- Suriname	1.2	0.4	0.3	0.4	11.8	24.1	17.6	14.4
- Tunesië	0.9	2.8	1.3	1.8	1.9	1.2	1.2	1.0
- Chili	0.9	1.8	0	0.4	0.4	0.6	0.8	0.8
- Irak	0	0	0	0	0	0.2	0.4	1.3
- Iran	0	0	0	0.4	0.8	0	0.2	0.5
- overige van 21 landen	0.6	1.0	0.8	0.6	1.0	1.2	1.2	2.0

* Van 1997 t/m 1999 zijn cijfers exclusief nihil-gerechtigden, vanaf 2000 inclusief.

Vóór de invoering van de Remigratiewet gingen de remigranten met een remigratie-uitkering vooral naar Turkije, Marokko en voormalig Joegoslavië, waarvan het merendeel naar Bosnië-Herzegovina (zie ook bijlage 9). Na de invoering van de wet vormen deze landen nog steeds wel de belangrijkste bestemmingen, maar zijn ook andere landen sterk in opkomst. Dit geldt zeer zeker voor Suriname – in 2002 vormde dit land zelfs de belangrijkste bestemming – en voor Spanje.

3.4.2 Remigranten met nihil-uitkering

Wanneer een remigrant een exporteerbare sociale uitkering ontvangt zoals de AOW, WAO of ANW, wordt deze op de remigratie-uitkering in mindering gebracht. Als de exporteerbare uitkering de remigratie-uitkering overstijgt, wordt de remigratie-uitkering nihil. Iemand ontvangt dan geen geld, maar behoudt wel het recht op een remigratie-uitkering. Dit zijn de zogeheten nihil-gerechtigden.

Tabel 3.5 laat zien dat de meeste remigranten terugkeren met een niet nihil-uitkering. Zij ontvangen maandelijks een bepaald bedrag in het kader van de Remigratiewet. In de jaren 2000-2004 maakt ongeveer één op de drie à vier remigranten aanspraak op een nihil-uitkering. Hun exporteerbare uitkering overstijgt de remigratie-uitkering.

Tabel 3.5 – Aandeel nihil-uitkeringen, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Remigranten met remigratie-uitkering</i>	220	515	509	482	1.001
- niet nihil-uitkering	171	387	316	326	761
- nihil-uitkering	49	128	193	156	240

In bijlage 10 staat het aandeel nihil-uitkeringen op het totaal aantal remigranten dat vertrokken is met een remigratie-uitkering per bestemmingsland beschreven van de met naam genoemde doelgroepen in de Remigratiewet. Ook dan zien we dat meer mensen terugkeren met een niet nihil-uitkering dan een nihil-uitkering. Wel valt op dat bij mensen uit de Zuid-Europese landen Griekenland, Spanje, Italië, Portugal en Spanje en bij mensen uit Suriname relatief vaker sprake is van een nihil-uitkering dan bij de andere bestemmingslanden.

3.4.3 Remigranten met ziektekostenvergoeding

Een van de verbeteringen van de Remigratiewet is dat remigranten die terugkeren met gebruikmaking van een remigratiefaciliteit zullen worden aangewezen als verzekerden in de zin van de Ziekenfondswet of dat zij een maandelijkse vergoeding krijgen om zelf een ziektekostenverzekering af te sluiten. Uit tabel 3.6 blijkt dat een aanzienlijk deel van de remigranten die gebruik maken van een remigratie-uitkering, aanspraak maakt op de ziektekostenvergoeding. Dit loopt op van 139 remigranten in 2000 naar circa 350-400 in de jaren 2001 tot 2003. In 2004 vindt vervolgens bijna een verdubbeling plaats naar circa 700 remigranten. Procentueel gezien gaat het echter in alle jaren om circa 70 procent van alle remigranten met een remigratie-uitkering.

Tabel 3.6 – Vertrokken remigranten met **ziektekostenvergoeding**, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Remigranten met ziektekostenvergoeding</i>	139	400	363	338	692
<i>Omvang ziektekostenvergoeding per maand</i>					
- gemiddelde, in €	64	64	64	96	85
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	%	%	%	%	%
- Turkije	31.6	19.7	11.6	14.8	20.8
- Marokko	21.5	23.5	25.1	23.4	16.5
- Griekenland	1.4	1.3	0.8	1.2	0.4
- Italië	2.9	1.7	1.6	2.1	1.3
- Portugal	2.2	2.0	1.4	1.5	1.6
- Spanje	5.8	10.7	8.5	8.6	7.9
- voormalig Joegoslavië	31.6	22.2	19.2	24.2	28.2
- Suriname	0.7	14.7	28.6	19.2	17.1
- Tunesië	0	1.7	0.5	1.5	1.0
- Chili	0.7	0.5	0.8	1.2	1.2
- Irak	0	0	0.3	0.6	1.7
- Iran	0.7	0.8	0	0.3	0.7
- overige van 19 landen	0.7	0.5	1.6	1.5	1.4

Iemand ontvangt een ziektekostenvergoeding als over het verzekerd zijn via het ziekenfonds géén verdrag is afgesloten met het desbetreffende bestemmingsland. Geen verdrag dan ook geen ziekenfonds. Nederland heeft in ieder geval verdragen met een ziekenfondsparagraaf afgesloten met Turkije en Marokko. Daarnaast ontvangt iemand een ziekenkostenvergoeding als hij/zij in het bestemmingsland geen exporteerbare uitkering ontvangt. Men kan alleen op grond van een exporteerbare uitkering onder

het ziekenfonds vallen. Als dat niet het geval is, ontvangt hij/zij een ziektekostenvergoeding bovenop de maandelijkse remigratie-uitkering.

De ziektekostenvergoeding bedroeg in het begin zo'n 65 euro per maand; later is dat gestegen tot gemiddeld 96 euro (2003) en 85 euro (2004) per maand. Van deze voorziening wordt vooral gebruik gemaakt door Turken, Marokkanen, voormalig Joegoslaven en Surinamers (zie ook bijlage 11). Het hoge percentage Turken en Marokkanen is opvallend omdat met deze landen een verdrag is afgesloten met een ziekenfondsparagraaf. Men zou dan verwachten dat een deel verzekerd zou zijn via het ziekenfonds. Dit is – als we kijken naar het aandeel van deze landen bij de vertrokken remigranten met een remigratie-uitkering (zie tabel 3.4) – niet het geval. Waarschijnlijk hadden velen in Nederland een WW-uitkering of een bijstanduitkering. Dit zijn geen exporteerbare uitkering waardoor iemand ook niet in het ziekenfonds kan vallen.

In de praktijk blijkt het overigens lastig te zijn om een ziektekostenverzekering in het bestemmingsland af te sluiten. De instappremies zijn veelal hoog vanwege de leeftijd en/of gezondheidssituatie van de vertrokken remigranten. Remigranten zijn veelal van oudere leeftijd en vertonen vaak lichamelijke gebreken. Daarnaast ontbreekt het in veel landen aan een adequate ziektekostenverzekering.

3.5 Wijzigen van de Nederlandse nationaliteit

Een potentiële remigrant met de Nederlandse nationaliteit kan in aanmerking komen voor een voorziening in het kader van de Remigratiewet. Voorwaarde is wel dat hij/zij afstand doet van deze Nederlandse nationaliteit vóór vertrek naar het bestemmingsland. Wanneer dit niet kan, dient men een inspanningsverklaring te tekenen dat al het mogelijke wordt gedaan om zo spoedig mogelijk de nationaliteit van het bestemmingsland te verkrijgen.

Als iemand afstand doet van de Nederlandse nationaliteit *voor vertrek* kan de situatie ontstaan dat hij/zij een illegale verblijfsstatus krijgt. Om dit te voorkomen dient een visum voor tijdelijk verblijf te worden aangevraagd. Deze wordt verstrekt door de IND. Bij de IND is een cumulatief cijfer bekend voor wat betreft het aantal aanvragen voor een tijdelijke verblijfsvergunning als gevolg van het afstand doen van de Nederlandse nationaliteit voor vertrek in het kader van de Remigratiewet. In de periode 2001-2005 zijn er ongeveer 250 aanvragen geweest waarvan het overgrote deel is ingewilligd

Tabel 3.7 beschrijft het aantal remigranten dat onder het regime van de Remigratiewet is vertrokken met de Nederlandse nationaliteit en deze in de loop van de tijd heeft gewijzigd in nationaliteit van bestemmingsland. Er zijn vanaf 2000 387 remigranten vertrokken met de Nederlandse nationaliteit. Hiervan hebben 134 personen in de loop van de tijd hun Nederlandse nationaliteit afgestaan. Dit zijn veelal Surinamers (89 procent); een enkele keer Irakezen (n=5), Spanjaarden of Joegoslaven (n=3), Italianen (n=2), Ethiopiërs of Turken (n=1).

Tabel 3.7 – Omvang *wijzigingen Nederlandse nationaliteit, in aantallen*

	Aantallen Ndl. nationaliteit			Jaar van wijziging					
	Aantal naar vertrekjaar	Geen wijziging	Wel wijziging	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totaal	387	253	134	1	0	3	35	56	39
2000	2	0	2	1	0	0	1	0	0
2001	63	29	34	0	0	2	14	14	4
2002	84	30	54	0	0	1	20	25	8
2003	70	45	25	0	0	0	0	15	10
2004	118	99	19	0	0	0	0	2	17
2005	50	50	0	0	0	0	0	0	0

Daar staat tegenover dat het merendeel – 65 procent – de Nederlandse nationaliteit nog niet heeft afgestaan. Dat aandeel is bij de remigranten die zijn vertrokken met een remigratievoorziening in 2001 en 2002 lager dan onder de remigranten die recenter zijn teruggekeerd.

3.6 Meerjarenvisum voor bezoek aan Nederland

Remigranten met een voorziening uit de Remigratiewet kunnen voor kort bezoek aan Nederland een meerjarenvisum aanvragen. Zij hoeven dan niet ieder jaar de – veelal moeizame – aanvraagprocedure voor een tijdelijk visum te doorlopen. Het visum is geldig zolang het paspoort geldig is, met een maximum van 5 jaar.

Gegevens over het aantal afgegeven meerjarenvisa zijn verkregen via het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Wij hebben van hen een overzicht ontvangen met *alle* meerjarenvisa per ambassade of post over de jaren 2001 t/m 2005. Helaas kon geen specifieke selectie worden gemaakt van het aantal meerjarenvisa in het kader van de Remigratiewet. Dit wordt namelijk niet geregistreerd.

De tabel in bijlage 12 presenteert het aantal afgegeven meerjarenvisa alleen voor die landen waarnaar meerdere remigranten (>2) zijn teruggekeerd met behulp van een remigratievoorziening en waarvoor een visumplicht geldt. Hierbij zitten dus ook de meerjarenvisa die zijn afgegeven voor andere redenen dan de remigratiewet zoals zakendoeleinden. We waren benieuwd of er wellicht sprake is van een trendbreuk in het aantal afgegeven meerjarenvisa. Dit blijkt niet het geval te zijn.

Wel is bekend vanuit de contacten die het NMI onderhoudt met remigranten dat het verkrijgen van een meerjarenvisum een moeizaam traject is. Dit komt doordat vele ambassades of posten in bestemmingslanden niet of niet goed op de hoogte zijn van de versoepelde visumregeling voor gerechtigden van de Remigratiewet. Er komt wel verbetering in, maar nog lang niet overal in voldoende mate.

4 Gerechtigden Remigratiewet

Dit hoofdstuk behandelt het aantal gerechtigden met een remigratie-uitkering. Dit betreft het saldo remigranten dat op een bepaald moment gebruik maakt van de remigratie-uitkering. Aangezien de basisvoorziening een eenmalige voorziening is, vallen zij niet onder de categorie gerechtigden. In de eerste paragraaf komen de gerechtigden ultimo 1997–2004 aan de orde en in paragraaf 2 wordt een onderscheid gemaakt tussen gerechtigden voor en na de implementatie van de Remigratiewet. Daarnaast is het bestand remigranten dat gebruik maakt van een remigratievoorziening voortdurend in ontwikkeling. Er komen mensen te overlijden, uitkeringen worden nihil, mensen keren terug, maar er worden ook voorzieningen geschorst of teruggevorderd. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaan we in op deze ontwikkelingen. Alle gegevens zijn afkomstig van de SVB.

4.1 Gerechtigden ultimo 1997–2004

4.1.1 Omvang gerechtigden ultimo 1997–2004

Het totaal aantal gerechtigden met een remigratie-uitkering ultimo 1997–2004 is gestegen van ongeveer 6.000 tot 8.600 remigranten (tabel 4.1). Eind 2004 maken per saldo dus 8.600 gerechtigden gebruik van een remigratie-uitkering. Dit is niet gelijk aan het totaal aantal remigranten dat vertrokken is in de jaren 1997 tot 2004. Er vervallen namelijk in de loop van de tijd remigratie-uitkeringen door bijvoorbeeld het overlijden van desbetreffende persoon. Zo komt de aanzienlijke stijging in vertrokken remigranten in 2004 niet 1-op-1 terug in de omvang van het aantal gerechtigden in 2004. In 2004 zijn er 1.001 remigranten vertrokken met een remigratie-uitkering. Wanneer we dit aantal optellen bij de omvang van 2003 zouden er in 2004 ruim 8.900 gerechtigden moeten zijn; in werkelijkheid zijn dit er echter bijna 8.600. Dit betekent dat zo'n 300 remigratie-uitkeringen in de loop van 2004 zijn komen te vervallen. Zij maken om een of andere reden geen gebruik meer van een remigratie-uitkering. Dit kan onder meer toegeschreven worden aan het overlijden van de gerechtigde en het beëindigen van de remigratie-uitkering.

Tabel 4.1 – Gerechtigden remigratie-uitkering *ultimo* 1997–2004, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal gerechtigden</i>								
- realisatie <i>totaal</i> gerechtigden	5.911	6.162	6.431	6.606	7.105	7.537	7.902	8.589
- realisatie <i>niet nihil</i> -gerechtigden	4.639	4.613	4.517	4.430	4.428	4.306	4.302	4.447
- realisatie <i>nihil</i> -gerechtigden	1.272	1.549	1.914	2.176	2.677	3.231	3.600	4.142
<i>Omvang remigratie-uitkering per maand</i>								
- gem., in € (vertrokken voor 1-4-'00)	354	354	347	345	340	333	339	320
- gem., in € (vertrokken na 1-4-'00)	-	-	-	443	443	431	482	481
<i>Samenloop remigratie-uitkering</i>								
- volledige uitkering	3.582	3.701	3.622	3.605	3.635	3.490	3.432	3.374
- gekorte uitkering	1.057	912	895	825	793	816	870	1.073
- nihil-uitkering	1.272	1.549	1.914	2.176	2.677	3.231	3.600	4.142
- AOW & gekorte uitkering	658	664	696	749	696	683	697	871
- AOW & nihil-uitkering	432	648	957	1.261	1.816	2.451	2.911	3.508
- ANW & gekorte uitkering	4	4	3	1	1	0	0	1
- ANW & nihil-uitkering	28	39	46	49	51	52	51	49
- WAO & gekorte uitkering	395	244	196	75	96	133	173	201
- WAO & nihil-uitkering	812	862	911	866	810	728	638	585
<i>Soort remigratie-uitkering</i>								
- alleenstaand	625	703	806	1.381	1.664	1.991	2.268	2.752
- gehuwd / samenwonend	3.894	3.783	3.568	5.133	5.339	5.421	5.498	5.698
- alleenstaand met gezin	120	127	143	92	102	125	136	139
<i>Ziekenfonds verzekerd</i>								
- geen ziekenfonds	-	-	-	6.044	6.406	6.681	6.919	7.201
- wel ziekenfonds	-	-	-	562	699	856	983	1.388

^ = exclusief de nihil-gerechtigden

De maandelijkse remigratie-uitkering van de gerechtigden vóór de invoering van de Remigratiewet is in de loop van de tijd lager geworden: in 1997 bedroeg het nog 354 euro, in 2004 krijgen de gerechtigden onder de oude remigratieregeling 320 euro per maand. De maandelijkse uitkering ná de implementatie is hoger en loopt uiteen van € 431 tot € 481 per maand. Dit verschil kan worden verklaard door de mate van samenloop met andere uitkeringen. Gerechtigden die onder de oude remigratieregeling vallen, hebben beduidend vaker een nihil-uitkering dan gerechtigden onder de Remigratiewet (zie ook tabel 4.4). De hoogte van de volledige uitkeringen blijft stabiel, maar door de toename van nihil-uitkeringen, valt de gemiddelde remigratie-uitkering lager uit.

Er is sprake van samenloop als een gerechtigde naast de remigratie-uitkering nog een exporteerbare uitkering ontvangt. Dit bedrag wordt dan in mindering gebracht op de remigratie-uitkering. Het aandeel gekorte uitkeringen neemt geleidelijk af van 18 procent in 1999 tot 11 procent in 2002 en 2003; in 2004 bedraagt het percentage 12 procent. Daar staat tegenover dat het aandeel nihil-gerechtigden aanzienlijk toeneemt. In 1997 had 21 procent een nihil-uitkering; in 2004 is dat percentage gestegen tot 48 procent. Dit is een gevolg van de ‘vergrijzing’ van de populatie gerechtigden met een remigratie-uitkering (Jaarverslag 2004, SVB). Bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd gaan veel gerechtigden een AOW-uitkering ontvangen. Vaak overstijgt deze uitkering de hoogte van de remigratie-uitkering waardoor deze wordt gekort of omgezet in een nihil-uitkering.

Dit gegeven wordt bevestigd door de stijging in de samenloop van de remigratie-uitkering met de AOW. In 1997 was er nog bij 1.090 (18 procent) gerechtigden sprake van samenloop met de AOW in de vorm van een gekorte uitkering én nihil-uitkering; in 2004 zijn dat 4.379 (51 procent) gerechtigden die een gekorte dan wel nihil-uitkering ontvangen.

Daarnaast laat de tabel zien dat de meest voorkomende remigratie-uitkering een uitkering voor gehuwden/samenwonenden is. Er is niemand die een wezenuitkering ontvangt. Wel neemt het percentage met een alleenstaande uitkering gestaag toe. In 1997 had nog een op de tien gerechtigden een dergelijke uitkering; in 2004 is dat een op de drie gerechtigden.

Verder blijkt dat een minderheid ziekenfonds verzekerd is volgens de wet. Dit is in overeenstemming met de gegevens ten aanzien van de ziektenkostenvergoeding in paragraaf 3.4. Wanneer iemand niet verplicht verzekerd is in het ziekenfonds, kan iemand aanspraak maken op een vergoeding om zelf een ziektekostenverzekering af te sluiten in het bestemmingsland. Het blijkt dat de meerderheid van de gerechtigden met een remigratie-uitkering, ook gebruik maken van de ziektekostenvoorziening.

4.1.2 Kenmerken gerechtigden ultimo 1997–2004

De meeste gerechtigden met een remigratie-uitkering hebben de nationaliteit van het land van herkomst of een dubbele nationaliteit (waaronder eventueel de Nederlandse) (tabel 4.2). Vanaf 2000 neemt het percentage gerechtigden met de Nederlandse nationaliteit echter toe van 0,1 procent naar 3 procent.

De leeftjidsverdeling laat zien dat de gemiddelde leeftijd van het remigrantenbestand toeneemt. Het aandeel 65-plussers stijgt fors van 7 procent in 1997 naar 53 procent in 2004. Tegelijkertijd – maar wel in geringere mate – is ook sprake van een toename van relatief jonge gerechtigden met een remigratie-uitkering. Vóór 2000 was 1 pro-

cent jonger dan 50 jaar; in 2004 is dat opgelopen tot 5,4 procent. De toename zit hier volledig in de categorie 45-50 jaar. Dit is ongetwijfeld een gevolg van het verlagen van de leeftijdsgrens voor de remigratie-uitkering van 45 jaar naar 50 jaar.

Tabel 4.2 – Kenmerken gerechtigden remigratie-uitkering ultimo 1997–2004, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Totale aantal gerechtigden</i>	5.911	6.162	6.431	6.606	7.105	7.537	7.902	8.589
<i>Nationaliteit gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Ndl. Nationaliteit	0	0	0	0.1	0.8	2	2	3
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	100	100	100	99	97	95	95	94
- vluchteling	-	-	-	0	2	2	2	2
- niet gespecificeerd	0	0	0	0.4	0.2	1	1	1
<i>Leeftijd gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	-	-	-	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4
- 45 tot 50 jaar	1	1	1	1	2	3	3	5
- 50 tot 65 jaar	82	80	77	64	58	51	45	41
- 65 jaar en ouder	7	9	12	34	39	45	51	53
<i>Geslacht gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- man	90	87	87	85	84	82	81	78
- vrouw	10	13	13	15	16	18	19	22
<i>Exporteerbare uitkering gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- AOW	18	21	25	30	34	40	44	50
- ANW	0.5	1	1	1	1	1	1	1
- WAO	20	18	18	14	13	11	10	9
- niet gespecificeerd / geen	61	60	56	55	52	48	45	40
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- Turkije	55.3	52.9	51.6	50.8	48.9	46.8	45.2	43.2
- Marokko	33.5	34.1	34.1	33.9	32.9	32.1	31.4	30.3
- Griekenland	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.5
- Italië	0	0	0	0.1	0.2	0.4	0.5	0.6
- Portugal	1.2	1.1	1.1	1.1	1.2	1.3	1.3	0.0
- Spanje	4.9	4.7	4.5	4.6	5.1	5.6	5.9	5.9
- voormalig Joegoslavië	1.9	4.0	5.6	6.4	7.5	8.4	9.5	11.1
- Kaapverdië	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
- Suriname	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	2.2	2.9	3.6
- Tunesië	0.7	0.9	0.9	1.0	1.1	1.1	1.1	1.1
- Chili	1.2	1.2	1.1	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0
- overige van 26 landen	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	2.1

Zoals al eerder is vermeld is er sprake van samenloop van de remigratie-uitkering met een exporteerbare uitkering. Deze neemt in de periode 1994-2004 toe. In 1997 had circa 40 procent een exporteerbare uitkering; in 2004 bedraagt dat percentage 60 procent. De meest voorkomende exporteerbare uitkering is een AOW. Het aandeel ANW uitkeringen is redelijk stabiel over de jaren. Het aandeel WAO'ers daalt van 20 procent (1997) tot 9 procent (2004).

Het merendeel van de gerechtigden is man. Dit neemt echter niet weg dat er een duidelijke stijging is in het aantal vrouwen dat een remigratie-uitkering ontvangt. In 1997 was één op de tien gerechtigden vrouw. In 2004 is bijna één op de vier gerechtigden vrouw.

De belangrijkste bestemmingslanden zijn en blijven Turkije en Marokko (zie ook bijlage 13). Toch neemt hun aandeel af – met name dat van Turkije – sinds de invoering van de Remigratiewet. Andere bestemmingslanden zijn sinds 2000/2001 in opkomst. Dit geldt vooral voor het voormalig Joegoslavië en Suriname en – in mindere mate – voor de Zuid-Europese landen. Hoewel het relatieve aandeel van de verschillende bestemmingslanden varieert, geldt voor elk bestemmingsland dat het absoluut aantal remigranten in de loop der jaren toeneemt (bijlage 13).

4.1.3 Meeremigrerende partner en kind(eren) ultimo 1997–2004

Eind 2004 zijn er per saldo 8.589 gerechtigden die gebruik maken van een remigratie-uitkering. Een aanzienlijk deel hiervan is teruggekeerd met zijn/haar partner en heeft minderjarige kinderen. Zij maken deel uit van de eenheid die terugkeert naar land van herkomst met behulp van een remigratie-uitkering. Meerderjarige kinderen vallen hier buiten omdat zij – bij vertrek – zelf aanspraak kunnen maken op een remigratiefaciliteit. Wanneer we rekening houden met de mee geremigreerde partners en minderjarige kinderen zijn er eind 1997 per saldo 11.324 personen die gebruik maken van een remigratie-uitkering (tabel 4.3). Dit is opgelopen tot per saldo 15.548 eind 2004.

Tabel 4.3 – Omvang meeremigrerende partner en kind(eren) van gerechtigden ultimo 1997–2004, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Totaal aantal remigranten</i>	11.324	11.711	12.118	12.404	13.286	13.935	14.483	15.548
- aantal gerechtigden	5.911	6.162	6.431	6.606	7.105	7.537	7.902	8.589
- aantal meeremigrerende partner	5.046	5.154	5.255	5.297	5.587	5.754	5.899	6.198
- aantal meeremigrerende kinderen	367	395	432	501	594	644	682	761

In bijlage 14 staan enkele achtergrondkenmerken van de meeremigrerende partners en kinderen beschreven. Eerder zagen we dat slechts een beperkt – maar wel toenemend – deel van de gerechtigden jonger dan 50 jaar is. Het aandeel partners onder de 50 jaar is duidelijk groter. In de periode 1997-2004 ligt dit aandeel op ongeveer op 20-25 procent. Gegevens vanaf 2000 laten zien dat een gering deel van de partners (1,1 – 2,2 procent) een sociale uitkering ontvangt; in de meeste gevallen gaat het om een AOW uitkering.

De meeremigrerende kinderen zijn veelal ouder dan 10 jaar. In de cijfers zien we terug dat de kinderen ouder worden. De groep van 15 tot 18 jarigen stijgt van 26 procent (1997) tot 40 procent (2004) en het aandeel kinderen dat jonger is dan 10 jaar neemt gestaag af van 40 procent in 1997 tot 24 procent in 2004.

4.2 Gerechtigden medio 2005

4.2.1 Omvang gerechtigden voor en na de Remigratiewet

Uit tabel 4.4 blijkt dat van alle *gerechtigden medio 2005* die gebruik maken van een remigratie-uitkering circa 70 procent is vertrokken vóór de invoering van de Remigratiewet; concreet gaat het per saldo om 6.197 gerechtigden. Gerechtigden vertrokken op of na 1 april 2000 zijn er eind juni 2005 per saldo 2.735.

Het aandeel nihil-gerechtigden onder degenen die onder het regime van de Remigratiewet vallen omvat ultimo 20 juni 2005 een kwart van het totaal aantal gerechtigden; 60 procent ontvangt een volledige uitkering. Bij degenen die zijn vertrokken vóór de implementatie van de wet, krijgt op dit moment 61 procent een nihil-uitkering en 28 procent een volledige uitkering. We hebben al eerder gezien dat de nihil-uitkering vooral samenhangt met het hebben van een AOW-uitkering. Ook nu zien we dat in de cijfers terug. Het verschil is verklaarbaar doordat de gerechtigden die vallen onder de oude remigratieregeling ook ouder zijn geworden in de loop van de tijd (zie ook tabel 4.5). Zij zijn immers al langer geleden vertrokken en de leeftijdsverlaging van 50 naar 45 jaar voor de remigratie-uitkering geldt pas vanaf april 2000.

De maandelijkse remigratie-uitkering bedraagt medio 2005 gemiddeld 313 euro per maand voor de gerechtigden die vertrokken zijn voor 1 april 2000. Voor de gerechtigden onder de Remigratiewet omvat de uitkering gemiddeld 485 euro per maand.

De gerechtigden met een remigratie-uitkering zijn vooral gehuwd of wonen samen. Een minderheid van de gerechtigden is ziekenfondsverzekerd volgens de Nederlandse wetgeving; 12 procent van de ‘oude’ gerechtigden en 27 procent van de gerechtigden onder de Remigratiewet.

Tabel 4.4 – Gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na 1 april 2000, in aantallen

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
<i>Totaal aantal gerechtigden</i>			
- realisatie <i>inclusief</i> nihil-gerechtigde	6.197	2.735	8.932
- realisatie <i>niet nihil</i> -gerechtigde	2.397	2.021	4.418
- realisatie <i>nihil</i> -gerechtigde	3.800	714	4.514
<i>Omvang remigratie-uitkering gerechtigde</i>			
- gemiddelde, in € per maand	313	485	346
<i>Samenloop remigratie-uitkering</i>			
- volledige uitkering	1.743	1.630	3.373
- gekorte uitkering	656	393	1.049
- nihil-uitkering	3.798	712	4.510
- AOW & gekorte uitkering	573	280	853
- AOW & nihil uitkering	3.493	369	3.862
- ANW & gekorte uitkering	0	1	1
- ANW & nihil uitkering	36	12	48
- WAO & gekorte uitkering	83	112	195
- WAO & nihil uitkering	269	331	600
<i>Soort remigratie-uitkering</i>			
- alleenstaand	1.920	1.073	2.993
- gehuwd / samenwonend	4.207	1.598	5.805
- alleenstaand met gezin	70	64	134
<i>Ziekenfonds verzekerd</i>			
- geen ziekenfonds	5.417	2.003	7.420
- wel ziekenfonds	780	732	1.512

4.2.2 Kenmerken gerechtigden voor en na de Remigratiewet

Wat betreft de kenmerken van de gerechtigden met een remigratie-uitkering medio 2005 zijn er duidelijke verschillen te signaleren tussen degenen die zijn vertrokken voor 1 april 2000 en gerechtigden die zijn geremigreerd op of na 1 april 2000. Deze verschillen zijn voor een deel gerelateerd aan de verbeteringen van de Remigratiewet.

Tabel 4.5 – Kenmerken gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na Remigratiewet, in aantallen en percentages

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
<i>Totale aantal gerechtigden</i>	6.197	2.735	8.932
<i>Nationaliteit gerechtigde</i>	%	%	%
- Ndl. nationaliteit	0.0	9	3
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	98	86	95
- vluchteling	1	5	2
- niet gespecificeerd	0.0	0.1	0.0
<i>Leeftijd gerechtigde</i>	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	0.5	0.1	0.4
- 45 tot 50 jaar	0.7	15	5
- 50 tot 65 jaar	31	59	40
- 65 jaar en ouder	67	25	55
<i>Geslacht gerechtigde</i>	%	%	%
- man	78	76	78
- vrouw	22	24	22
<i>Soort uitkering gerechtigde</i>	%	%	%
- AOW	65	23	52
- ANW	0.6	0.5	0.5
- WAO	6	16	9
- niet gespecificeerd / geen	29	61	39
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>	%	%	%
- Turkije	51.4	22.6	42.6
- Marokko	34.5	18.8	29.7
- Griekenland	0.3	1.2	0.6
- Italië	0	2.0	0.6
- Portugal	1.1	1.9	1.4
- Spanje	4.4	9.3	5.9
- voormalig Joegoslavië	5.7	26.6	12.1
- Kaapverdië	0.3	0.2	0.2
- Suriname	0.0	13.2	4.1
- Tunesië	1.0	1.2	1.1
- Chili	1.1	0.6	0.9
- Irak	0	0.9	0.3
- Iran	0	0.3	0.1
- Uruguay	0.1	0	0.1
- Vietnam	0.0	0.2	0.1
- overige van 21 landen	0.1	1.0	0.4

Het aandeel gerechtigden met de Nederlandse nationaliteit is toegenomen van 0 naar 9 procent. Het aandeel vluchtelingen is toegenomen van 1 naar 5 procent (tabel 4.5). Daarnaast zijn de gerechtigden onder de Remigratiewet jonger. Van degenen die onder het regime van de Remigratiewet vallen, is 15 procent momenteel jonger dan 50 jaar en een kwart is 65-plus. Bij de gerechtigden die zijn vertrokken voor de invoering van de wet zijn de percentages respectievelijk 1,2 procent en 67 procent. Dit komt enerzijds door de verlaging van de leeftijdsgrens van de remigratie-uitkering onder de Remigratiewet. Anderzijds zijn de ‘oude’ gerechtigden al langer geleden vertrokken en zijn nu dan ook ouder dan de gerechtigden die recent zijn vertrokken. De stijging van de gemiddelde leeftijd van de gerechtigden die gebruik maken van een remigratie-uitkering onder de oude remigratieregeling blijkt ook uit het aantal gerechtigden met een AOW-uitkering. Van degenen die vertrokken zijn vóór de Remigratiewet ontvangt – medio 2005 – 65 procent AOW. Dat is bij de ‘nieuwe’ gerechtigden bijna een kwart.

Verder zien we in de cijfers duidelijk de verbreding van de doelgroepen terugkomen (zie ook bijlage 15). Gerechtigden die gebruik maken van een remigratie-uitkering onder de oude remigratiefaciliteiten zijn vooral geremigreerd naar Turkije en Marokko. Onder de Remigratiewet vormen zij nog steeds belangrijke bestemmingen, maar zijn andere landen in opkomst. Dit geldt voor het voormalig Joegoslavië, Suriname en de Zuid-Europese landen (vooral Spanje). Nieuwe bestemmingslanden sinds de Remigratiewet zijn Irak, Iran en Vietnam.

4.2.3 Meeremigrerende partners en kinderen voor en na de Remigratiewet

Wanneer we ook de partners en minderjarige kinderen van de gerechtigden betrekken in het verhaal, zijn er medio 2005 per saldo bijna 16.000 personen die gebruik maken van een remigratieuitkering (tabel 4.6). Van deze remigranten valt 30 procent onder het regime van de Remigratiewet.

Tabel 4.6 – Omvang meeremigrerende partners en kinderen van gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na Remigratiewet, in aantallen

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
<i>Totaal aantal remigranten</i>	11.218	4.749	15.967
- aantal gerechtigden	6.197	2.735	8.932
- aantal meeremigrerende partner	4.586	1.789	6.375
- aantal meeremigrerende kinderen	435	225	660

Bijlage 16 beschrijft enkele achtergrondkenmerken van de leefeenheid van de gerechtigden die medio 2005 gebruik maken van een remigratie-uitkering. De partners zijn in het algemeen 50 tot 65 jaar oud en hebben een dubbele nationaliteit of die van het herkomstland. Veelal is niet bekend of de partners een sociale uitkering ontvangen of men krijgt geen uitkering. Wanneer dit wel het geval is, gaat het vooral om AOW-uitkering. Dit komt onder de gerechtigden in het kader van de Remigratiewet vaker voor dan bij de ‘oude’ gerechtigden; respectievelijk 3 en 0,6 procent.

De meeremigrerende minderjarige kinderen zijn veelal ouder dan 12 jaar en bij hen gaat het iets vaker om meisjes dan om jongens.

4.3 Ontwikkelingen in bestand gerechtigden

4.3.1 Wijzigingen nihil-gerechtigden

Zoals al eerder is vermeld, wordt op de remigratie-uitkering de eventuele exporteerbare sociale uitkering in mindering gebracht. Een wijziging in de exporteerbare uitkering is direct van invloed op de hoogte van de remigratie-uitkering. Wanneer de exporteerbare uitkering de remigratie-uitkering overstijgt, wordt deze nihil. De eerder gesignaleerde trend dat het aantal nihil-gerechtigden toeneemt, wordt bevestigd door de gegevens in tabel 4.7.

Tabel 4.7 – Wijzigingen nihil-uitkering remigratie-uitkering, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
- aantal <i>nihil</i> -uitkering gewijzigd in niet nihil	24	71	82	89	100
- aantal <i>niet nihil</i> -uitkering gewijzigd in nihil	305	420	464	308	484

In 2000 tot en met 2004 zijn er – in totaal – 366 nihil-uitkeringen veranderd in een niet nihil-uitkering. Bij deze mensen is de exporteerbare uitkering stopgezet of zodanig verminderd dat zij in aanmerking komen voor het daadwerkelijk uitkeren van (een deel van) de remigratie-uitkering. Voorheen ontvingen zij geen geldbedrag.

De omgekeerde situatie komt echter vaker voor. In 1.982 gevallen is de niet nihil-uitkering gewijzigd in een nihil-uitkering. Dit komt vooral door de veroudering van het remigrantenbestand. Het pensioen overstijgt veelal de hoogte van de remigratie-uitkering waardoor deze wordt omgezet in een nihil-uitkering.

4.3.2 Individualisering remigratie-uitkering

Een van de verbeteringen van de Remigratiewet, vormt de individualisering van de remigratie-uitkering. Dit houdt in dat bij het beëindigen van de relatie beide partners een individuele uitkering krijgen. De uitkering voor samenwonenden/gehuwden wordt dan omgezet in een uitkering voor alleenstaanden en/of een eenoudergezin.

Tabel 4.8 – Individualisering remigratie-uitkering samenwonenden/gehuwden, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal keer individualisering remigratie-uitkering samenwonenden / gehuwden</i>	141	137	135	148	221
<i>Reden individualisering remigratie-uitkering</i>	%	%	%	%	%
- overlijden gerechtigde	76	69	64	71	63
- overlijden partner	24	28	35	26	35
- relatie verbroken	0	3	1	3	2

Uit tabel 4.8 blijkt dat zo'n 140 keer per jaar sprake is van een individualisering van de remigratie-uitkering. Het jaar 2004 vormt enigszins een uitschieter met 221 gevallen. De belangrijkste reden voor de individualisering is het overlijden van de gerechtigde en in mindere mate het overlijden van de partner. Individualisering vanwege het verbreken van de relatie komt een enkele keer voor.

4.3.3 Overlijden gerechtigde

Een andere verbetering van de Remigratiewet is de introductie van een uitkering voor minderjarige kinderen waarvan de ouders, die gebruik maken van een remigratie-uitkering, komen te overlijden. Zij ontvangen dan een zogeheten wezenuitkering. Vanaf 2000 tot 2003 zijn er jaarlijks 125-150 gerechtigden met een remigratie-uitkering overleden; in 2004 stijgt dit aantal tot 230 gerechtigden (tabel 4.9). In totaal zijn er in 2000 tot 2004 circa 770 gerechtigden die gebruik maken van een remigratie-uitkering overleden.

Het merendeel van de overleden gerechtigden ontving een remigratie-uitkering voor gehuwden en samenwonenden. In mindere mate werd een alleenstaande uitkering uitgekeerd en een enkele keer kreeg de gerechtigde een remigratie-uitkering voor een eenoudergezin.

Tabel 4.9 – Overlijden gerechtigde remigratie-uitkering, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal overleden gerechtigden</i>	133	129	125	152	230
<i>Uitkering overleden gerechtigde</i>	%	%	%	%	%
- samenwonend	80	74	69	69	61
- alleenstaand	20	26	31	30	37
- alleenstaand met gezin	0	0	0	1	2
<i>Herziene uitkering nabestaande</i>	%	%	%	%	%
- geen recht vanwege ontbreken nabestaanden	19	27	31	31	39
- alleenstaande	74	68	61	63	56
- alleenstaand met gezin	7	5	8	6	5

Dit heeft tot gevolg dat de meeste nabestaanden (ca. 60 procent) recht hebben op een alleenstaande uitkering. Rond de 6 procent van de nabestaanden ontvangt een uitkering voor een eenoudergezin. In circa 30 procent komt bij het overlijden van de gerechtigde de uitkering te vervallen omdat er geen sprake is van nabestaanden. Geen enkele keer is het voorgekomen dat er een financiële vergoeding wordt uitgekeerd aan minderjarige kinderen die wees zijn geworden.

4.3.4 Schorsingen en terugvorderingen

Het ontvangen van een remigratievoorziening is gebonden aan enkele verplichtingen. Deze betreffen de informatievoorziening aan de SVB. Een keer per jaar dient het zogeheten 'levensbewijs' terug gestuurd te worden. Daarnaast moeten wijzigingen in de situatie aan de SVB worden doorgegeven. Dit zijn veranderingen in onder meer het besluit om te remigreren, de gezinssituatie, een verhuizing en inkomenspositie. Deze zijn namelijk van invloed op de aard en hoogte van de remigratievoorziening. Verder moet iemand met de Nederlandse nationaliteit aan kunnen tonen dat hij/zij de nodige inspanning levert om de nationaliteit van het bestemmingsland aan te nemen. Indien iemand niet of niet op tijd de gevraagde informatie en wijzigingen doorgeeft, of onjuiste informatie verstrekt aan de SVB, kan dat leiden tot een schorsing en terugvordering van de remigratievoorziening.

Tabel 4.10 geeft een overzicht van het aantal remigratie-uitkeringen dat in de loop van de tijd is geschorst. Een uitkering wordt geschorst als er twijfels bestaan over de rechtmatigheid van de remigratie-uitkering. Bijvoorbeeld als men niet het levensbewijs verstrekt, het vermoeden bestaat dat Nederland hoofdverblijf is geworden of als

de SVB vermoedt dat er sprake is van samenloop terwijl dat niet is gemeld. Er wordt dan een onderzoek ingesteld en daarna wordt besloten of de uitkering wordt voortgezet, aangepast of ingetrokken. Het is helaas niet te herleiden in welke mate de schorsingen leiden tot het intrekken van de remigratie-uitkering. Dit valt niet als zodanig uit het registratiesysteem te herleiden.

Het aantal *schorsingen* van een remigratie-uitkering varieert jaarlijks van 114 (2000) tot 218 (2002). De meeste gerechtigden waarbij de remigratievoorziening is geschorst, zijn geremigreerd naar Turkije en Marokko; in mindere mate naar het voormalig Joegoslavië (zie ook bijlage 17). Dit is niet geheel verwonderlijk omdat dit überhaupt de belangrijkste bestemmingslanden zijn van gerechtigden met een remigratie-uitkering. Vanaf 2002 komt een belangrijk deel van de gerechtigden waarbij de uitkering is geschorst uit Suriname. Hierbij valt wel op dat het aantal schorsingen vrij hoog is in verhouding tot het aantal gerechtigden met een remigratie-uitkering (zie ook tabel 4.2).

Tabel 4.10 – Omvang *schorsingen*, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal schorsingen</i>	114	145	218	204	174
- schorsingen <i>nihil</i> -gerechtigde	37	66	99	104	96
- schorsingen <i>niet nihil</i> -gerechtigden	77	79	119	100	78
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>	%	%	%	%	%
- Turkije	46.5	54.5	43.6	47.5	42.5
- Marokko	35.1	28.3	27.1	23.5	27.6
- Italië	0	0.7	0.8	0.5	0.6
- Portugal	2.6	0.7	1.6	1.9	1.7
- Spanje	3.5	6.2	4.6	4.9	3.4
- voormalig Joegoslavië	9.6	6.2	10.5	9.3	6.9
- Suriname	0	1.4	10.1	8.8	10.9
- Tunesië	0	0	1.6	1.0	2.3
- Chili	1.7	1.4	0.8	1.5	1.2
- overige van 5 landen	0.9	0.7	1.4	1.0	2.9

Het aantal *nieuwe terugvorderingen* per jaar wordt in tabel 4.11 beschreven. Het betreft hier het aantal terugvorderingen dat per jaar wordt ingesteld. Dit kan zowel op de basisvoorziening als op de remigratie-uitkering van toepassing zijn. Na terugvordering wordt het recht op een remigratievoorziening herzien (lagere uitkering) of beëindigd. Niet te herleiden is of de verschuldigde bedragen daadwerkelijk zijn teruggevorderd en in hoeverre de terugvorderingen leiden tot een herziende dan wel beëindigde remigratievoorziening.

In de periode 2000-2003 is elk jaar sprak van 300-350 terugvorderingen die worden ingesteld. In 2004 is er een sprongsgewijze toename naar 585 nieuwe terugvorderingen. In totaal zijn er 1.870 terugvorderingen geweest in de afgelopen vijf jaar.

De meeste vorderingen betreffen een remigratie-uitkering voor gehuwden of samenwonenden van gerechtigden die naar Turkije of Marokko zijn vertrokken (zie ook bijlage 17). Dit is vrij logisch omdat dit ook de belangrijkste bestemmingen en de meest voorkomende uitkeringsituaties zijn.

Tabel 4.11 – Omvang ingestelde terugvorderingen, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal ingestelde terugvorderingen</i>	300	355	324	306	585
<i>Soort teruggevorderde voorziening</i>	%	%	%	%	%
- voorziening voor alleenstaande	35	27	31	32	27
- voorziening voor gehuwden/samenwonenden	61	69	64	61	66
- voorziening voor alleenstaand met gezin	4	4	5	7	7
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	%	%	%	%	%
- Turkije	42.0	44.8	49.1	39.9	25.9
- Marokko	31.0	34.9	22.8	28.4	48.9
- Griekenland	0.7	0	0.9	0	0.2
- Italië	0	0	0	0.3	1.0
- Portugal	1.0	1.3	0.3	0.6	1.0
- Spanje	4.0	3.9	4.0	4.6	3.4
- voormalig Joegoslavië	10.6	2.5	2.5	2.3	1.0
- Suriname	0	0.6	2.5	8.8	4.4
- Tunesië	0	2.0	2.8	1.3	0.6
- Chili	1.7	0	0.6	0.9	1.5
- overige van 4 landen	0	2.0	0.6	0	1.5

4.3.5 Aantal spijtoptanten

Het komt voor dat mensen die zijn teruggekeerd naar land van herkomst met gebruikmaking van een remigratievoorziening, spijt krijgen van hun keuze en zich opnieuw willen vestigen in Nederland. Sinds de Remigratiewet kunnen spijtoptanten die binnen een jaar na vertrek weer naar Nederland willen terugkeren, gebruik maken van de zogeheten terugkeeroptie. Dit houdt in dat zij opnieuw toegelaten kunnen worden via een eenvoudige procedure. Men hoeft dan niet te voldoen aan de toelatingsvoorwaarden die normaal worden gesteld. Wanneer iemand zich na een jaar opnieuw wil vestigen in Nederland, kan hij/zij geen gebruik meer maken van de terugkeeroptie.

Daarnaast kunnen gerechtigden die zijn vertrokken met behoud van de Nederlandse nationaliteit en deze nog niet hebben veranderd in de nationaliteit van het bestemmingsland, relatief eenvoudig zich opnieuw vestigen in Nederland omdat zij nog de Nederlandse nationaliteit hebben. Zij hoeven dan geen beroep te doen op de terugkeeroptie.

Tabel 4.12 beschrijft het aantal spijtoptanten ofwel het aantal gerechtigden dat vertrokken is met een remigratiefaciliteit en inmiddels is teruggekeerd naar Nederland over de periode 2000-2004. Het aantal spijtoptanten neemt toe van één gerechtigde in 2000 tot 37 in 2004.

Tabel 4.12 – Omvang spijtoptanten, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aantal spijtoptanten</i>	1	5	22	29	37
<i>Bestemmingsland spijtoptant</i>					
- Turkije	0	1	6	5	6
- Marokko	1	2	2	4	5
- Italië	0	0	1	0	0
- Spanje	0	0	0	0	2
- voormalig Joegoslavië	0	1	3	0	2
- Suriname	0	0	7	17	21
- Tunesië	0	0	1	1	0
- Iran	0	1	1	1	1

Van de spijtoptanten is niet precies bekend wie zich opnieuw vestigt in Nederland met gebruikmaking van de terugkeeroptie. Wel weten we dat circa 47 procent van de spijtoptanten zich weer gevestigd heeft in Nederland 1 jaar of langer na vertrek. Ook hiervan zal een aanzienlijk deel toch gebruik hebben gemaakt van de terugkeeroptie. Zij hebben dan binnen een jaar een aanvraag ingediend tot hervestiging in Nederland, maar de feitelijke realisatie hiervan neemt langer dan een jaar in beslag. Het moment waarop de remigrant een aanvraag indient voor een verblijfsvisum voor Nederland bij de ambassade of het consulaat, is bepalend voor het kunnen gebruiken van de terugkeeroptie. Wanneer dit gebeurt binnen een jaar na vertrek uit Nederland, komt iemand in aanmerking voor de terugkeeroptie. Vervolgens kan de procedure voor het verkrijgen van een toelatingsvisum nog enkele maanden duren waardoor de feitelijke terugkeer naar Nederland de jaargrens overschrijdt.

Een andere mogelijkheid is dat een deel van de spijtoptanten geen beroep op de terugkeeroptie hoeft te doen omdat zij de Nederlandse nationaliteit nog hebben. Het zijn met name Surinamers die remigreren met behoud van de Nederlandse nationaliteit. We zien ook dat het aantal spijtoptanten vooral Surinamers betreft. Zolang zij niet de nationaliteit van het bestemmingsland hebben aangenomen kunnen zij zich op ieder moment opnieuw vestigen in Nederland.

5 Doeltreffendheid Remigratiewet

De voorgaande hoofdstukken richtten zich op de resultaten van de Remigratiewet in de praktijk. Hoe vaak wordt er een beroep gedaan op de Remigratiewet en hoe kunnen de (potentiële) remigranten worden getypeerd? Dit hoofdstuk gaat in op de doeltreffendheid van de Remigratiewet. Dit doen we aan de hand van de criteria zoals die geformuleerd staan in het eerste hoofdstuk. De eerste paragraaf beschrijft de ontwikkelingen in de tijd wat betreft het gebruik van de verschillende onderdelen van de remigratieregelingen in de jaren 1997 tot 2004. In paragraaf 2 wordt aandacht besteed aan algemene ontwikkelingen ten aanzien van de doelgroepen van de Remigratiewet. Paragraaf 3 gaat vervolgens in op de gevolgen van de verbeteringen in de wet waaronder de verlaging van de leeftijdsgrens van 50 naar 45 jaar voor de remigratieuitkering. De vierde paragraaf behandelt de mate waarin de verwachtingen over het beroep op de Remigratiewet overeenkomt met de gerealiseerde aantallen. Dit doen we ook voor de bedragen die zijn gemoeid met de uitkeringen van de Remigratiewet (paragraaf 5). Ten slotte, wordt het hoofdstuk in paragraaf 6 afgesloten met een slotconclusie.

5.1 Ontwikkelingen in de tijd

Overzicht 1 presenteert cijfers over het zich (terdege) informeren over, het beroep op en gebruik van de 'oude' remigratieregelingen en de Remigratiewet die vanaf 1 april 2000 van kracht is. Om het verloop over de jaren inzichtelijk te maken is 2001 als referentiejaar genomen. Naar de mening van de onderzoekers vormt dit jaar een beter vergelijkingspunt dan 2000. In april 2000 is de Remigratiewet weliswaar van kracht geworden, maar dit bracht in eerste instantie allerlei implementatieproblemen met zich mee en de wet is toen bovendien niet het volledige jaar van kracht geweest.

We signaleren dan over de periode 1997-2004 duidelijk een golfbeweging. Het gebruik van de remigratieregelingen ligt vóór de invoering van de Remigratiewet lager dan in 2001 en neemt in die periode bovendien af. Na de invoering van de Remigratiewet stijgt het gebruik om zich enigszins te stabiliseren in 2002/2003. In 2004 is er weer sprake van een forse stijging.

De golfbeweging in het beroep op en gebruik van remigratiefaciliteiten hangt samen met de beleidsontwikkelingen omtrent de Remigratiewet. Daling in de gebruikmaking van de remigratiefaciliteiten in 1997-2000 is in ieder geval voor een belangrijk deel

toe te schrijven aan de verwachtingen dat de Remigratiewet ingevoerd gaat worden. In 1997 geeft het NMI in het jaarverslag aan dat veel cliënten hun beslissing om te remigreren uitstellen totdat er meer bekend is over de inhoud en inwerkingtreding van de Remigratiewet. Deze ‘onzekere’ situatie duurt tot april 2000. In 2003 worden vervolgens plannen bekend gemaakt om de Remigratiewet af te schaffen. Dit leidt dan weer tot een forse stijging die nu nog steeds aanhoudt. Signalen vanuit het NMI duiden er overigens op dat binnen de doelgroepen van de Remigratiewet nog steeds twijfels en vragen bestaan over een eventuele afschaffing van de wet.

Overzicht 1 – Ontwikkelingen ten aanzien van het beroep op en gebruik van de remigratieregelingen in 1997–2004, in absolute aantallen en geïndexeerd op de situatie in 2001 (=verloop ten opzichte van 2001)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Voorlichting en begeleiding</i>								
- cliëntcontacten	14.264	14.200	10.301	14.000	13.343	12.826	15.099	17.566
- groepsvoorlichting	4.000	3.400	775	8.700	3.540	2.858	3.219	2.528
- totaal aan contacten	18.264	17.600	11.076	22.700	16.883	15.684	18.318	20.094
- verloop t.o.v. 2001	108%	104%	66%	134%	100%	93%	108%	119%
<i>Behandelde aanvragen SVB</i>								
- overbruggingskosten	-	-	-	110	178	355	406	490
- remigratie-uitkering	-	-	-	635	683	1.067	1.571	1.439
- totaal aanvragen	-	-	-	745	861	1.422	1.977	1.929
- verloop t.o.v. 2001	-	-	-	87%	100%	165%	229%	224%
<i>Vertrokken remigranten</i>								
- overbruggingskosten	excl. 64	excl. 38	excl. 15	55	144	219	235	330
- remigratie-uitkering	336	281	297	220	515	509	482	1.001
- totaal remigranten	400	319	312	275	660	728	717	1.331
- verloop t.o.v. 2001	61%	48%	47%	42%	100%	110%	109%	202%
<i>Gerechtigden</i>								
- niet-nihil gerechtigden	4.639	4.613	4.517	4.430	4.428	4.306	4.302	4.447
- nihil gerechtigden	1.272	1.549	1.914	2.176	2.677	3.231	3.600	4.142
- totaal gerechtigden	5.911	6.162	6.431	6.606	7.105	7.537	7.902	8.589
- verloop t.o.v. 2001	83%	87%	90%	93%	100%	106%	111%	121%

Excl. = exclusief de nihil-uitkeringen

Uitzondering op deze golfbeweging vormt de belangstelling voor remigratie. Deze is redelijk stabiel gebleven in de periode 1997-2004. Alleen 1999 en 2000 vormen uitzonderingen. In 1999 lag de informatieverstrekking beduidend onder het niveau van 2001 en in 2000 ligt het juist hierboven. Een en ander heeft uiteraard te maken met de invoering van de Remigratiewet in april 2000.

De cijfers vormen een indicatie voor het nut van een onafhankelijke voorlichting en begeleiding van mensen die willen remigreren met gebruikmaking van een remigratiefaciliteit. Het verschil tussen het aantal cliëntcontacten dat het NMI heeft met geïnteresseerden en het aantal aanvragen dat is behandeld door de SVB is zeer groot. Dit zou er op kunnen duiden dat een overmatig beroep op de Remigratiewet door mensen die niet tot de doelgroep behoren of zich niet kunnen vinden in de gestelde voorwaarde wordt tegengegaan. Bovendien weet de informatievoorziening weinig spijtoptanten te bewerkstelligen. Wellicht draagt een onafhankelijke informatievoorziening bij aan een afgewogen keuzeproses.

Een andere ontwikkeling betreft de toename van het beroep op en gebruik van de basisvoorziening c.q. de overbruggingskosten. Deze ligt voor de invoering van de Remigratiewet beduidend lager dan daarna. Vooral de laatste jaren wint de basisvoorziening aan populariteit. In de periode 2002-2004 is elk jaar een kwart tot eenderde van de remigranten vertrokken met gebruikmaking hiervan. De toename in het gebruik van de basisvoorziening is gerelateerd aan de uitbreiding van de doelgroepen van de Remigratiewet met de Zuid-Europeanen. Van degenen die vertrokken zijn met een basisvoorziening c.q. overbruggingskosten is namelijk bijna 90 procent naar Zuid-Europa geremigreerd.

Daarnaast vormt de stijging van de gemiddelde leeftijd van het bestand gerechtigden met een remigratie-uitkering een belangrijke ontwikkeling. Dit is van invloed op de toename van het aantal nihil-gerechtigden. Door de samenloop van een AOW met de remigratie-uitkering wordt deze laatste nihil. Men behoudt dan het recht op een remigratie-uitkering, maar iemand ontvangt feitelijk geen geld. Deze situatie doet zich uiteraard vooral voor bij de remigranten die zijn vertrokken onder het regime van de oude remigratieregeling, dus voor 2000. Onder de oude remigratieregeling gold immers nog een leeftijdsgrens van 50 jaar. Steeds meer personen die onder die regeling zijn vertrokken bereiken de pensioengerechtigde leeftijd.

Conclusie

Er is sprake van een golfbeweging in het beroep op en gebruik van remigratiefaciliteiten. Los van deze golfbeweging laten de cijfers echter ook een duidelijke stijging zien van het gebruik van de remigratievoorzieningen kort voor de Remigratiewet ten opzicht van de jaren na de invoering van de Remigratiewet. Vooral het aantal basisvoorzieningen is na het van kracht worden van de wet duidelijk toegenomen. Deze remi-

gratiefaciliteit wordt overwegend gebruikt door Zuid-Europeanen. Het aantal nihil-gerechtigden neemt toe omdat de gemiddelde leeftijd van het gebruikersbestand stijgt.

5.2 Invloed van autonome ontwikkelingen?

Een relevante vraag is nu of de stijging in het gebruik van de remigratiefaciliteiten in de periode 1997-2004 verklaarbaar is door de autonome stijging van het aantal mensen dat tot de doelgroep van de Remigratiewet behoort. Ofwel overstijgt de toename van het gebruik van de wet, de groei van het aantal mensen dat potentieel in aanmerking komt voor een remigratievoorziening? Dit is in beeld gebracht met behulp van gegevens van CBS over de bevolking naar herkomstgroepering specifiek voor degenen die 20 jaar of ouder zijn en die behoren tot een van de met naam genoemde landen binnen de remigratieregelingen.

Tabel 5.1 laat zien dat het totaal aantal mensen boven de 20 jaar dat behoort tot een van de *doelgroeplanden* van de Remigratiewet stijgt van 582.801 in 1997 tot 755.117 in 2004. Ook het aantal mensen dat feitelijk is vertrokken met een remigratievoorziening naar een doelgroepland neemt toe in dezelfde periode. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele partners en kinderen die mee remigreren. Dit is namelijk niet mogelijk omdat we geen zicht hebben op hoeveel partners en kinderen er per bestemmingsland zijn meegegaan. De verhouding tussen remigranten die zijn vertrokken met een remigratievoorziening en de omvang van de doelgroepen vormt dan ook een onderschatting. Uit de tabel blijkt, ondanks dat er van onderschatting sprake is, dat deze verhouding een stijgende lijn vertoont in de periode 1997-2004. Dit betekent dat het beroep op de remigratiefaciliteiten sterker toeneemt dan de omvang van de doelgroepen zelf.

Deze vergelijking is echter niet helemaal zuiver. De Zuid-Europeanen en de personen met de Nederlandse nationaliteit (in de praktijk vooral Surinamers) behoren immers pas vanaf 1 april 2000 tot de doelgroep. Vandaar dat we in tabel 5.1 de berekeningen nogmaals gemaakt hebben, maar nu alleen voor de personen van die bestemmingslanden die al tot de doelgroep van de eerdere remigratieregeling behoorden. Hierbij komt naar voren dat het gebruik van de remigratievoorzieningen bij de 'oude' doelgroep qua bestemmingsland in de periode 1997-2004 redelijk stabiel is. Uitzonderingen vormen het jaar 2000 (het jaar van de invoering van de Remigratiewet) en het jaar 2004 (plannen om de Remigratiewet af te schaffen). Dit betekent dat de geconstateerde toename van het aantal gebruikers van remigratievoorzieningen vanaf 2000 overwegend voor rekening komt van de nieuwe doelgroepen van de Remigratiewet. Bijlage 18 laat dit wat gedetailleerder zien.

Overigens is ook deze laatste cijfermatige vergelijking niet helemaal adequaat. Hierbij drukken we immers het aantal personen dat gebruik maakt van een remigratievoorziening uit als percentage van het totaal aantal in Nederland verblijvende personen die behoren tot de doelgroepen. Tabel 5.1 laat zien dat dit totaal aantal onder de 'oude' doelgroepen stijgt van 337.928 in 1997 naar 461.524 in 2004. Deze toename is veelal het gevolg van processen van gezinshereniging en – in toenemende mate – gezinsvorming. We tellen in tabel 5.1 de effecten van deze processen wél mee in procentebasis, terwijl we het aantal mee remigrerende partners en kinderen *niet* mee (kunnen) tellen. De percentages in de onderste regel van tabel vallen daardoor lager uit dan ze in werkelijkheid zijn en dit effect is in 2004 sterker dan in 1997 omdat de groei via gezinsvorming en – hereniging in de loop der jaren toeneemt .

Tabel 5.1 – Omvang van de doelgroep en het daadwerkelijk gebruik van de remigratievoorzieningen in de periode 1997-2004

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Doelgroepen conform de</i>								
Remigratiewet*								
a. omvang doelgroep, personen ouder dan 20 jaar	582.801	604.136	627.456	650.979	678.015	706.470	731.596	755.117
b. aantal personen vertrokken met remigratievoorziening	376	309	308	271	648	717	704	1.289
c. b als % van a	0.06	0.05	0.05	0.04	0.09	0.10	0.10	0.17
<i>Doelgroepen conform de oude</i>								
remigratieregeling*								
a. omvang doelgroep, personen ouder dan 20 jaar	337.928	353.226	369.221	386.156	405.543	426.042	444.138	461.524
b. aantal personen vertrokken met remigratievoorziening	363	306	301	199	361	305	317	729
c. b als % van a	0.11	0.09	0.08	0.05	0.09	0.07	0.07	0.16

* Alleen met name genoemde landen in de Remigratiewet, respectievelijk de eerdere remigratieregeling zijn in deze berekening meegenomen. De cijfers over de omvang van de doelgroep zijn afkomstig van het CBS. De cijfers over het gebruik van de remigratievoorzieningen zijn afkomstig van de SVB.

Een andere autonome ontwikkeling betreft de verhouding tussen het aantal mensen dat vertrekt met een remigratievoorziening en het aantal mensen dat in totaal emigreert naar land van herkomst al dan niet gebruikmakend van een remigratievoorziening. Ook dat hebben we in kaart gebracht voor die bestemmingslanden die met naam worden genoemd in de Remigratiewet (tabel 5.2 en bijlage 19). De gegevens over de remigratie in het algemeen zijn gebaseerd op cijfers van het CBS over emigratie van personen naar hun geboorteland. Bij de gegevens over de mensen vertrokken met een

remigratievoorziening geldt dat de partners en kinderen die zijn meegegaan niet zijn meegenomen in de berekeningen omdat we geen zicht hebben op het aantal dat is meegegaan per bestemmingsland.

Tabel 5.2 – Omvang emigratie naar geboorteland (=remigratie in het algemeen) en het aantal vertrokken remigranten met remigratievoorziening, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Doelgroepen conform de</i>								
Remigratiewet*								
a. omvang totale emigratie naar geboorteland	4.789	4.340	3.870	3.793	3.363	3.784	4.055	5.091
b. aantal personen vertrokken met remigratievoorziening	376	309	308	271	648	717	704	1.289
c. b als % van a	7.8	7.1	7.9	7.1	19.2	18.9	17.3	25.3
<i>Doelgroepen conform de</i>								
oude remigratieregeling*								
a. omvang totale emigratie naar geboorteland	2.448	2.002	1.827	1.716	1.511	1.467	1.791	2.568
b. aantal personen vertrokken met remigratievoorziening	363	306	301	199	361	305	347	729
c. b als % van a	14.8	15.3	16.5	11.6	23.9	20.8	19.4	28.4

* Alleen met name genoemde landen in de Remigratiewet, respectievelijk de eerdere remigratieregeling zijn in deze berekening meegenomen. De cijfers over de omvang van de totale emigratie naar geboorteland zijn afkomstig van het CBS. De cijfers over het gebruik van de remigratievoorzieningen zijn afkomstig van de SVB.

Tabel 5.2 laat zien dat de meeste remigranten terugkeren naar het geboorteland zonder gebruikmaking van een remigratievoorziening. Na de implementatie van de Remigratiewet maakt rond de 20 procent van *alle* remigranten, die terugkeren naar hun geboorteland, wél gebruik van een remigratievoorziening. Bovendien is dit percentage flink gestegen ten opzichte van dat van vóór de invoering van de Remigratiewet. In de periode 1997-2000 gaat voor elk jaar op dat ongeveer 7 procent van alle remigranten die terugkeren naar het geboorteland vertrokken zijn met een remigratievoorziening. In de periode 2001-2004 is dit aandeel duidelijk hoger; 17 tot 25 procent. Voeren we deze berekening alleen uit voor de met naam genoemde landen in de eerdere remigratieregeling dan verandert dit beeld. Het aandeel remigranten dat met gebruik van een remigratievoorziening terugkeert varieert dan minder sterk in de periode 1997-2004. Echter ook voor deze ‘oude’ doelgroep qua landen gaat op dat het aandeel dat gebruik maakt van een remigratievoorziening na het van kracht worden van de Remigratiewet groter is dan in de periode daarvoor.

Conclusie

De meeste remigranten die terugkeren naar het geboorteland vertrekken niet met behulp van een remigratievoorziening. Het aandeel dat wel terugkeert met een remigratievoorziening neemt na 2000 echter wel toe. Deze toename is overwegend te verklaren doordat de Remigratiewet een uitbreiding van de doelgroep-landen betekende. Toch heeft de Remigratiewet zo te zien ook nog effect voor de 'oude' doelgroep-landen. Binnen deze groep gaat namelijk op dat er na het van kracht worden van de Remigratiewet verhoudingsgewijs meer personen terugkeren mét een remigratievoorziening dan daarvoor. Deze stijging zou wellicht gerelateerd kunnen zijn aan de verlaging van de leeftijdsgrens van de remigratie-uitkering.

5.3 Gevolgen verbeteringen Remigratiewet

De Remigratiewet beoogde een aantal verbeteringen ten opzichte van de oude remigratieregeling te realiseren. Eén daarvan was de verlaging van de remigratie-uitkering van 50 naar 45 jaar. Op basis van de resultaten van de wet in de praktijk kan geconcludeerd worden dat deze doelstelling in de praktijk uitwerking heeft. Het beroep op en gebruik van remigratiefaciliteiten is binnen de leeftijdscategorie 45-50 jaar toegenomen ten opzichte van de eerder bestaande remigratieregeling en vertoont in de periode 2000-2004 bovendien een stijgende lijn. Het aantal aanvragen dat behandeld is door de SVB van potentiële remigranten in de leeftijd 45 tot 50 jaar is gestegen van 15 procent in 2001 tot 22 procent in 2004. Daarnaast was in 1997 het aandeel vertrokken remigranten in de leeftijdscategorie 45-50 jaar nog maar 3 procent van het totaal aantal vertrokken remigranten met een remigratie-uitkering. In 2004 valt 22 procent van de vertrokken remigranten met een remigratie-uitkering in de leeftijd tussen 45 en 50 jaar.

Een andere verbetering betreft de uitbreiding van de doelgroepen van de Remigratiewet met migranten die afkomstig zijn uit Griekenland, Portugal, Italië en Spanje. Deze vier landen worden samengevoegd onder de noemer Zuid-Europa. Ook deze verbetering zien we duidelijk terug in de cijfers. Voor de invoering van de Remigratiewet zocht een gering aantal Zuid-Europeanen contact met het NMI om informatie en advies over de remigratiefaciliteiten. Zij waren dan volgens het NMI (zwaar) teleurgesteld over het feit dat zij niet in aanmerking kwamen voor een remigratievoorziening. Na de invoering van de Remigratiewet bestaat ruim 10 procent van alle contacten die het NMI heeft met mensen uit Zuid-Europa. Vooral Spanjaarden zoeken regelmatig contact met het NMI. Deze verhoogde belangstelling heeft ook zijn weerslag op het gebruik van de Remigratiewet. Voor de invoering van de Remigratiewet vertrok circa 1 procent van de personen die gebruik maakten van een remigratievoorziening richting Zuid-Europa. Onder het regime van de Remigratiewet neemt het

aandeel Zuid-Europeanen echter toe van 22 procent in 2000 tot 40 procent in 2003. In 2004 bedraagt het percentage Zuid-Europeanen circa 30 procent. Zij maken vooral gebruik van de basisvoorziening. In vergelijking met de gebruikers van de remigratie-uitkering zijn de gebruikers van de basisvoorziening – in feite overwegend Zuid-Europeanen – jonger, vaker vrouw en zij maken ook beduidend vaker deel uit van een eenoudergezin.

Daarnaast is het gebruik van de remigratiefaciliteiten met de Remigratiewet opengesteld voor aanvragers uit de doelgroepen met de Nederlandse nationaliteit onder de voorwaarde dat zij afstand doen van deze nationaliteit en de nationaliteit van het bestemmingsland verwerven. Ook deze verbetering heeft een duidelijk effect op de resultaten in de praktijk en betreft de toename van het aantal Surinamers dat vertrekt met gebruikmaking van een remigratievoorziening. In de periode 1997-2000 vertrok 1 à 1,5 procent van de remigranten van een remigratievoorziening naar Suriname; na de invoering van de Remigratiewet stijgt dit tot 17 procent in 2002. Daarna neemt het echter weer af tot circa 11 procent in 2004. Deze daling is waarschijnlijk het gevolg van veranderde omstandigheden in Suriname zelf. Er is sprake van een hoge inflatie, politiek gezien is de situatie instabiel en de remigratie-uitkering wordt relatief zwaar belast waardoor er netto minder overblijft. Deze factoren hebben een negatieve invloed op de wens om terug te keren naar Suriname. Per saldo is het aantal personen dat met gebruik van een remigratievoorziening naar Suriname vertrekt vanaf 2000 echter wel elk jaar groter dan voor de invoering van de Remigratiewet.

Verder is er sprake van een individualisering van de rechten van de aanvrager en partner. Dit houdt in dat na verbreking van de relatie beide partners recht hebben op een individuele remigratie-uitkering. De individualisering versterkt de positie van vrouwen omdat zij na het beëindigen van de relatie een uitkering blijven ontvangen. We hebben gezien dat gemiddeld 140 keer per jaar een relatie wordt beëindigd; vooral door het overlijden van de gerechtigde.

Andere verbeteringen betreffen de introductie van een wezenuitkering voor minderjarige kinderen, introductie ziektekostenvoorziening, meerjarenvisum en de terugkeeroptie. Medio 2005 zijn er geen gerechtigden die aanspraak maken op een wezenuitkering. Ongeveer 70 procent van de remigranten die vertrokken zijn met een remigratie-uitkering ontvangt bovenop de uitkering een maandelijks ziektekostenvergoeding. Dit was in 2004 gemiddeld 85 euro per maand. Op basis van de gegevens die we hebben over het afgeven van de meerjarenvisa kunnen we geen conclusies trekken omtrent het gebruik hiervan. Ook wat betreft de terugkeeroptie zijn harde uitspraken over het gebruik hiervan niet mogelijk omdat we alleen gegevens hebben over het aantal spijtoptanten in het algemeen. In de periode 2000 t/m 2004 zijn er in totaal 94 spijtoptanten geweest en zijn in totaal 3.711 personen vertrokken onder het regime

van de Remigratiewet. Dit indiceert wél dat slechts een klein percentage van de personen, die gebruik maken van de Remigratiewet, hier spijt van krijgt.

Conclusie

De verbeteringen die met de Remigratiewet worden beoogd, hebben meestal doorwerking in de praktijk in die zin dat voor vrijwel alle verbeteringen opgaat dat er ook gebruik van wordt gemaakt. Dit betreft met name de verlaging van de leeftijdsgrens, de uitbreiding van de doelgroepen met de Zuid-Europeanen en de openstelling van de remigratievoorzieningen voor mensen uit de doelgroepen met de Nederlandse nationaliteit. We zien een duidelijke toename van deze groepen onder het regime van de Remigratiewet.

5.4 Verhouding prognoses en realisatie

In 2000 heeft het ITS een onderzoek verricht naar de verwachtingen omtrent het beroep op de Remigratiewet³. Er zijn op basis van de bevindingen uit deze zogeheten nulmeting schattingen gemaakt over het aantal *aanvragen* voor de SVB. Onder de vijf grootste groepen van de Remigratiewet blijken circa 45.000 tot 115.000 personen op enig moment een beroep te willen doen op de remigratievoorzieningen. Bij de berekeningen zijn de onderzoekers ervan uit gegaan dat circa eenderde deel van de remigranten een aanvraag indient voor een voorziening binnen de Remigratiewet en dat de rest de remigratie op eigen kracht wenst te realiseren. Uitgaande van 45.000-115.000 belangstellende remigranten gespreid over de komende 20 jaar, varieert het aantal aanvragen dan tussen de 750 tot 2.000 per jaar.

Wanneer we de schatting vergelijken met tabel 5.3 dan blijkt dat deze goed overeenkomt met het gerealiseerde beroep op de Remigratiewet. In de periode 2000 tot 2004 zijn er jaarlijks 750 tot 2.000 aanvragen behandeld door de SVB.

Tabel 5.3 – Realisatie beroep op remigratieregelingen, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Door SVB behandelde aanvragen</i>					
- realisatie	745	861	1.422	1.977	1.929

3 Tillaart, H. van den, Miedema, F., Dijkman, T. & Olde Monikhof, M. (2000). Oriëntatie op de Remigratiewet. Bosniërs, Marokkanen, Surinamers, Turken en Zuid-Europeanen over remigratie naar het herkomstland en de mogelijke rol daarbij van de Remigratiewet. Nijmegen: ITS.

Daarnaast geeft tabel 5.4 ook de geprognosticeerde en gerealiseerde cijfers van de SVB ten aanzien van het *gebruik* van de Remigratiewet. Eerder hebben we al vermeld dat in de periode vóór het van kracht worden van de wet mensen het besluit om te remigreren uitstellen. In deze jaren overstijgt de prognose wat betreft het aantal remigranten dan ook de uiteindelijke realisatie. Vanaf 2001, is de situatie omgedraaid. Dan blijft de prognose achter op het aantal mensen dat daadwerkelijk geremigreerd is. Vooral in 2004 blijft de prognose van de SVB ver achter op de realisatie.

Tabel 5.4 – Prognose en realisatie gebruik van remigratieregelingen, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Vertrokken remigranten totaal</i>								
- prognose SVB	500	420	475	1.005	720	590	615	850
- realisatie	400	319	312	275	660	728	717	1.331

Overigens het verschil tussen de gerealiseerde aanvragen en vertrokken remigranten komt doordat een deel van de aanvragen is afgewezen en doordat een deel van de mensen met een positieve beschikking nog niet vertrokken is in het jaar van toekenning. Mensen hebben zes maanden de tijd om hun remigratie daadwerkelijk te realiseren.

Conclusie

Het beroep op de Remigratiewet komt overeen met de inschatting die op voorhand was gemaakt. Het gebruik van de wet overstijgt de laatste jaren de verwachtingen van de SVB.

5.5 Uitkeringslasten gerechtigden

Tabel 5.5 geeft enkele cijfers omtrent de uitkeringslasten aan gerechtigden 1997-2004⁴. De uitkeringslasten in de tabel omvatten de kosten die het daadwerkelijk uitkeren van de remigratie-uitkering plus ziektekostenvergoeding aan gerechtigden met zich meebrengt. We zien de geprognosticeerde en gerealiseerde bedragen. De geprognosticeerde uitkeringslasten betreffen de inschatting die de SVB op voorhand maakt van de uitkeringslasten voor een bepaald jaar.

4 Er zijn ook nog kosten verbonden aan het uitkeren van de basisvoorziening en de verhuiskostenvergoeding. Deze zijn echter niet meegenomen omdat zij niet van toepassing zijn op het aantal gerechtigden en er over de jaren 1997-2000 geen cijfers ter beschikking zijn gesteld. Bovendien komen de totale uitkeringslasten bijna geheel ten laste van de remigratie-uitkering.

Het overzicht laat zien dat de totale uitkeringslasten van de remigratie-uitkering en de ziektekostenvergoeding aan gerechtigden doorgaans 18 à 19 miljoen euro op jaarbasis bedragen. Uitzonderingen hierop vormen 1997 en 1998 met circa 20 miljoen euro. Hoewel er sprake is van een stijging van het aantal gerechtigden over de jaren (zie tabel 4.1), blijven de uitkeringslasten redelijk stabiel. Dit kan worden verklaard door de toename van het aantal nihil-gerechtigden.

Tabel 5.5 – Geprognosticeerde en gerealiseerde uitkeringslasten van de remigratie-uitkering aan gerechtigden 1997-2004, in miljoenen €

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Uitkeringslasten remigratie-uitkering</i>								
- prognose	24.2	22.6	27.9	21.5	24.0	20.3	19.6	19.8
- realisatie	20.6	19.7	19.0	18.3	18.4	18.3	19.2	18.8
<i>Uitkeringslasten ziektekostenvergoeding</i>								
- prognose	-	-	-	-	0.0	0.1	0.2	0.4
- realisatie	-	-	-	-	0.0	0.1	0.2	0.2
<i>Totale uitkeringslasten*</i>								
- prognose	24.2	22.6	27.9	21.5	24.0	20.4	19.8	20.2
- realisatie	20.6	19.7	19.0	18.3	18.4	18.4	19.4	19.0

* Totaal heeft betrekking op de uitkeringslasten van de remigratie-uitkering en ziektekostenvergoeding. Niet op de lasten van de basisvoorziening en verhuiskostenvergoeding.

Verder valt op dat vóór de invoering van de Remigratiewet het verschil tussen de geprognosticeerde uitkeringslasten en de gerealiseerde lasten relatief groot is. Vooral in 1999 is het verschil omvangrijk: bijna 9 miljoen euro. De verwachtingen over het gebruik van de remigratie-uitkering waren toen aanzienlijk hoger dan het feitelijke gebruik. Eerder is al gebleken dat toen velen het besluit tot remigratie uitstelden in afwachting van de invoering van de Remigratiewet. De laatste jaren lopen de werkelijke kosten aardig in de pas met de voorspelde uitkeringslasten.

Conclusie

Voor de invoering van de Remigratiewet overstegen de prognoses over de uitkeringslasten de werkelijke bedragen die gemoeid waren met het uitkeren van de remigratie-uitkering aan gerechtigden. Ten tijde van de Remigratiewet lopen de bestedingen in de pas met de prognoses.

5.6 Slotconclusie

De centrale vraagstelling van het onderzoek omvat onder meer de vraag of de Remigratiewet doeltreffend is in de zin dat de wet de feitelijke remigratie faciliteert van personen die over onvoldoende middelen beschikken om de terugkeer op eigen kracht te regelen. Op deze vraag proberen we hier een antwoord te geven.

Op basis van het huidige onderzoek kunnen we geen uitspraken doen over de mate waarin personen *zonder middelen* gebruikmaken van de Remigratiewet. De benodigde gegevens hiervoor over bijvoorbeeld beroep, opleiding en inkomen worden namelijk niet geregistreerd. Voorwaarde voor een remigratie-uitkering is dat iemand minimaal een half jaar een uitkering moet ontvangen. Hierbij kunnen we aannemen dat zij over onvoldoende financiële middelen beschikken om de terugkeer zelfstandig te realiseren. Voor de basisvoorziening c.q. overbruggingskosten geldt deze voorwaarde niet. Hierbij kunnen we niet zondermeer aannemen dat deze personen over onvoldoende middelen beschikken om zelfstandig terug te keren naar land van herkomst.

Wel kan op basis van het huidige onderzoek worden geconcludeerd dat de Remigratiewet *terugkeer* faciliteert in die zin dat het mensen in staat stelt daadwerkelijk terug te keren naar het land van herkomst van henzelf of van (één van) de ouders.

Een eerste indicatie dat de wet in dit opzicht doeltreffend is, is het gegeven dat na de invoering van de Remigratiewet meer mensen vertrokken zijn met gebruikmaking van de remigratievoorzieningen dan daarvoor.

Een tweede, in feite meer relevante indicatie voor de doeltreffendheid van de wet, is het gegeven dat het toenemend gebruik van de voorzieningen direct gerelateerd is aan de verbeteringen die met de Remigratiewet gerealiseerd zijn. Het toenemend gebruik wordt vooral verklaard door de verruiming van de doelgroepen (Zuid-Europeanen en personen uit de doelgroep met de Nederlandse nationaliteit) en de verlaging van de leeftijdsgrens (45 in plaats van 50 jaar).

Een derde indicatie omvat het relatief geringe aantal spijtoptanten. Er zijn maar weinig remigranten die zich na vertrek met een remigratievoorziening opnieuw willen vestigen in Nederland.

Een vierde indicatie voor de doeltreffendheid van de wet is het gegeven dat het aandeel remigranten dat terugkeert naar hun herkomstland mét gebruikmaking van een remigratievoorziening na de invoering van de Remigratiewet wat groter is dan daarvoor. Voor de invoering van de wet was dit circa 15 procent van alle remigranten die terugkeren naar het geboorteland en na de invoering van de Remigratiewet in april 2000 is dit aandeel elk jaar 20-25 procent.

Een laatste indicatie van de doeltreffendheid is dat het aantal jaarlijkse aanvragen van remigratievoorzieningen in lijn is met hetgeen verwacht mocht worden. In een onderzoek, uitgevoerd in 2000, is aan personen uit de doelgroepen van de Remigratiewet

gevraagd wat zij van de verbeteringen van deze wet vonden en of een en ander voor hen (wellicht) aanleiding vormt om remigratie te (her)overwegen. Op basis van dat onderzoek is geschat dat jaarlijks tussen de 750 en de 2.000 personen een aanvraag zullen indienen. In de praktijk varieert het aantal feitelijke aanvragen van 745 tot 1.929. In 2000 is het aantal gerealiseerde aanvragen het laagste en dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de wet in april 2000 is ingevoerd. In 2003 en 2004 is het aantal gerealiseerde aanvragen het grootste. Hier speelt echter zeker een rol dat toen plannen bekend raakten om de wet af te schaffen. Niettemin geldt voor de gehele periode dat de praktijk in overeenstemming is met wat er, op basis van eerder onderzoek onder de doelgroepen, van verwacht mocht worden.

Op basis van deze uitkomsten kunnen we dan ook concluderen dat de Remigratiewet in kwantitatieve zin doeltreffend is. Op de vraag in hoeverre de Remigratiewet mensen *in voldoende mate* mogelijkheden biedt om een eventuele terugkeer te realiseren, kan op basis van het huidige onderzoek geen antwoord worden gegeven. Hierover zijn geen gegevens verzameld omdat dit buiten het bereik van het onderzoek lag. Wel kunnen we op basis van kwalitatieve geluiden c.q. signalen vanuit het NMI enkele tendensen schetsen.

De *wens* om terug te keren naar land van herkomst wordt vooral bepaald door persoonlijke omstandigheden zoals eigen gezondheid, gezondheid van familieleden in herkomstland en het mee remigreren van kinderen, maar ook door de politieke, maatschappelijke en culturele omstandigheden in het herkomstland. Wanneer daar de situatie economisch verbetert en er meer politieke stabiliteit is, bevordert dit ook de wens om te remigreren. Daarnaast speelt ook de situatie in Nederland een belangrijke rol. De laatste jaren merken migranten dat de sfeer in Nederland steeds meer gespannen en anti-allochtoon is geworden. Ook wordt het leven steeds duurder.

De Remigratiewet biedt migranten die onvoldoende financiële middelen hebben om zelf terug te keren *de keuze* om de bestaande wens tot remigratie te realiseren. Mensen die ondersteuning zoeken bij de aanvraagprocedure zijn veelal oudere migranten die nauwelijks de Nederlandse taal spreken en het financieel niet breed hebben. Zonder de Remigratiewet kunnen zij niet terug, met de Remigratiewet hebben ze – volgens het NMI - in ieder geval de keuze.

De keuze tot remigratie wordt echter wel sterk bepaald door de *voorwaarden* die aan het gebruik van met name de remigratie-uitkering zijn verbonden. Hierdoor kan de keuze tussen wel of niet remigreren anders uitvallen dan oorspronkelijk de bedoeling was.

De belangrijkste voorwaarden die de keuze sterk bepalen zijn:

- het afstaan van de Nederlandse nationaliteit. Hierdoor worden echt alle banden met Nederland doorgesneden;
- ontbreken van een goede en betaalbare ziektekostenvoorziening in land van herkomst;
- terugkeeroptie van een jaar. Deze wordt als te kort beschouwd.

Ook de praktijk rond het verlenen van meerjarenvisa kan een rol spelen. Door deze voorwaarden dient het besluit om terug te keren wel heel bewust genomen te worden. Men moet er echt van overtuigd zijn dat remigratie een goede stap is. Dit blijkt ook uit het feit dat er relatief weinig spijtoptanten zijn. In mindere mate geldt de selectie voor Zuid-Europeanen en Surinamers met de Nederlandse nationaliteit. Hun mogelijkheden om terug te keren naar Nederland zijn immers veel minder beperkt dan voor andere doelgroepen.

Ten slotte, beoogde de Remigratiewet *meer zekerheid* te bieden aan mensen die willen terugkeren naar land van herkomst met een remigratievoorziening. Deze zekerheid zou gewaarborgd moeten zijn door het wettelijk kader van de remigratievoorzieningen. Deze zekerheid is echter al snel op losse schroeven komen te staan met de bekendmaking van de plannen in 2003 om de wet af te schaffen. Hoewel dit voornemen is ingetrokken, krijgt het NMI tot op de dag van vandaag nog regelmatig de vraag of de Remigratiewet nog bestaat en of deze blijft bestaan. Men wil voor vertrek weten of de huidige rechten over bijvoorbeeld 10 jaar nog hetzelfde zijn. Ook de geplande wijzigingen in de wet dragen niet bij aan vertrouwen voor de toekomst onder (potentiële) remigranten.

Kortom, in kwantitatieve zin is de Remigratiewet doeltreffend. De wet biedt aan meer mensen een reële mogelijkheid om terug te keren naar het land van herkomst dan de oude remigratieregeling. Of de Remigratiewet in voldoende mate (potentiële) remigranten faciliteert, kunnen we op basis van de huidige gegevens niet concluderen. Hiervoor is een meer kwalitatieve onderzoeksbenadering noodzakelijk.

Bijlagen

Bijlage 1 – behorende bij tabel 2.3 paragraaf 2.2.1

Tabel – Herkomstland van personen met eenmalig contact, in aantallen

	2001	2002	2003	2004
	7.285	4.741	5.366	5.502
<i>Herkomstland aanvrager</i>				
- niet gespecificeerd	148	570	650	940
- Afghanistan	23	24	22	22
- Bosnië-Herzegovina	471	268	487	284
- Chili	34	15	18	16
- Egypte	44	18	39	43
- Spanje	473	296	341	296
- Ethiopië	15	7	12	13
- Griekenland	63	26	36	34
- Kroatië	85	37	141	87
- Indonesië	49	45	42	32
- Iran	79	35	51	54
- Irak	142	55	210	224
- Italië	114	81	88	80
- Kaapverdië	21	36	15	28
- Kosovo	0	11	6	8
- Marokko	924	400	462	558
- Macedonië	48	35	29	19
- Nederland	447	50	121	77
- Portugal	119	49	58	78
- Somalië	33	8	11	25
- Suriname	1.593	1.297	1.119	1.058
- Slovenië	7	3	0	4
- Syrië	18	12	4	4
- Tunesië	85	43	33	27
- Turkije	1.402	979	971	1.113
- Vietnam	21	11	10	17
- Servië-Montenegro	132	75	114	115
- overige van 118 landen	695	255	275	246

Bijlage 2 – behorende bij tabel 2.5 paragraaf 2.2.2

Tabel – Herkomstland personen met trajectcontacten, in aantallen

	2001	2002	2003	2004
	5.471	7.388	8.749	11.044
<i>Herkomstland trajectcontacten</i>				
- niet gespecificeerd	11	33	37	57
- Afghanistan	14	22	32	34
- Bosnië-Herzegovina	716	904	1.083	876
- Chili	9	11	3	60
- Eritrea	15	12	11	5
- Spanje	452	850	910	870
- Ethiopië	2	6	20	38
- Griekenland	36	29	56	67
- Kroatië	124	270	238	322
- Indonesië	8	31	40	34
- Iran	49	49	54	80
- Irak	47	91	271	417
- Italië	146	163	144	157
- Kaapverdië	11	14	19	15
- Kosovo	0	6	9	10
- Marokko	888	1.264	1.356	1.667
- Macedonië	46	88	55	44
- Nederland	2	6	27	22
- Portugal	61	78	95	183
- Sudan	16	3	13	23
- Suriname	985	1.418	1.307	1.272
- Slovenië	8	3	20	40
- Tunesië	62	60	112	76
- Turkije	1.452	1.604	2.457	4.216
- Vietnam	7	17	11	21
- Servië-Montenegro	217	222	246	359
- overige van 72 landen	87	134	120	79

Bijlage 3 – behorende bij paragraaf 2.2.2

Tabel – Achtergrondkenmerken leefeenheid trajectcontacten, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
	5.471	7.388	8.749	11.044
<i>Burgerlijke staat van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- gehuwd / samenwonend	62	57	57	59
- alleenstaand	27	27	27	26
- gescheiden / duurzaam gescheiden wonend	7	10	9	8
- niet gespecificeerd / anders	4	6	7	7
<i>Nationaliteit partner van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- Ndl. Nationaliteit	14	17	18	22
- niet Ndl. nationaliteit	46	38	37	36
- niet gespecificeerd	40	45	44	42
<i>Verblijfplaats partner van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- remigratieland	21	18	18	15
- Nederland	41	39	40	45
- niet gespecificeerd	38	43	42	40
<i>Minderjarige kinderen van personen met trajectcontacten</i>	%	%	%	%
- 1 tot 2 minderjarige kinderen	20	22	20	21
- 3 tot 4 minderjarige kinderen	8	6	5	5
- 5 of meer minderjarige kinderen	2	1	1	2
- niet gespecificeerd	70	71	74	73
<i>Kinderen van personen trajectcontacten in remigratieland</i>	%	%	%	%
- ja	13	9	8	7
- nee	13	16	15	18
- niet gespecificeerd	74	75	77	75

Bijlage 4 – behorende bij tabel 2.7 paragraaf 2.2.3

Tabel – Herkomstland, leeftijd en geslacht van personen waarbij NMI ondersteund heeft bij invullen van aanvraag, in aantallen en percentages

	2001	2002	2003	2004
	342	618	1.292	1.289
<i>Herkomstland ondersteunde aanvrager</i>				
- Turkije	67	108	312	327
- Marokko	53	84	182	134
- Suriname	78	100	161	182
- Bosnië-Herzegovina	6	24	146	72
- Kroatië	6	10	36	25
- Kosovo	0	0	1	2
- Macedonië	2	3	7	3
- Slovenië	0	0	3	1
- Servië-Montenegro	7	9	35	32
- Spanje	75	188	228	211
- Griekenland	4	4	14	14
- Italië	12	28	37	32
- Portugal	10	12	26	37
- Kaapverdië	1	0	3	6
- Tunesië	4	6	19	14
- Chili	2	5	3	9
- Ethiopië	0	1	4	3
- Iran	0	6	9	9
- Irak	5	9	33	33
- Vietnam	0	5	2	2
- overige van 22 landen	8	15	29	39
- niet gespecificeerd	1	1	1	2
<i>Leeftijd ondersteunde aanvrager</i>	%	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	18	26	18	20
- 45 tot 55 jaar	34	37	40	40
- 55 tot 65 jaar	27	18	25	23
- 65 jaar en ouder	19	18	13	15
- niet gespecificeerd	2	1	4	1
<i>Geslacht ondersteunde aanvrager</i>	%	%	%	%
- man	73	70	74	72
- vrouw	26	29	26	29
- niet gespecificeerd	1	1	0.3	0.2

Bijlage 5 – behorende bij tabel 2.8 paragraaf 2.3

Tabel – Herkomstland remigranten waarmee NMI contact onderhoudt, in aantallen

	2001	2002	2003	2004
<i>Herkomstland remigrant</i>	587	698	1.022	1.060
- niet gespecificeerd	43	4	10	3
- Bosnië-Herzegovina	13	60	48	74
- Spanje	14	28	42	42
- Griekenland	1	1	0	0
- Kosovo	0	1	0	0
- Kroatië	0	6	10	16
- Italië	6	2	13	6
- Marokko	106	70	151	95
- Macedonië	1	0	2	1
- Iran	1	5	14	11
- Irak	0	4	10	3
- Nederland	7	2	5	4
- Portugal	0	10	7	7
- Suriname	26	28	52	40
- Tunesië	11	4	11	14
- Turkije	323	429	583	672
- Servië-Montenegro	13	33	14	15
- overige van 28 landen	20	12	41	57

Bijlage 6 – behorende bij tabel 3.1 paragraaf 3.1

Tabel – Nationaliteit aanvrager volgens gegevens van SVB, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
	745	861	1.422	1.977	1.929
<i>Nationaliteit aanvrager</i>					
- Turkije	220	162	163	339	349
- Marokko	128	136	185	225	209
- Bosnië-Herzegovina	52	63	103	226	150
- Joegoslavië	55	45	32	116	31
- Kroatië	16	15	35	56	40
- Macedonië	0	0	5	3	4
- Servië-Montenegro	0	0	10	10	29
- Slovenië	1	3	1	2	0
- Griekenland	11	19	14	19	28
- Italië	9	44	43	49	41
- Portugal	23	16	32	37	50
- Spanje	101	180	290	296	260
- Indonesië	0	1	2	2	2
- Kaapverdië	2	0	0	1	7
- Suriname	6	3	72	7	9
- Tunesië	9	7	12	24	20
- Afghanistan	1	3	1	2	3
- Argentinië	0	0	3	4	5
- Chili	2	3	10	8	11
- Irak	0	0	3	16	21
- Iran	3	2	5	10	15
- Nederland	91	126	261	439	489
- Vietnam	2	0	4	4	4
- overige van 36 landen	9	12	14	17	16
- niet gespecificeerd	4	20	122	65	136

Bijlage 7 – behorende bij tabel 3.2 paragraaf 3.2

Tabel – Geboorte- en bestemmingsland vertrokken remigranten met remigratiefaciliteit, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	400	319	312	275	660	728	717	1.331
<i>Geboorteland remigrant</i>								
- Turkije	-	-	-	56	92	63	60	190
- Marokko	-	-	-	27	59	55	43	94
- Griekenland	-	-	-	3	11	6	8	16
- Italië	-	-	-	2	21	26	21	35
- Portugal	-	-	-	5	8	17	10	18
- Spanje	-	-	-	36	93	137	164	209
- Joegoslavië	-	-	-	58	91	70	99	228
- Kaapverdië	-	-	-	1	3	0	1	5
- Suriname	-	-	-	2	43	63	52	95
- Tunesië	-	-	-	3	6	3	3	5
- Chili	-	-	-	1	1	2	1	7
- Irak	-	-	-	0	0	2	3	4
- Iran	-	-	-	0	2	0	1	4
- Nederland	-	-	-	6	6	9	7	6
- overige van 22 landen	-	-	-	3	7	11	10	17
- niet gespecificeerd	-	-	-	72	217	264	234	398
<i>Bestemmingsland remigrant</i>								
- Turkije	159	112	89	77	130	86	91	246
- Marokko	156	113	85	47	102	101	82	177
- Griekenland	0	0	0	5	15	15	12	21
- Italië	0	0	0	5	29	37	29	43
- Portugal	1	0	1	11	20	22	21	33
- Spanje	5	0	3	48	158	209	232	309
- Bosnië-Herzegovina	32	55	96	50	80	60	84	179
- Fed. Rep. Joegoslavië	0	5	7	12	18	25	25	0
- Kroatië	8	10	1	9	19	22	25	58
- Macedonië	3	1	18	0	1	5	3	8
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	0	0	0	46
- Slovenië	2	0	0	0	1	1	1	2
- Kaapverdië	0	2	1	0	0	0	0	3
- Suriname	6	3	2	3	65	127	92	152
- Tunesië	3	8	4	4	10	6	6	10
- Chili	5	6	2	1	2	3	4	11
- Filippijnen	13	0	1	0	0	0	0	0
- Irak	0	0	0	0	0	1	4	13
- Iran	0	0	1	1	4	0	1	5
- overige van 21 landen	6	4	1	2	6	7	4	11

Bijlage 8 – behorende bij tabel 3.3 paragraaf 3.3

Tabel – Geboorte- en bestemmingsland vertrokken remigranten met basisvoorziening, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	64	38	15	55	144	219	235	330
<i>Geboorteland remigrant</i>								
- Turkije	-	-	-	5	3	10	8	22
- Marokko	-	-	-	1	1	2	1	3
- Griekenland	-	-	-	2	5	4	4	10
- Italië	-	-	-	2	13	18	10	21
- Portugal	-	-	-	2	4	10	5	10
- Spanje	-	-	-	21	64	96	134	155
- Joegoslavië	-	-	-	4	4	2	4	3
- Indonesië	-	-	-	1	0	0	0	0
- Kaapverdië	-	-	-	0	0	0	0	0
- Nederland	-	-	-	6	6	9	7	6
- Suriname	-	-	-	2	3	2	1	6
- Tunesië	-	-	-	0	0	0	0	0
- overige van 11 landen	-	-	-	0	3	4	4	7
- niet gespecificeerd	-	-	-	9	39	61	55	87
<i>Bestemmingsland remigrant</i>								
- Bosnië-Herzegovina	29	17	7	3	4	1	0	1
- Chili	2	1	2	0	0	0	0	3
- Fed. Rep. Joegoslavië	1	1	0	1	0	0	2	0
- Griekenland	0	0	0	3	8	9	6	13
- Indonesië	0	0	0	0	0	0	0	0
- Italië	0	0	0	1	18	24	14	29
- Kaapverdië	0	0	0	0	0	0	0	0
- Kroatië	4	0	0	2	1	2	2	1
- Macedonië	1	0	0	0	0	0	0	0
- Marokko	6	4	0	0	2	4	2	2
- Portugal	0	0	0	5	7	13	11	16
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	0	0	0	1
- Slovenië	0	0	0	0	0	0	1	1
- Spanje	0	0	0	31	97	148	177	227
- Suriname	2	2	1	2	4	4	7	8
- Tunesië	0	0	0	0	0	0	0	0
- Turkije	14	12	4	6	3	12	11	27
- overige van 8 landen	5	0	1	1	1	2	2	1

Bijlage 9 – behorende bij tabel 3.4 paragraaf 3.4.1

Tabel – Geboorte- en bestemmingsland vertrokken remigranten met remigratie-uitkering, in aantallen

	1997 [^]	1998 [^]	1999 [^]	2000	2001	2002	2003	2004
	336	281	297	220	515	509	482	1.001
<i>Geboorteland remigrant</i>								
- Chili	-	-	-	1	1	2	1	6
- Griekenland	-	-	-	1	6	2	4	6
- Italië	-	-	-	0	8	8	11	14
- Joegoslavië	-	-	-	54	87	68	95	225
- Kaapverdië	-	-	-	1	3	0	1	5
- Marokko	-	-	-	26	58	53	42	91
- Portugal	-	-	-	3	4	7	5	8
- Spanje	-	-	-	15	29	41	30	54
- Suriname	-	-	-	0	40	61	51	89
- Tunesië	-	-	-	3	6	3	3	5
- Turkije	-	-	-	51	89	53	52	168
- overige van 17 landen	-	-	-	2	6	8	8	18
- niet gespecificeerd	-	-	-	63	178	203	179	311
<i>Bestemmingsland remigrant</i>								
- Bosnië-Herzegovina	3	38	89	47	76	59	84	178
- Chili	3	5	0	1	2	3	4	8
- Fed. Rep. Joegoslavië	12	4	7	11	18	25	23	0
- Griekenland	0	0	0	2	7	6	6	8
- Indonesië	0	0	0	0	0	0	0	1
- Irak	0	0	0	0	0	1	2	13
- Iran	0	0	0	1	4	0	1	5
- Italië	0	0	0	4	11	13	15	14
- Kaapverdië	0	2	1	0	0	0	0	3
- Kroatië	4	10	1	7	18	20	23	57
- Macedonië	2	1	18	0	1	5	3	8
- Marokko	150	109	85	47	100	97	80	175
- Portugal	1	0	1	6	13	9	10	17
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	0	0	0	45
- Slovenië	2	0	0	0	1	1	0	1
- Spanje	5	0	3	17	61	61	55	82
- Suriname	4	1	1	1	61	123	85	144
- Tunesië	3	8	4	4	10	6	6	10
- Turkije	145	100	85	71	127	74	80	219
- overige van 20 landen	2	3	2	1	3	5	6	13

[^] = exclusief de nihil-gerechtigden

Bijlage 10 – behorende bij tabel 3.5 paragraaf 3.4.2

Tabel – Aandeel niet nihil-uitkering versus nihil-uitkering op het totaal aantal vertrokken remigranten met remigratie-uitkering per bestemmingsland van de met naam genoemde doelgroepen in de Remigratiewet, in aantallen en percentages

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Bestemmingsland remigrant</i>	171	387	316	326	761
Turkije	71	127	74	80	219
- % niet nihil-uitkering	77	71	61	67	78
- % nihil-uitkering	23	29	39	33	22
Marokko	47	100	97	80	175
- % niet nihil-uitkering	70	75	66	71	76
- % nihil-uitkering	30	25	34	29	24
Griekenland	2	7	6	6	8
- %niet nihil-uitkering	100	72	50	67	38
- % nihil-uitkering	0	28	50	33	62
Italië	4	11	13	15	14
- % niet nihil-uitkering	100	64	61	53	64
- % nihil-uitkering	0	26	39	47	36
Portugal	6	13	9	10	17
- % niet nihil-uitkering	50	61	55	50	59
- % nihil-uitkering	50	39	45	50	41
Spanje	17	61	61	55	82
- % niet nihil-uitkering	47	59	29	54	69
- % nihil-uitkering	53	41	71	46	31
Voormalig Joegoslavië	65	114	110	121	289
- % niet nihil-uitkering	91	88	83	83	84
- % nihil-uitkering	9	12	17	17	16
Suriname	1	61	123	85	144
- % niet nihil-uitkering	100	82	60	48	65
- % nihil-uitkering	0	18	40	52	35
Tunesië	4	10	6	6	10
- % niet nihil-uitkering	75	80	33	83	100
- % nihil-uitkering	25	20	67	17	0

Bijlage 11 – behorende bij tabel 3.6 paragraaf 3.4.3

Tabel – Bestemmingsland vertrokken remigranten met ziektekostenvergoeding, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
	139	400	363	338	692
<i>Bestemmingsland remigrant</i>					
- Turkije	44	79	42	50	144
- Marokko	30	94	91	79	114
- Griekenland	2	5	3	4	3
- Italië	4	7	6	7	9
- Portugal	3	8	5	5	11
- Spanje	8	43	31	29	55
- Bosnië-Herzegovina	32	58	40	51	120
- Fed. Rep. Joegoslavië	9	15	16	16	0
- Kroatië	3	15	11	13	36
- Macedonië	0	1	2	2	6
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	33
- Slovenië	0	0	1	0	0
- Suriname	1	59	104	65	118
- Tunesië	0	7	2	5	7
- Chili	1	2	3	4	8
- Irak	0	0	1	2	12
- Iran	1	3	0	1	5
- overige van 19 landen	1	2	6	5	10

Bijlage 12 – behorende bij paragraaf 3.6

Tabel– Aantal afgegeven meerjarenvisa in landen met meer dan 2 gerechtigden in het kader van de Remigratiewet en waarvoor visumplicht geldt, in aantallen

	Aantal visa	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Bestemmingsland remigrant</i>						
- Chili	37	0	13	5	5	14
- Eritrea	3	0	1	2	0	0
- Ethiopië	13	7	2	3	1	0
- Irak	0	0	0	0	0	0
- Iran	32	4	3	6	1	18
- Kaapverdië	0	0	0	0	0	0
- Marokko	714	144	158	115	134	163
- Tunesië	18	0	0	0	2	16
- Turkije	683	146	201	91	109	136
- Vietnam	1	0	0	0	0	1

Bijlage 13 – behorende bij tabel 4.2 paragraaf 4.1.2

Tabel – Bestemmingsland gerechtigden ultimo 1997–2004, in aantallen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	5.911	6.162	6.431	6.606	7.105	7.537	7.902	8.589
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>								
- Turkije	3.273	3.263	3.316	3.360	3.476	3.529	3.576	3.717
- Marokko	1.984	2.101	2.193	2.238	2.340	2.420	2.483	2.604
- Griekenland	19	19	19	20	27	33	35	42
- Italië	0	0	0	4	16	29	41	50
- Portugal	71	71	70	74	87	96	105	1
- Spanje	292	290	291	303	364	421	466	513
- Bosnië-Herzegovina	15	55	141	189	269	324	395	546
- Fed. Rep. Joegoslavië	15	94	98	104	114	139	158	0
- Kroatië	69	79	103	108	126	142	162	200
- Macedonië	13	14	15	15	16	21	23	29
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	0	0	0	185
- Slovenië	5	5	6	6	7	8	8	9
- Kaapverdië	16	18	18	17	17	18	18	20
- Suriname	1	2	3	3	62	167	226	313
- Tunesië	44	54	61	66	76	81	86	93
- Argentinië	5	6	5	5	5	3	3	4
- Canada	1	1	1	1	2	2	2	2
- Chili	73	73	72	73	74	77	80	83
- Eritrea	0	1	1	1	3	3	3	4
- Irak	0	0	0	0	0	0	2	15
- Iran	0	0	0	1	3	2	3	8
- Rusland	0	0	0	0	0	0	0	116
- Tsjechië	1	1	1	1	1	2	2	2
- Uruguay	9	9	10	10	10	9	9	8
- Vietnam	2	3	3	4	4	3	3	5
- overige van 17 landen	3	3	4	4	6	8	13	20

Bijlage 14 – behorende bij tabel 4.3 paragraaf 4.1.3

Tabel – Kenmerken meeremigrerende partner en kind(eren) van gerechtigden ultimo 1997-2004, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	5.046	5.154	5.255	5.297	5.587	5.754	5.899	6.198
<i>Leeftijd partner van gerechtigde</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	12	13	13	11	11	12	11	12
- 45-50 jaar	13	11	11	9	10	9	9	10
- 50-65 jaar	64	64	64	61	58	55	53	50
- 65 jaar en ouder	11	12	12	19	21	24	27	28
<i>Sociale uitkering partner</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- AOW	-	-	-	1	1	2	2	1
- WAO	-	-	-	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3
- niet gespecificeerd / geen	-	-	-	98	98	97	97	98
	367	395	432	501	594	644	682	761
<i>Leeftijd meeremigrerende kind(eren)</i>	%	%	%	%	%	%	%	%
- 0-5 jaar	11	10	11	4	5	4	4	6
- 5-10 jaar	29	29	29	21	22	20	19	18
- 10-15 jaar	34	34	34	35	35	36	35	36
- 15-18 jaar	26	27	26	40	38	40	42	40

Bijlage 15 – behorende bij tabel 4.5 paragraaf 4.2.2

Tabel – Geboorte- en bestemmingsland gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na Remigratiewet, in aantallen

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
	6.197	2.735	8.932
<i>Geboorteland gerechtigde</i>			
- Turkije	2.821	618	3.439
- Marokko	1.937	501	2.438
- Griekenland	13	31	44
- Italië	0	53	53
- Portugal	55	42	97
- Spanje	217	233	450
- Joegoslavië	307	714	1.021
- Kaapverdië	16	13	29
- Suriname	2	342	344
- Tunesië	55	33	88
- Algerije	4	3	7
- Argentinië	2	3	5
- Bulgarije	3	1	4
- Canarische eilanden	0	5	5
- Chili	51	16	67
- Ethiopië	1	7	8
- Irak	0	28	28
- Iran	0	10	10
- Nederland	1	3	4
- Nederlandse Antillen	0	8	8
- Uruguay	6	0	6
- Vietnam	2	5	7
- overige van 18 landen	2	19	21
- niet gespecificeerd	702	47	749
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>			
- Turkije	3.187	619	3.806
- Marokko	2.138	513	2.651
- Griekenland	17	32	49
- Italië	0	55	55
- Portugal	69	52	121
- Spanje	272	254	526
- Bosnië-Herzegovina	138	476	614
- Kroatië	96	121	217
- Macedonië	16	15	31
- Servië-Montenegro	92	113	205
- Slovenië	6	3	9
- Kaapverdië	16	5	21

Vervolg tabel – Geboorte- en bestemmingsland gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na Remigratiewet, in aantallen

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
- Suriname	2	362	364
- Tunesië	63	33	96
- Argentinië	3	2	5
- Chili	67	16	83
- Eritrea	1	3	4
- Ethiopië	0	4	4
- Irak	0	26	26
- Iran	0	9	9
- Uruguay	8	0	8
- Vietnam	2	4	6
- overige van 19 landen	4	18	22

Bijlage 16 – behorende bij tabel 4.6 paragraaf 4.2.3

Tabel – Kenmerken meeremigrerende partners en kinderen van gerechtigden medio 2005 onderscheiden naar vertrokken voor en na Remigratiewet, in aantallen en percentages

	Vertrokken voor 1 april 2000	Vertrokken op / na 1 april 2000	Totaal ultimo 30 juni 2005
	4.586	1.789	6.375
<i>Leeftijd partner</i>	%	%	%
- jonger dan 45 jaar	8	22	12
- 45 tot 50 jaar	7	17	9
- 50 tot 65 jaar	50	47	49
- 65 jaar en ouder	35	14	29
<i>Nationaliteit partner</i>	%	%	%
- Ndl. nationaliteit	0.4	5	2
- niet-Ndl. of dubbele nationaliteit	99	86	95
- niet gespecificeerd	0.1	9	2
<i>Soort uitkering partner</i>	%	%	%
- AOW	0.6	3	1
- WAO	0.3	0.1	0.3
- niet gespecificeerd / geen	99	96	98
	435	225	660
<i>Leeftijd meeremigrerende kind</i>	%	%	%
- 0-4 jaar	7	0.4	5
- 4-8 jaar	19	4	14
- 8-12 jaar	24	20	23
- 12-16 jaar	33	44	37
- 16-18 jaar	17	32	22
<i>Geslacht kinderen</i>	%	%	%
- man	46	50	47
- vrouw	54	50	53

Bijlage 17 – behorende bij tabel 4.10 en 4.11 paragraaf 4.3.4

Tabel – Aantal schorsingen naar bestemmingsland gerechtigde, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
	114	145	218	204	174
<i>Bestemmingsland gerechtigde</i>					
- Turkije	53	79	95	97	74
- Marokko	40	41	59	48	48
- Italië	0	1	1	1	1
- Portugal	3	1	2	4	3
- Spanje	4	9	10	10	6
- Bosnië-Herzegovina	4	4	13	12	5
- Fed. Rep. Joegoslavië	4	3	5	2	0
- Kroatië	3	2	3	4	4
- Macedonië	0	0	1	0	0
- Servië-Montenegro	0	0	0	0	2
- Slovenië	0	0	1	1	1
- Suriname	0	2	22	18	19
- Tunesië	0	0	2	2	4
- Chili	2	2	1	3	2
- overige van 5 landen	1	1	3	2	5

Tabel – Omvang terugvorderingen naar bestemmingsland remigrant, in aantallen

	2000	2001	2002	2003	2004
	300	355	324	306	585
<i>Bestemmingsland remigrant</i>					
- Turkije	126	159	159	122	152
- Marokko	93	124	74	87	286
- Griekenland	2	0	3	0	1
- Italië	0	0	0	1	6
- Portugal	3	4	1	2	6
- Spanje	12	14	13	14	20
- Bosnië-Herzegovina	14	9	24	29	33
- Fed. Rep. Joegoslavië	32	9	8	7	6
- Kroatië	13	19	20	9	23
- Macedonië	0	0	1	0	2
- Servië-Montenegro	0	0	0	1	3
- Slovenië	0	1	0	0	0
- Suriname	0	2	8	27	26
- Tunesië	0	7	9	4	3
- Chili	5	0	2	3	9
- overige van 4 landen	0	7	2	0	9

Bijlage 18 – behorende bij tabel 5.2 paragraaf 5.2

Tabel – Aandeel remigranten met remigratievoorziening op het aantal mensen dat potentieel in aanmerking komt voor een remigratievoorziening voor alleen de landen die met naam zijn genoemd in de Remigratiewet, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Voormalig Joegoslavië</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	39.933	41.322	42.793	45.593	48.759	51.256	52.490	53.002
- vertrokken remigranten	45	71	122	71	119	112	138	293
- % remigranten/doelgroep	0.11	0.17	0.29	0.16	0.24	0.22	0.26	0.55
<i>Griekenland</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	7.193	7.512	7.696	7.989	8.334	8.661	8.937	9.089
- vertrokken remigranten	0	0	0	5	15	15	12	21
- % remigranten/doelgroep	0	0	0	0.06	0.18	0.17	0.13	0.23
<i>Italië</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	24.352	25.054	25.725	26.420	27.195	27.875	28.289	28.451
- vertrokken remigranten	0	0	0	5	29	37	29	43
- % remigranten/doelgroep	0	0	0	0.02	0.11	0.13	0.10	0.15
<i>Kaapverdië</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	10.154	10.487	10.852	11.112	11.452	11.966	12.382	12.796
- vertrokken remigranten	0	2	1	0	0	0	0	3
- % remigranten/doelgroep	0	0.02	0.01	0	0	0	0	0.02
<i>Marokko</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	123.259	130.123	137.563	144.729	152.075	160.289	168.158	175.805
- vertrokken remigranten	156	113	85	47	102	101	82	177
- % remigranten/doelgroep	0.13	0.09	0.06	0.03	0.07	0.06	0.05	0.10
<i>Portugal</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	9.052	9.285	9.696	10.245	10.838	11.608	12.182	12.613
- vertrokken remigranten	1	0	1	11	20	22	21	33
- % remigranten/doelgroep	0.01	0	0.01	0.11	0.18	0.19	0.17	0.26
<i>Spanje</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	20.391	20.874	21.477	21.961	22.474	23.059	23.373	23.563
- vertrokken remigranten	5	0	3	48	158	209	232	309
- % remigranten/doelgroep	0.02	0	0.01	0.22	0.70	0.91	0.99	1.31
<i>Suriname</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	183.885	188.185	193.641	198.208	203.631	209.225	214.677	219.877
- vertrokken remigranten	6	3	2	3	65	127	92	152
- % remigranten/doelgroep	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.06	0.04	0.07

Vervolg tabel – Aandeel remigranten met remigratievoorziening op het aantal mensen dat potentieel in aanmerking komt voor een remigratievoorziening voor alleen de landen die met naam zijn genoemd in de Remigratiewet, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Tunesië</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	3.351	3.505	3.648	3.806	4.049	4.260	4.472	4.694
- vertrokken remigranten	3	8	4	4	10	6	6	10
- % remigranten/doelgroep	0.09	0.23	0.11	0.10	0.25	0.14	0.13	0.21
<i>Turkije</i>								
- omvang doelgroep > 20 jaar	161.231	167.789	174.365	180.916	189.208	198.271	206.636	215.227
- vertrokken remigranten	159	112	89	77	130	86	91	246
- % remigranten/doelgroep	0.09	0.07	0.05	0.04	0.07	0.04	0.04	0.11

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 24-10-2005

Bijlage 19 – behorende bij tabel 5.2 paragraaf 5.2

Tabel – Aandeel remigranten met remigratievoorziening ten opzichte van het totaal aantal mensen dat remigreert naar geboorteland voor alleen de bestemmingslanden die met naam zijn genoemd in de Remigratiewet, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Voormalig Joegoslavië</i>								
- omvang remigratie totaal	367	310	458	568	399	455	569	523
- omvang teruggekeerden	45	71	122	71	119	112	138	293
- % teruggekeerden/remigratie	12.2	22.9	26.6	12.5	29.8	24.6	24.2	56.0
<i>Griekenland</i>								
- omvang remigratie totaal	214	309	169	192	194	218	221	238
- omvang teruggekeerden	0	0	0	5	15	15	12	21
- % teruggekeerden/remigratie	0	0	0	2.6	7.7	6.9	5.4	8.8
<i>Italië</i>								
- omvang remigratie totaal	430	447	475	484	495	472	566	446
- omvang teruggekeerden	0	0	0	5	29	37	29	43
- % teruggekeerden/remigratie	0	0	0	1.0	5.9	7.8	5.1	9.6
<i>Kaapverdië</i>								
- omvang remigratie totaal	35	45	38	16	22	29	19	29
- omvang teruggekeerden	0	2	1	0	0	0	0	3
- % teruggekeerden/remigratie	0	4.4	2.6	0	0	0	0	10.3
<i>Marokko</i>								
- omvang remigratie totaal	770	560	483	392	440	377	396	504
- omvang teruggekeerden	156	113	85	47	102	101	82	177
- % teruggekeerden/remigratie	20.3	20.2	17.6	12.0	23.2	26.8	20.7	35.1
<i>Portugal</i>								
- omvang remigratie totaal	187	160	166	208	220	250	236	307
- omvang teruggekeerden	1	0	1	11	20	22	21	33
- % teruggekeerden/remigratie	0.5	0	0.6	5.3	9.1	8.8	8.9	10.7
<i>Spanje</i>								
- omvang remigratie totaal	503	550	606	656	599	735	806	814
- omvang teruggekeerden	5	0	3	48	158	209	232	309
- % teruggekeerden/remigratie	1.0	0	0.5	7.3	26.4	28.4	28.8	37.9
<i>Suriname</i>								
- omvang remigratie totaal	1.007	872	627	537	544	642	635	738
- omvang teruggekeerden	6	3	2	3	65	127	92	152
- % teruggekeerden/remigratie	0.6	0.3	1.0	0.6	11.9	19.8	14.5	20.6

Vervolg tabel – Aandeel remigranten met remigratievoorziening ten opzichte van het totaal aantal mensen dat remigreert naar geboorteland voor alleen de bestemmingslanden die met naam zijn genoemd in de Remigratiewet, in aantallen en percentages

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Tunesië</i>								
- omvang remigratie totaal	47	61	40	29	30	27	22	25
- omvang teruggekeerden	3	8	4	4	10	6	6	10
- % teruggekeerden/remigratie	6.3	13.1	10.0	13.8	33.0	22.2	27.2	40.0
<i>Turkije</i>								
- omvang remigratie totaal	1.229	1.026	808	711	620	579	785	1.487
- omvang teruggekeerden	159	112	89	77	130	86	91	246
- % teruggekeerden/remigratie	12.9	10.9	11.0	10.8	20.9	14.8	11.6	16.5

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 24-10-2005